

ASM - CENTRUM BADAŃ I ANALIZ RYNKU SP. Z O.O.

Dział Projektów Publicznych

RAPORT KOŃCOWY

Badanie ewaluacyjne

pn. „Ewaluacja ex-ante Projektu Regionalnego

Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020”

Kutno, dnia 19 marca 2014 r.

Spis treści

WSTĘP	7
I. KONCEPCJA BADANIA	7
1.1 UZASADNIENIE BADANIA	7
ZAKRES PODMIOTOWY:.....	7
ZAKRES PRZEDMIOTOWY:	9
ODBIORCY ORAZ UŻYTKOWNICY BADANIA:.....	9
1.2. KRYTERIA EWALUACYJNE.....	10
1.3 PYTANIA BADAWCZE	11
II. METODOLOGIA BADANIA	12
2.1 WSTĘPNE ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE	12
2.2 SPOSÓB REALIZACJI BADANIA	13
2.3 FAZA BADAWCZA.....	17
III. WYNIKI BADANIA	19
3.1 OCENA TRAFNOŚCI ZAŁOŻEŃ RPO-L2020	19
3.1.1. OCENA ADEKWATNOŚCI ZAPROPONOWANYCH ROZWIĄZAŃ W RAMACH RPO-L2020 DO ZDIAGNOZOWANYCH PROBLEMÓW W ANALIZIE SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ	20
3.1.2 OCENA ADEKWATNOŚCI ZAŁOŻEŃ PROGRAMU DO POLITYK HORYZONTALNYCH	33
3.1.3 OCENA ADEKWATNOŚCI DOBRANYCH W PROGRAMIE WSKAŹNIKÓW REZULTATU I PRODUKTU W STOSUNKU DO CELÓW OKREŚLONYCH DLA RPO-L2020	33
3.2 OCENA SPÓJNOŚCI ZAŁOŻEŃ RPO-L2020	38
3.2.1 OCENA SPÓJNOŚCI WEWNĘTRZNEJ (POMIĘDZY OSIAMI PRIORYTETOWYMI I DZIAŁANAMI PROGRAMU)	39
3.2.2 OCENA SPÓJNOŚCI ZEWNĘTRZNEJ Z NAJWAŻNIEJSZYMI DOKUMENTAMI I STRATEGIAMI Z POZIOMU UNIJNEGO, KRAJOWEGO ORAZ REGIONALNEGO	43
3.2.3 OCENA SPÓJNOŚCI ZEWNĘTRZNEJ PROGRAMU Z POLITYKAMI HORYZONTALNYMI.....	59
3.2.4 OCENA SPÓJNOŚCI WEWNĘTRZNEJ ZAPROPONOWANYCH W RAMACH PROGRAMU WSKAŹNIKÓW REZULTATÓW I PRODUKTU.....	64
3.3 OCENA PROGNOZOWANEJ EFEKTYWNOŚCI RPO-L2020	65
3.3.1 OCENA RELACJI POMIĘDZY ZASOBAMI FINANSOWYMI, A PLANOWANYMI DO OSIĄGNIĘCIA REZULTATAMI PROGRAMU	66

3.3.2 OCENA RELACJI POMIĘDZY ZASOBAMI (LUDZKIMI, ADMINISTRACYJNYMI), A PLANOWANYMI DO OSIĄGNIĘCIA REZULTATAMI	69
3.4 OCENA PROGNOZOWANEJ SKUTECZNOŚCI RPO-L2020	76
3.4.1 OCENA REALNYCH MOŻLIWOŚCI OSIĄGNIĘCIA ZAKŁADANYCH CELÓW RPO-L2020, POSZCZEGÓLNYCH OSI PRIORYTETOWYCH ORAZ DZIAŁAŃ.....	77
3.4.2 OCENA MOŻLIWOŚCI OSIĄGNIĘCIA ZAKŁADANYCH WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW REZULTATÓW I PRODUKTÓW	86
3.4.3 OCENA RYZYKA WDRAŻANIA PROGRAMU, OKREŚLENIE „WĄSKICH GARDEŁ” ORAZ ZDEFINIOWANIE KLUCZOWYCH ZAGROŻEŃ SYSTEMU WDRAŻANIA TAKICH JAK ZBYT NISKI POTENCJAŁ KADROWY, ADMINISTRACYJNY CZY FINANSOWY W STOSUNKU DO ZAKŁADANYCH CELÓW INTERWENCJI	89
3.5 PROGNOZOWANA UŻYTECZNOŚĆ RPO-L2020	93
3.5.1 OCENA, W JAKIM STOPNIU REZULTATY DZIAŁAŃ WYNIKAJĄCYCH Z PROGRAMU PRZYCZYNIĄ SIĘ DO ROZWIĄZANIA PROBLEMÓW BENEFICJENTÓW, KTÓRE SĄ CELEM INTERWENCJI RPO-L2020.....	94
3.5.2 OCENA, W JAKIM STOPNIU FUNDUSZE UNIJNE UKIERUNKOWANE SĄ NA WSPIERANIE NAJBARDZIEJ EFEKTYWNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MOGĄ GENEROWAĆ POTENCJALNIE NAJWIĘKSZĄ WARTOŚĆ DODANĄ, A W JAKIM STOPNIU DOTYCZĄ INWESTYCJI PROKONSUMPCYJNYCH.....	102
IV. PODSUMOWANIE.....	108
V. WNIOSKI I REKOMENDACJE	110
VI. ZAŁĄCZNIKI	117
6.1 ZAŁĄCZNIK 1 - PLAN EWALUACJI LRPO-2020	117
6.2 ZAŁĄCZNIK 2 - REKOMENDACJE ORAZ ZAKRES I SPOSÓB ICH UWZGLĘDNIENIA W RAPORCIE	117
6.3 ZAŁĄCZNIK 3 - INDEKS ODNIESIEŃ DO WYMAGAŃ WYNIKAJĄCYCH Z ART. 48 ROZPORZĄDZENIA OGÓLNEGO	117
6.4 ZAŁĄCZNIK 4 - SUPLEMENT DO PROGNOZY OOS'	117
6.5 ZAŁĄCZNIK 5 - STRESZCZENIE WYNIKÓW	117
6.6 ZAŁĄCZNIK 6 - DIAGRAM SPÓJNOŚCI ZEWNĘTRZNEJ Z EUROPA2020	117
6.7 ZAŁĄCZNIK 7 - LITERATURA.....	117
6.8 ZAŁĄCZNIK 8 - MODEL LOGICZNY RPO	117
6.9 ZAŁĄCZNIK 9 – RAPORT METODOLOGICZNY	117

Spis tabel

Tabela 1 Moduły badawcze/pytania badawcze	11
Tabela 2 Zastosowane techniki badawcze	14
Tabela 3 Ocena trafności RPO-L2020	19
Tabela 4 Cele tematyczne i Priorytety Inwestycyjne RPO-L2020 odnoszące się do problemów z diagnozy.	22
Tabela 5 Problemy społeczno-gospodarcze i ich odzwierciedlenie w celach Osi Priorytetowych RPO-L2020	23
Tabela 6 Zdiagnozowane problemy społeczno-gospodarcze, a oferowane wsparcie w ramach EFS/EFRR w perspektywie finansowej 2007-2013	27
Tabela 7 Ocena adekwatności założeń Programu (zawartych w sekcji 11 RPO-L2020) do polityk horyzontalnych.....	33
Tabela 8: Wskaźniki włączone do ram wykonania RPO-L2020.	35
Tabela 9 Ocena spójności RPO-L2020	38
Tabela 10 Ocena spójności zewnętrznej z dokumentami i strategiami z poziomu unijnego, krajowego oraz regionalnego.....	44
Tabela 11 Ocena efektywności RPO-L2020	65
Tabela 12 Struktura podziału środków z EFRR i EFS w RPO-L2020.	66
Tabela 13 Ocena skuteczności RPO-L2020	77
Tabela 14 Zastosowanie wymogów prawa UE i ich uwzględnienie w zapisach RPO-L2020	79
Tabela 15 Zdiagnozowane ryzyka, a odpowiadające im działania zaradcze	91
Tabela 16 Ocena użyteczności RPO-L2020	93
Tabela 17 Przewidywany wpływ realizacji Programu na sytuację społeczno-ekonomiczną w odniesieniu do poszczególnych OP	94
Tabela 18 Przewidywane efekty oddziaływania RPO-L2020	97
Tabela 19 Główne typy projektów wpływające na sytuację społeczno – gospodarczą	98
Tabela 20 Ocena użyteczności działań podejmowanych w ramach interwencji w perspektywie 2007-2013.....	103
Tabela 21 Wpływ realizowanych projektów na realizację celów, Priorytetów i Programów LRPO i PO KL w latach 2007-2013	105
Tabela 22 Wnioski i rekomendacje	110

Spis schematów

Schemat 1 Relacja pomiędzy Osią Priorytetową, Priorytetami Inwestycyjnymi, celami szczegółowymi oraz działaniami.....	39
Schemat 2 Uwzględnienie zasady równości szans i zapobieganie dyskryminacji w poszczególnych PI RPO-L2020	60
Schemat 3 Uwzględnienie zasady równości szans kobiet i mężczyzn w poszczególnych PI RPO-L2020	61
Schemat 4 Uwzględnienie zasady zrównoważonego rozwoju w poszczególnych PI RPO-L2020	62

Wykaz skrótów	
ARR	Agencja Rynku Rolnego
Beneficjent	Projektodawca
CT	Cel Tematyczny
DR	(Desk Research) – Badanie źródeł zastanych
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
FGI	(Focus Group Interview) Zogniskowany wywiad grupowy
IDI	(Individual In-Depth Interview) – Indywidualny wywiad pogłębiony
IIF	Instrumenty Inżynierii Finansowej
IF	Instytucja Finansująca
IOB	Instytucja Otoczenia Biznesu
IP	Instytucja Pośrednicząca
IZ	Instytucja Zarządzająca (Zarząd Województwa Lubuskiego)
KSI	Krajowy System Informatyczny
MIIR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
LRKS	Lokalny Rozwój Kierowany przez Społeczność
LRPO	Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007 - 2013
OP	Oś Priorytetowa
OSI	Obszary Strategicznej Interwencji
PI	Priorytet Inwestycyjny
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013
PT	Pomoc Techniczna
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPO-L2020	Regionalny Program Operacyjny - Lubuskie 2020
SZOP - POKL	Szczegółowy Opis Priorytetów PO KL
TIK	Technologia Informacyjno-Komunikacyjna
UMWL	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego
WFOSiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZIT	Zintegrowane Instytucje Terytorialne

WSTĘP

Niniejszy raport jest podsumowaniem badania pn. „Ewaluacja ex-ante projektu Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020” zrealizowanego przez ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze.

Celem badania była kompleksowa ocena przyjętej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 logiki interwencji. Analiza obejmowała m.in. ocenę zasadności interwencji, jej logiki, spójności zewnętrznej oraz wewnętrznej Programu oraz weryfikację zaproponowanego systemu realizacji. Wnioski przedstawione w raporcie są wynikiem badań własnych zespołu badawczego (analiza desk-research oraz analiza wyników badania IDI oraz FGI), uzupełnionych konsultacjami z członkami zespołu ewaluacyjnego, pracownikami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego odpowiedzialnych za przygotowanie projektu RPO-L2020 oraz ekspertów (zaangażowanych w proces programowania perspektywy finansowej 2014-2020).

I. KONCEPCJA BADANIA¹

Ewaluacja ex-ante stanowi ocenę programu operacyjnego dokonywaną przed jego rozpoczęciem. Głównym jej zadaniem było zweryfikowanie przyjętej w ramach programu logiki interwencji, zaś efektem - optymalizacja zapisów w dokumencie Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 oraz precyzyjne dopasowanie ich do potrzeb oraz uwarunkowań społeczno-gospodarczych województwa lubuskiego.

1.1 Uzasadnienie badania

Głównym celem badania ewaluacyjnego była ocena przyjętej w ramach Programu logiki interwencji oraz jej spójności zewnętrznej i wewnętrznej.

Zakres podmiotowy:

- Przedstawiciele instytucji regionalnych (kierownicy oraz pracownicy merytoryczni) odpowiedzialni za wdrażanie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 - 2013 (PO

---

¹ Na podstawie: Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia

KL) i Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (LRPO) na lata 2007-2013 w województwie lubuskim, w tym:

- Instytucja Zarządzająca Lubuskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2007-2013 (IZ LRPO),
- Instytucja Pośrednicząca II stopnia dla III Priorytetu Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 (IPII LRPO),
- Instytucja Pośrednicząca dla Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 (IP PO KL),
- Instytucja Pośrednicząca II stopnia dla Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 (IPII PO KL).
  - Przedstawiciele instytucji krajowych (kierownicy oraz pracownicy merytoryczni) odpowiedzialnych za wdrażanie i koordynację PO KL i RPO (IZ PO KL, Instytucja Koordynująca RPO):
- Grupa Robocza ds. Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa lubuskiego na lata 2014-2020,
- Pracownicy Wydziału ds. Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 w Departamencie Rozwoju Regionalnego i Współpracy Zagranicznej UMWL,
- Zespół zadaniowy ds. ewaluacji ex-ante RPO-L2020,
  - Przedstawiciele partnerów społeczno-gospodarczych, m.in.:
- Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Zielonej Górze,
- Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej,
- Zachodnia Izba Przemysłowo – Handlowa w Gorzowie Wielkopolskim,
- Lubuski Fundusz Poręczeń Kredytowych w Zielonej Górze,
- Fundacja „Przedsiębiorczość” w Żarach,
- Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości z siedzibą w Dobiegniewie,
- Park Naukowo – Technologiczny Uniwersytetu Zielonogórskiego,
- Park Technologii i Logistyki Przemysłu INTERIOR w Nowej Soli,
- Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych w Kalsku,
- Fundacja na Rzecz Collegium Polonicum,
- Uniwersytet Zielonogórski,
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie,
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim,

- Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii przy Uniwersytecie Zielonogórskim,
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Zielonogórskim,
- Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gorzowie Wielkopolskim,
- Wojewódzki Urząd Pracy w Zielonej Górze,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze,
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze,
- Miasto Zielona Góra oraz Miasto Gorzów Wielkopolski jako reprezentanci Miejskich Obszarów Funkcjonalnych.

Zakres przedmiotowy:

- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,
- Instytucje zaangażowane w realizację programów operacyjnych w województwie lubuskim w latach 2007-2013,
- Instytucje zaangażowane w projektowanie RPO-L2020,
- Dokumenty z poziomu unijnego, krajowego, regionalnego, lokalnego,
- Badania ewaluacyjne oraz analizy i ekspertyzy dotyczące ewaluacji programów operacyjnych w perspektywie finansowej 2007-2013.

Odbiorcy oraz użytkownicy badania:

- Na poziomie regionalnym:
  - Instytucje zaangażowane w realizację programów operacyjnych współfinansowanych ze środków unijnych na 2007-2013,
  - Instytucje odpowiedzialne za zarządzanie i wdrażanie RPO-L2020 na lata 2014-2020.
    - Na poziomie krajowym:
  - Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju oraz funkcjonujące w jego strukturach podmioty odpowiedzialne za ewaluację (Krajowa Jednostka Ewaluacji), koordynację (Instytucja Koordynująca RPO 2007 - 2013) oraz zarządzanie (Instytucja Zarządzająca PO KL w latach 2007 - 2013).
    - Na poziomie unijnym:
  - Komisja Europejska, której raport z przeprowadzonej ewaluacji zostanie przekazany w tym samym czasie, co dokument programowy RPO-L2020.

1.2. Kryteria ewaluacyjne

Ocena Programu przeprowadzona zostanie w oparciu o następujące kryteria:

- **Trafność** - rozumiana jako:
  - adekwatność zaproponowanych rozwiązań w ramach RPO-L2020 do zdiagnozowanych problemów w analizie społeczno-gospodarczej,
  - adekwatność założeń programu do polityk horyzontalnych,
  - adekwatność dobranych w Programie wskaźników rezultatu i produktu w stosunku do celów określonych dla RPO-L2020.
- **Spójność** - rozumiana jako:
  - spójność wewnętrzna (pomiędzy Osiami Priorytetowymi i działaniami Programu),
  - spójność zewnętrzna (z innymi dokumentami i strategiami z poziomu unijnego, krajowego oraz regionalnego),
  - spójność zewnętrzna Programu z politykami horyzontalnymi,
  - spójność wewnętrzna zaproponowanych w ramach Programu wskaźników rezultatu i produktu.
- **Efektywność** - rozumiana jako:
  - ocena relacji pomiędzy zasobami finansowymi, a planowanymi do osiągnięcia rezultatami Programu,
  - ocena relacji pomiędzy zasobami (ludzkimi, administracyjnymi), a planowanymi do osiągnięcia rezultatami Programu.
- **Skuteczność** – rozumiana jako:
  - ocena realnych możliwości osiągnięcia zakładanych celów RPO-L2020, poszczególnych Osi Priorytetowych oraz działań,
  - ocena możliwości osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników rezultatów i produktu,
  - ocena ryzyka wdrażania Programu, określenie „wąskich gardeł” oraz zdefiniowanie kluczowych zagrożeń systemu wdrażania takich jak zbyt niski potencjał kadrowy, administracyjny czy finansowy w stosunku do zakładanych celów interwencji.
- **Użyteczność** – rozumiana jako:
  - ocena, w jakim stopniu rezultaty działań wynikających z programu przyczynią się do rozwiązania problemów beneficjentów, które są celem interwencji RPO-L2020;

- ocena w jakim stopniu fundusze unijne ukierunkowane są na wspieranie najbardziej efektywnych przedsięwzięć, które mogą generować potencjalnie największą wartość dodaną, a w jakim stopniu dotyczą inwestycji prokonsumpcyjnych.

Wykonawca w celu określenia spełnienia każdego z kryteriów zastosował punktową metodę oceny. RPO-L2020 zgodnie z poszczególnymi aspektami danego kryterium, został oceniony w skali 0-2 punktów.

Oceny punktowe oznaczają:

0 – RPO-L2020 nie spełnia wymogów kryterium

1 – RPO-L2020 częściowo spełnia wymóg kryterium

2 – RPO-L2020 spełnia wymóg kryterium

RPO-L2020 otrzymał końcową ocenę punktową, będącą sumą ocen punktowych wyliczonych dla każdego z czterech kryteriów oceny, czyli ocena końcowa Programu mieści się w przedziale między 0 a 28 punktów.

1.3 Pytania badawcze

W tabeli nr 1 zostały przedstawione moduły oraz główne pytania badawcze.

Tabela 1 Moduły badawcze/pytania badawcze

Lp.	Moduł	Pytania badawcze/główne
1.	Ocena trafności i spójności wewnętrznej Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020	<p>Czy interwencja publiczna w postaci Programu Operacyjnego trafnie odpowiada na zdiagnozowane wyzwania i potrzeby społeczno- ekonomiczne?</p> <p>Czy zaproponowana w ramach Programu logika interwencji umożliwi realizację założonych celów rozwojowych?</p>
2.	Ocena spójności zewnętrznej Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020	<p>Czy założenia i cele Programu są spójne z najważniejszymi politykami i strategiami na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym, w tym w szczególności ze strategią Europa 2020, Wspólnymi Ramami Strategicznymi oraz Umową Partnerstwa?</p> <p>Czy i w jakim zakresie Program Operacyjny uwzględni i przyczynia się do realizacji celów polityk horyzontalnych (realizacja zasad równości szans płci, niedyskryminacji, w szczególności w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz zrównoważonego rozwoju)?</p>
3.	Ocena systemu realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020	<p>Czy i w jakim zakresie istniejący układ instytucjonalny, w tym zasoby ludzkie, jest wystarczający do realizacji założeń i celów Programu Operacyjnego?</p> <p>Czy założenia Programu Operacyjnego umożliwiają skuteczną i efektywną realizację procesów monitorowania i ewaluacji?</p>

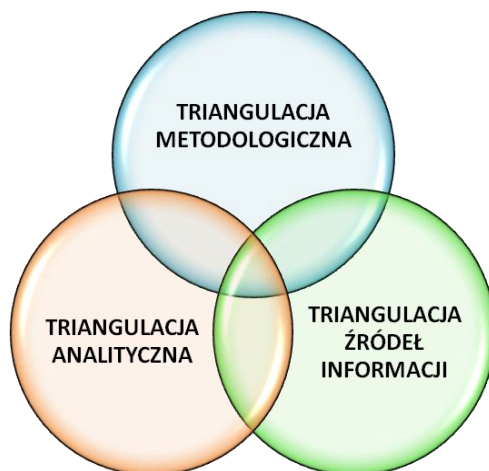
II. METODOLOGIA BADANIA

2.1 Wstępne założenia metodologiczne

Proces badawczy został przeprowadzony zgodnie z zasadą triangulacji metod i źródeł danych rozumianej jako zwielokrotnienie:

- **metod i technik badawczych** (triangulacja metodologiczna) polegająca na kontrolowaniu spójności wniosków formułowanych przy wykorzystaniu różnych technik gromadzenia danych;
- **źródeł informacji** (triangulacja źródeł informacji) polegająca na zwielokrotnieniu źródeł informacji w ramach tej samej metody ich gromadzenia, uwzględnionych w badaniu perspektyw;
- **perspektyw badawczych** osób realizujących badanie (triangulacja analityczna) związaną ze zwiększeniem liczby osób analizujących wnioski z badań.

Podjęcie takie pozwoliło na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu (np. udzielenie odpowiedzi na pytania o skalę zjawisk dzięki zastosowaniu metod ilościowych oraz głębsze zrozumienie specyfiki problemów, dzięki zastosowaniu metod jakościowych), pozwoli też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej neutralizacji ich słabości.

2.2 Sposób realizacji badania

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w SIWZ realizacja badania ewaluacyjnego została przeprowadzona przy zastosowaniu następujących metod i technik badawczych:

- **analiza desk research** – należy do dość szerokiej grupy badań niereaktywnych (wtórnych, bazujących na dotychczas wytworzonych materiałach: dokumentach, danych statystycznych, etc).
- **zogniskowane wywiady grupowe (FGI)** - badanie laboratoryjne, które łączy w sobie cechy wywiadu jakościowego oraz obserwacji. Grupa fokusowa, na ogół 6 - 8 osobowa, zebrana w sali nawiązuje moderowaną dyskusję na dany temat. Badani zostają dobrani w sposób celowy – osoby chętne do wzięcia udziału w dyskusji, przedstawienia swoich poglądów i sugestii.

Zogniskowany wywiad grupowy stanowił uzupełnienie danych pozyskanych techniką desk research. Do FGI zaproszeni zostali przedstawiciele administracji publicznej, którzy uczestniczyli we wdrażaniu Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013 współfinansowanego w ramach EFRR oraz komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, który współfinansowany jest z EFS, a także, którzy obecnie uczestniczą w pracach nad kształtem nowej perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020 w zakresie RPO – L2020.

- **indywidualne wywiady pogłębione (IDI)** - klasyczna technika badań jakościowych, w której dysponujący listą pytań (scenariuszem wywiadu) badacz ma w trakcie rozmowy możliwość dopasowania przebiegu rozmowy do wiedzy i kompetencji respondenta, uzyskując pogłębione bądź uzupełniające informacje, rozszerzające obszar badawczy. Zastosowanie wywiadów pogłębionych pozwoliło na uzyskanie większej ilości informacji, które rozszerzą obszar badawczy, a także dostarczą wiedzy umożliwiającej udzielenie odpowiedzi na przyjęte pytania badawcze. Istotną zaletą indywidualnych wywiadów pogłębionych jest możliwość poznania osobistych opinii respondentów bezpośrednio zajmujących się zagadnieniami zawartymi w przedmiocie zamówienia.

- **panel ekspercki** - to inaczej grupa robocza powołana do celów ewaluacji. Ekspertami są niezależni specjaliści w ocenianej dziedzinie. Mogą oni wspólnie wydawać osąd na temat wartości interwencji i jej efektów. Panel ekspertów ma za zadanie szybko sformułować syntetyczny osąd, który integruje najważniejsze informacje dostępne na temat programu oraz informacje oparte na innych doświadczeniach.

Tabela 2 Zastosowane techniki badawcze

Technika badawcza	Dobór próby
Analiza desk research	<ul style="list-style-type: none"> • akty prawne: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, ▪ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczegółowych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 , ▪ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1304/2013 z 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006, ▪ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (przy uwzględnieniu nowelizacji z2013 r.), ▪ Inne akty prawne, uzasadnione w kontekście ewaluacji ex ante, ▪ dokumenty strategiczne i programowe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Komunikat Komisji „Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”, ▪ Wspólne Ramy Strategiczne, ▪ Projekt ustawy o zasadach realizacji programów operacyjnych polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020, ▪ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – uwarunkowania strategiczne, ▪ Krajowy Program Reform na rzecz Europy 2020, ▪ Umowa Partnerstwa na lata 2014-2020, ▪ Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030, ▪ Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030, ▪ Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, ▪ Polska 2030. Wyzwania rozwojowe, ▪ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, ▪ Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, ▪ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, ▪ Strategia Rozwoju Transportu, ▪ Strategia “Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” Perspektywa 2020, ▪ Strategia Sprawne Państwo 2020, ▪ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, ▪ Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, ▪ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa, ▪ Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego, ▪ Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, ▪ Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego, ▪ Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017,

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego, ▪ Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020, ▪ Dane pochodzące ze źródeł statystyki publicznej GUS – Bank Danych Regionalnych, ▪ Materiał roboczy do wypracowania diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa lubuskiego w ramach procesu przygotowania strategii rozwoju województwa lubuskiego, ▪ Regionalne dokumenty strategiczne, stanowiące punkt odniesienia dla oceny spełniania warunków ex ante, mających zastosowanie do RPO-L202014, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lubuska Regionalna Strategia Innowacji, ▪ Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Lubuskim na lata 2006-2013 (oraz Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku) , ▪ Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2005-2013, ▪ Projekt Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020, ▪ Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego, ▪ Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2010-2013, ▪ Projekt Lubuskiej Strategii Ochrony Zdrowia na lata 2014 – 2020, ▪ Zmiana Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, ▪ Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym do 2015 r., ▪ Lubuska Strategia Zatrudnienia na lata 2011-2020, ▪ Badania ewaluacyjne dotyczące LRPO 2007-2013 i PO KL zrealizowane w województwie lubuskim w okresie 2007-2013 – www.lrpo.lubuskie.pl i www.efs.lubuskie.pl: <ul style="list-style-type: none"> ▪ „Diagnoza poziomu i jakości życia mieszkańców powiatu krośnieńskiego województwa lubuskiego w kontekście wykorzystania środków z Europejskiego Funduszu Społecznego. Raport końcowy”, ▪ „Ocena skuteczności i efektywności wsparcia udzielonego w województwie lubuskim w ramach Poddziałania 8.1.1 PO KL Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw i Poddziałania 8.1.2 PO KL Wspieranie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie. Raport końcowy”, ▪ „Ocena wpływu projektów zrealizowanych w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL, Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych, na wzrost jakości edukacji w województwie lubuskim. Raport końcowy”, ▪ „Wpływ EFS na skuteczność działań podejmowanych w ramach systemu integracji społecznej w województwie lubuskim. Raport końcowy”, ▪ „Analiza wpływu wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL na sytuację osób bezrobotnych 45+ i osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Raport końcowy”, ▪ „Ewaluacja systemu zarządzania i wdrażania komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w województwie lubuskim. Raport końcowy”, ▪ „Badania barier wpływających na jakość projektów wspierających inicjatywy lokalne (Działania 6.3, 7.3, 9.5).Raport końcowy”, ▪ „Badania barier wpływających na jakość projektów wspierających inicjatywy lokalne (Działania 6.3, 7.3, 9.5). Aneks”, ▪ „Ocena wpływu inwestycji realizowanych w ramach wybranych Programów Operacyjnych w perspektywie 2007-2013 na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w województwie lubuskim”, ▪ „Wpływ projektów zrealizowanych w ramach Priorytetu IV. LRPO Działanie 4.3 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich na ożywienie gospodarcze zdegradowanych obszarów oraz na uzdrowienie ich funkcji społecznych i kulturalnych”, ▪ „Ocena efektów oddziaływania projektów realizowanych w ramach Priorytetu II LRPO Działanie 2.5 Rozwój regionalnych i lokalnych instytucji otoczenia biznesu na ostatecznych adresatów wsparcia”, ▪ „Wpływ inwestycji realizowanych w ramach Priorytetu II LRPO, Działanie 2.3
--	---

	<p>Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez doradztwo i wsparcie działań marketingowych na podniesienie konkurencyjności lubuskich przedsiębiorstw”,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ „Wpływ projektów pro-lizbońskich oraz pro-Europa 2020 wspartych w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 na rozwój społeczno-gospodarczy regionu”, ▪ „Wpływ projektów realizowanych w ramach Priorytetu I Rozwój infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność regionu, Działanie 1.2 Tworzenie obszarów aktywności gospodarczej i promocja gospodarcza na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa lubuskiego”, ▪ „Ocena oddziaływania projektów realizowanych w ramach Priorytetu III LRPO Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego na rozwój infrastruktury ochrony przyrody oraz wpływ realizowanych inwestycji na jakość środowiska naturalnego w kontekście polityki zrównoważonego rozwoju”, ▪ „Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach LRPO 2007 – 2013 Działanie 4.1 Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia na zwiększenie dostępności do wysokospecjalistycznych usług medycznych dla mieszkańców regionu, w tym na obszarach wiejskich oraz w kontekście realizacji celów rozwojowych województwa lubuskiego w zakresie opieki zdrowotnej”, ▪ „Komplementarność projektów realizowanych w ramach Działania 1.1 Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 Poprawa stanu infrastruktury transportowej w regionie z regionalnym, krajowym i międzynarodowym układem komunikacyjnym”, ▪ „Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach V. Priorytetu Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej na rozwój społeczno-gospodarczy oraz podniesienie konkurencyjności turystycznej regionu, jak również na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu”, ▪ „Ocena wsparcia projektów środkami LRPO w ramach Priorytetu IV Działanie 4.2 Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej w kontekście realizacji celów rozwojowych województwa lubuskiego”, ▪ „Ocena efektów współpracy przedsiębiorstw ze szkołami i placówkami kształcenia zawodowego oraz promocji przedsiębiorczości dzięki realizacji projektów w ramach komponentu regionalnego PO KL w województwie lubuskim”, ▪ „Analiza wpływu wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL na sytuację osób bezrobotnych 45+ i osób niepełnosprawnych na rynku pracy”, ▪ „Trafność i skuteczność działań informacyjno-promocyjnych realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Lubuskiego Regionalnego programu Operacyjnego i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w kontekście zwiększenia aktywności Beneficjentów w sięganiu po wsparcie z Unii Europejskiej”. ▪ „Zapotrzebowanie grup docelowych na określone typy projektów”, ▪ „Badania zdolności absorpcyjnych potencjalnych beneficjentów/projektodawców w ramach Priorytetu VII Promocja Integracji Społecznej 2007-2013 w województwie lubuskim”, ▪ analizy, ekspertyzy i dokumenty powiązane z pracami nad projektem RPO: ▪ Programming Period 2014-2020. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. Guidance document on ex-ante evaluation. European Regional Development Fund. European Social Fund. Cohesion Fund – Concepts and Recommendations, ▪ Zalecenia w zakresie ewaluacji ex-ante programów operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, ▪ Evidence-based Cohesion Policy and its role in achieving Europe 2020 objectives, ▪ Ewaluacja ex-post Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006, ▪ Potencjał administracyjny systemu instytucjonalnego Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.
Zogniskowane wywiady grupowe	<ul style="list-style-type: none"> • 4 sesje przeprowadzone z przedstawicielami instytucji regionalnych (kierownicy oraz pracownicy merytoryczni) odpowiedzialnymi za wdrażanie PO KL i LRPO na lata 2007-2013 oraz odpowiedzialnymi za programowanie RPO-L2020, w tym:

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1 sesja: przedstawiciele IZ RPO – Lubuskie 2020 w zakresie EFRR i EFS (pracownicy Departamentu Rozwoju Regionalnego i Współpracy Zagranicznej), ▪ 1 sesja: przedstawiciele WFOŚiGW, WUP, ARR, ROPS (instytucje zaangażowane w programowanie przyszłego programu), ▪ 1 sesja: przedstawiciele IZ LRPO 2007-2013; IP II LRPO, (instytucje odpowiedzialne za wdrażanie programów w perspektywie finansowej 2007-2013), ▪ 1 sesja: przedstawiciele IP PO KL; IP II PO KL. (instytucje odpowiedzialne za wdrażanie programów w perspektywie finansowej 2007-2013), • 1 sesja przeprowadzona z przedstawicielami instytucji krajowych (kierownicy oraz pracownicy merytoryczni) odpowiedzialnymi za wdrażanie PO KL i RPO w latach 2007-2013.
Indywidualne wywiady pogłębione	<ul style="list-style-type: none"> • 9 wywiadów IDI z ekspertami w zakresie następujących obszarów interwencji publicznych (9 osi priorytetowych): <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ekspert z zakresu gospodarki i innowacji (Oś Priorytetowa 1), ▪ Ekspert z zakresu rozwoju cyfrowego (Oś Priorytetowa 2), ▪ Ekspert z zakresu gospodarki niskoemisyjnej (Oś Priorytetowa 3), ▪ Ekspert z zakresu środowiska i kultury (Oś Priorytetowa 4), ▪ Ekspert z zakresu transportu (Oś Priorytetowa 5), ▪ Ekspert z zakresu regionalnego rynku pracy (Oś Priorytetowa 6), ▪ Ekspert z zakresu równowagi społecznej (Oś Priorytetowa 7), ▪ Ekspert z zakresu nowoczesnej edukacji (Oś Priorytetowa 8), ▪ Ekspert z zakresu infrastruktury społecznej (Oś Priorytetowa 9). • 11 wywiadów IDI z przedstawicielami partnerów gospodarczych i społecznych, którzy uczestniczyli w konsultowaniu programu. Ostateczna lista respondentów zostanie skonsultowana z Zamawiającym.
Panel ekspercki	<ul style="list-style-type: none"> • Członkowie zespołu ewaluacyjnego, pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego odpowiedzialni za przygotowanie projektu RPO-L2020 oraz eksperci zaangażowani w proces programowania perspektywy finansowej 2014-2020.

2.3 Faza badawcza

Faza terenowa rozpoczęła się analizą danych zastanych. Faza ta rozpoczęła się 25 grudnia 2013 i zakończyła 7 lutego 2014 roku. Dokumenty analizowane były za pomocą matrycy przygotowanej przez Wykonawcę.

W trakcie pracy nad analizą desk research rozpoczęła się rekrutacja osób do badania IDI. Wykonawca nie napotkał problemów na tym etapie fazy jakościowej badania. Wywiady IDI prowadzone były na terenie Zielonej Góry i Gorzowa Wielkopolskiego od 13 do 27 stycznia 2014 roku.

Ostatnim etapem fazy terenowej badania było zorganizowanie i poprowadzenie sesji fokusowych. W dniach 27 i 28 stycznia 2014 roku przeprowadzono cztery sesje badawcze FGI na terenie Zielonej Góry. Wykonawca nie miał problemów z rekrutacją respondentów.

Napotkano problemy z rekrutacją osób do sesji FGI, które miały odbyć się w Warszawie. Planowaną grupą byli pracownicy Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. Jak się okazało podczas rekrutacji, z powodu reorganizacji pracy MliR, trudno było dotrzeć do osób, które opiekowały się

LRPO w perspektywie 2007-2013 oraz realizacją komponentu regionalnego PO KL lub będą się zajmować RPO-L2020 w latach 2014-2020. Ponadto naczelnicy wydziałów wskazywali, że nie mogą w jednym czasie oddelegować założonej liczby osób do udziału w dyskusji ze względu na zbyt duże obciążenie pracą. Z tego powodu naczelnicy poszczególnych wydziałów wytypowali do dyskusji mniejszą liczbę osób niż zakładał Wykonawca. W związku z tym Wykonawca połączył dwie sesje FGI w jedną (dłuższą). Zaproszeni na nią zostali przedstawiciele zajmujący się LRPO oraz nadzorowali realizację komponentu regionalnego PO KL (3 osoby), w przeszłości i zajmują się koordynacją prac nad programowaniem RPO-L2020 obecnie.

III. WYNIKI BADANIA

Wyniki oceny RPO-L2020 zostały przedstawione w odniesieniu do przyjętych kryteriów ewaluacyjnych, tj. trafności, spójności, efektywności, skuteczności oraz użyteczności.

Podsumowanie badania zawiera syntetyczny opis wniosków dotyczących poszczególnych modułów oraz odpowiedzi na postawione pytania badawcze.

3.1 Ocena trafności założeń RPO-L2020

RPO-L2020 spełnia kryterium trafności rozumiane jako:

- adekwatność zaproponowanych rozwiązań w ramach RPO-L2020 do zdiagnozowanych problemów w analizie społeczno-gospodarczej,
- adekwatność założeń programu do polityk horyzontalnych,
- adekwatność dobranych w Programie wskaźników rezultatu i produktu w stosunku do celów określonych dla RPO-L2020.

Poniższa tabela ilustruje wagi punktowe przyznane na podstawie analizowanego materiału poszczególnym wymiarom kryterium:

Tabela 3 Ocena trafności RPO-L2020

Kryterium	Ocena ²	Uzasadnienie
Trafność jako adekwatność zaproponowanych rozwiązań w ramach RPO-L2020 do zdiagnozowanych problemów w analizie społeczno-gospodarczej	2	Zaplanowane działania wynikają z analizy społeczno-gospodarczej województwa i są spójne z aktualnymi potrzebami regionu. Działania Programu są skorelowane z procesami wynikającymi ze strategii krajowych oraz regionalnych. Priorytetyzacja zaplanowanych przedsięwzięć jest odpowiednia. Dane liczbowe są aktualne. Wszystkie przedsięwzięcia mają swoje odzwierciedlenie w problemach i służą ich rozwiązaniu. Działania Programu będą skierowane na wsparcie obszarów, w których istnieją największe potrzeby.
Trafność jako adekwatność założeń programu do polityk horyzontalnych	2	Polityki horyzontalne UE zostały w Regionalnym Programie Operacyjnym – Lubuskie 2020 potraktowane z pełnym zrozumieniem i szeroko wplecione w jego założenia. W Programie odniesiono się do zasady równości płci, zrównoważonego rozwoju oraz partnerstwa. Powyższym tematom nadano odpowiednią wagę, zawarto odniesienia w sformułowaniach celów oraz PI. Przedstawiono problemy i wyzwania stojące przed politykami horyzontalnymi w kontekście realizacji zadań Programu.
Trafność jako adekwatność dobranych	2	Trafność przygotowania wskaźników produktu i rezultatu w kontekście celów Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 oceniana jest jako wysoka. Wskaźniki są szczegółowe, adekwatne do działań, które mają oceniać. Dane dzięki

² 0 – RPO-L2020 nie spełnia wymogów kryterium trafności; 1 – RPO-L2020 częściowo spełnia wymóg kryterium trafności; 2 – RPO-L2020 spełnia wymóg kryterium trafności

w Programie wskaźników rezultatu i produktu w stosunku do celów określonych dla RPO-L2020	nim pozyskane pozwolą na bieżąco obserwować postęp w realizacji Programu i osiągnięcie celów.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

3.1.1. Ocena adekwatności zaproponowanych rozwiązań w ramach RPO-L2020 do zdiagnozowanych problemów w analizie społeczno-gospodarczej

Na podstawie przeanalizowanego materiału oraz wyników badania IDI oraz FGI oceniono, iż RPO-L2020 proponuje adekwatne rozwiązania do zdiagnozowanych problemów w analizie społeczno-gospodarczej, w ramach przyjętej skali stwierdzono, iż RPO-L2020 spełnia tak rozumiany wymóg trafności.

- **Diagnoza społeczno-gospodarcza, a zapisy RPO-L2020**

Diagnoza społeczno-gospodarcza przedstawiona w dokumencie Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 zawiera wszystkie charakterystyczne i niezbędne elementy dla tego typu opracowań. Uwzględniono, szczegółowo opisując, odpowiednie wskaźniki ilustrujące aktualne trendy społeczno-gospodarcze. Podane w tekście przykłady wskaźników są aktualne i pochodzą z różnych, dobrze dobranych źródeł, takich jak: „Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020”, „Strategia Rozwoju Kraju 2020”, Główny Urząd Statystyczny, „Prognozy demograficzne i gospodarcze dla województwa lubuskiego do roku 2020”, Eurostat, oraz Urząd Statystyczny w Zielonej Górze. Dane liczbowe są aktualne, zaczerpnięto je z zestawień obejmujących 2011 i 2012 rok. W opracowaniu pojawiają się dane z lat wcześniejszych w dwóch aspektach, po pierwsze: jako dane porównawcze, w celu przeanalizowania trendu danej zmiennej od lat wcześniejszych do roku 2011 lub 2012, oraz po drugie, jako dane najbardziej aktualne – wynikająca z braku dostępności nowszych zestawień, stąd zdarza się, że ostatnimi dostępnymi wielkościami są te z 2008 roku, jak to ma miejsce w przypadku transportu zbiorowego i zakładów komunikacji miejskiej. Nieodpowiednie jest natomiast odnoszenie się do danych Eurostatu z 2008 roku dotyczących wytworzonego Produktu Krajowego Brutto w przypadku, gdy w tym samym rozdziale porównuje się PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca wg danych krajowych. Z tekstu wynika, że Lubuskie ma najniższy wskaźnik w naszym kraju. Jest to prawda, jakkolwiek bardziej miarodajne byłoby w tym przypadku użycie danych Głównego Urzędu Statystycznego, za 2011 rok, z których wynika, że województwo lubuskie zajmuje 20

Badanie ewaluacyjne pn. "Ewaluacja ex-ante Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020" jest współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 oraz środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

15 miejsce w Polsce³ (w stosunku do 2008 roku awansowało o 1 pozycję, kosztem województwa opolskiego). **Podsumowując należy stwierdzić, iż w opracowaniu wykorzystuje się rzetelne oraz możliwie aktualne dane.**

W dokumencie RPO-L2020 opisano szczegółowo elementy takie, jak: zasoby ludzkie, naukę z naciskiem na szkolnictwo wyższe, ochronę zdrowia, produkt krajowy brutto, rodzaje i kondycję przemysłu (w tym strefy ekonomiczne), innowacyjność gospodarki, w tym nakłady na B+R, patenty, klastry oraz inne instytucje badawczo-rozwojowe, transport (także transport zbiorowy), –informatyzację społeczeństwa, zasoby kultury, przyrody, a także jej ochronę. Przedstawiono również strategiczną gałąź przemysłu, jaką jest energetyka wraz z potrzebą dywersyfikacji jej źródeł. Bardzo dokładnie podano dane dotyczące rynku pracy, a także poziomu wykluczenia społecznego. Opisy uzupełniono wyczerpującymi danymi statystycznymi, a dokonana przez autorów analiza problemów społeczno-gospodarczych jest trafna oraz skorelowana z wnioskami zawartymi w diagnozie społeczno-gospodarczej.

Zgodnie z założeniami przyjętymi w „Umowie Partnerstwa” oraz zawartymi w „Koncepcji Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030” zastosowano zindywidualizowane podejście do różnych obszarów wyznaczanych na podstawie cech społeczno-gospodarczych oraz przestrzennych w ujęciu dynamicznym, ustalając wymiary terytorialne interwencji. Pozostając w zgodzie z zapisami „Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020” wydzielono, tzw. OSI – Obszary Strategicznej Interwencji, dokonując ich szczegółowej charakterystyki oraz korelacji z celami tematycznymi zawartymi w dokumencie „Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 ”.

Wszystkie elementy zawarte w diagnozie znajdują swoje odzwierciedlenie w zapisach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020. Wynikają one bezpośrednio z aktualnej sytuacji regionu. Są zgodne także z celami tematycznymi wskazanymi w pakiecie legislacyjnym Unii

---

³ „Produkt krajowy brutto – Rachunki regionalne za 2011 rok”, Główny Urząd Statystyczny Katowice 2013

Europejskiej. Realizacja przedsięwzięć określonych w Programie powinna wpłynąć w sposób zdecydowany na zmniejszenie bądź zlikwidowanie wskazanych obszarów problemowych.

Odzwierciedlenie problemów zawartych w diagnozie w stosunku do zapisów RPO-L2020 ilustruje poniższa tabela:

Tabela 4 Cele tematyczne i Priorytety Inwestycyjne RPO-L2020 odnoszące się do problemów z diagnozy.

Zdiagnozowany problem	Cel tematyczny UE	Priorytet inwestycyjny
Niski PKB	CT1, CT3	PI1.2, PI3.1, PI3.2, PI3.3, PI3.4,
Niewystarczająca innowacyjność gospodarki	CT1, CT3	PI1.2, PI3.1, PI3.2, PI3.3, PI3.4
Mała liczba zgłaszanych patentów, mała liczba jednostek naukowych, brak placówki PAN, niski poziom instrumentów inżynierii finansowej	CT1, CT3	PI1.2, PI3.1, PI3.2, PI3.4
Niska jakość kapitału ludzkiego w sektorze badań i rozwoju	CT1, CT3	PI 1.2, , PI3.4, , PI10.3
Spadek liczby studentów i absolwentów szkół wyższych	CT10	PI10.1, PI10.3
Niższa niż średnia krajowa informatyzacja społeczeństwa	CT2, CT3	PI2.3, PI3.3
Niezakończone na koniec 2012 roku inwestycje drogowe dotyczące budowy nowych obwodnic miast oraz potrzeba rozbudowy sieci dróg regionalnych, a także przepraw mostowych na Odrze i Nysie Łużyckiej, brak infrastruktury dla transportu multimodalnego	CT7	PI7.2
Stan techniczny linii kolejowych wymaga modernizacji, niedostatek połączeń kolejowych z dużymi miastami. Położenie regionu w oddali od największych miast kraju warunkuje małą ilość połączeń dalekobieżnych. Niedoinwestowanie linii regionalnych wynika z ich gęstości, odejścia od transportu kolejowego, na rzecz szybszego – drogowego, niedoinwestowana infrastruktura dworcowa, słaba jakość taboru kolejowego.	CT7	PI7.4
Zagrożenie powodzią, niska jakość infrastruktury przeciwpowodziowej	CT5	PI5.2
Braki w infrastrukturze wodno-ściekowej: w tym zróżnicowanie w dostępności do oczyszczalni ścieków	CT6	PI6.2
Zanieczyszczenie wód w regionie spowodowane nieprawidłową gospodarką ściekową	CT6	PI.6.2
Deficyt energetyczny (szczytowe zapotrzebowanie na moc elektryczną wynosi około 700 MW, a łączna moc osiągalna źródeł zlokalizowanych na terenie województwa wynosi 509 MW, przy produkcji ok. 2 396 GWh, a zużyciu wynoszącym ok. 3 366 GWh, co oznacza, że ok. 28% zużywanej energii elektrycznej pochodzi spoza województwa)	CT4	PI4.1, PI4.3, PI4.5, PI4.7
Zanieczyszczenie powietrza	CT4, CT6	PI4.1, PI4.3, PI4.5, PI4.7, PI6.5
Nieprawidłowa gospodarka odpadami	CT6	PI6.1
Wysoki poziom bezrobocia	CT8, CT9, CT3	PI3.1, PI3.2, PI3.3, PI3.4, PI8.5, PI8.7, PI8.8, PI8.9, PI8.10, PI9.4, PI 9.8
Niedopasowanie popytu i podaży na pracę	CT8, CT10	PI8.5, PI8.7, PI8.8, PI8.9, PI9.4, PI9.8, PI10.1, PI10.3, PI10.4
Wysoki wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	CT8, CT9	PI8.5, PI8.7, PI8.8, PI8.9, PI8.10, PI9.1, PI9.2, PI9.4,

		PI 9.7, PI 9.8, PI 9.9
Niedostateczny rozwój i promocja sektora usług turystycznych	CT3, CT 6, CT8, CT9	PI3.3, PI6.4, PI6.5, PI8.5, PI8.7, PI9.2

Źródło: Opracowanie na podstawie RPO-L2020

Merytoryczne założenia działań prowadzonych w RPO-L2020 zawarte są w 10 Osiach Priorytetowych, będących odpowiedzią na zdiagnozowane problemy. Korelację pomiędzy problemami, a odpowiadającymi im celami tematycznymi i szczegółowymi w ramach poszczególnych OP ilustruje poniższa tabela:

Tabela 5 Problemy społeczno-gospodarcze i ich odzwierciedlenie w celach Osi Priorytetowych RPO-L2020

Zdiagnozowana grupa problemów	Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Cele szczegółowe
Problemy rynku pracy	Regionalny rynek pracy	CT 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	<ul style="list-style-type: none"> Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez pracy, w tym osób znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Poprawa zdolności do samozatrudnienia osób pozostających bez pracy. Wyrównanie szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia. Dostosowanie przedsiębiorstw i osób pracujących do zmian zachodzących w gospodarce. Podniesienie poziomu aktywności zawodowej mieszkańców regionu.
Problemy przedsiębiorczości i innowacyjnej gospodarki	Gospodarka i innowacje	CT 1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji.	<ul style="list-style-type: none"> Pobudzenie aktywności przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej oraz działalności innowacyjnej.
		CT 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR).	<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie warunków do rozwoju MŚP. Promocja MŚP na rynkach krajowych i międzynarodowych. Rozwój innowacyjnego sektora MŚP. Profesjonalizacja i standaryzacja usług świadczonych przez MŚP.
Słaba cyfryzacja usług i społeczeństwa	Rozwój Cyfrowy	CT 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK.	<ul style="list-style-type: none"> Upowszechnienie i wzrost zastosowania technik informacyjnych i komunikacyjnych we wszystkich dziedzinach życia.
		CT 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR).	
Transport	Transport	CT7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa przepustowości i sprawności infrastruktury transportowej w województwie poprzez pełne włączenie regionu w transeuropejskie sieci transportowe.
Problemy energetyki	Gospodarka niskoemisyjna	CT 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.	<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie udziału produkcji energii z OZE na terenie województwa lubuskiego. Racjonalizacja zużycia energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery

			<p>poprzez promowanie strategii niskoemisyjnych oraz zrównoważony rozwój gospodarki miejskiej.</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozwój energetyki rozproszonej opartej na skojarzonym wytwarzaniu ciepła i energii elektrycznej.
Problemy ekologiczne	Środowisko i kultura	CT 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa stanu bezpieczeństwa w regionie, w tym zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, poprzez stałe podnoszenie poziomu wyposażenia służb ratowniczych w sprzęt do likwidacji skutków nadzwyczajnych zagrożeń oraz rozwój form małej retencji.
		CT 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa stanu bezpieczeństwa w regionie, w tym zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, poprzez stałe podnoszenie poziomu wyposażenia służb ratowniczych w sprzęt do likwidacji skutków nadzwyczajnych zagrożeń oraz rozwój form małej retencji. Poprawa stanu środowiska w regionie poprzez realizację inwestycji w sektorze gospodarki odpadami. Podniesienie poziomu podstawowych standardów życia mieszkańców województwa poprzez uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej. Poprawa stanu powietrza, środowiska akustycznego oraz wykorzystanie terenów zdegradowanych.
Zagrożenie wykluczeniem społecznym	Równowaga społeczna.	CT 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.	<ul style="list-style-type: none"> Upowszechnienie aktywizacji zawodowej, społecznej, zdrowotnej i edukacyjnej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych. Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej. Wzrost aktywności społeczności lokalnych w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
Edukacja	Nowoczesna edukacja	CT 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.	<ul style="list-style-type: none"> Zmniejszenie nierówności w dostępie do wysokiej jakości kształcenia na poziomie ogólnym. Upowszechnienie kształcenia ustawicznego osób dorosłych. Podniesienie jakości oferty edukacyjnej szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe.
Nierówności społeczne	Infrastruktura społeczna	CT 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa jakości infrastruktury zdrowotnej i społecznej uwzględniająca obszary deficytowe. Rewitalizacja fizyczna, gospodarcza i społeczna obszarów zmarginalizowanych i zagrożonych marginalizacją. Poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej wszystkich szczebli kształcenia
		CT 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO-L2020

Problemy opisane w Programie RPO-L2020 pozostają w zgodzie z założeniami „Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020” oraz z danymi zawartymi w „Strategii Rozwoju Kraju

2020”. Wizja Polski w 2020 roku to sprawne państwo, konkurencyjna gospodarka oraz aktywne społeczeństwo⁴⁴. **Cele opracowane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (obecnie Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju) są odzwierciedlone w analizowanym dokumencie, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań.**

Koncentracja tematyczna zaproponowana przez autorów Regionalnego Programu Operacyjnego –Lubuskie 2020 jest całkowicie uzasadniona oraz wynika wprost z przedstawionej analizy społeczno-gospodarczej, w której potencjał i wyzwania zostały scharakteryzowane w czterech obszarach, znajdujących swe odzwierciedlenie w zapisach Programu:

- gospodarka regionalna i rynek pracy,
- infrastruktura transportowa i teleinformatyczna,
- społeczna i terytorialna spójność regionu,
- zarządzanie rozwojem regionu.

Priorytetyzacja działań w ramach RPO-L2020 jest spójna z analizą bieżącej sytuacji.

Najważniejsze działania w poszczególnych obszarach to:

- stworzenie innowacyjnej gospodarki regionalnej, o silnym charakterze, wsparcie sektora przedsiębiorstw, rozwój zaawansowanych systemów wsparcia dla MŚP, w tym zakresie rozwoju innowacyjności (profesjonalizacja usług skierowanych do MŚP, doradztwo wspomagające działalność bieżącą podmiotów inkubowanych, promowanie przedsiębiorczości, w tym proinnowacyjnej, adresowane do osób zakładających działalność oraz wspomagające już prowadzone przedsiębiorstwa) podniesienie jakości kapitału ludzkiego, poprawa dostępności komunikacyjnej województwa,
- nacisk na działanie promujące lubuskie środowisko naturalne, a także zasoby antropogeniczne, przy jednoczesnym podjęciu działań chroniących przyrodę i rewitalizujących zasoby kulturowe, zlikwidowanie problemów energetycznych oraz powodziowych. Działania związane z zasobami naturalnymi są istotne, nie tylko ze względów środowiskowych, ale i ekonomicznych,
- rozwój infrastruktury podstawowej – dalsza budowa i modernizacja wodociągów oraz kanalizacji, przygotowywanie przyłączy, zwłaszcza na terenach wiejskich, rozwiązania w zakresie gospodarki odpadami,

---

⁴⁴ Strategia Rozwoju Kraju 2020, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012

- zmniejszenie bezrobocia oraz wykluczenia społecznego, rozwój aktywności edukacyjnej wśród wszystkich kategorii społecznych, wyrównanie szans edukacyjnych w szczególności na obszarach wiejskich, rozwój dobrej jakościowo oferty edukacyjnej, zwiększenie jakości edukacji zawodowej, zwiększenie dostępności do usług publicznych i polepszenie ich jakości,
- rozwój infrastruktury społecznej, edukacyjnej, medycznej służący poprawie jakości życia mieszkańców, m.in. poprzez inwestycje w rozwój sieci przedszkoli, oraz innych placówek edukacyjnych, rozwój ekonomii społecznej oraz wzrost ilości i jakości usług medycznych, upowszechnienie i rozwój programów profilaktyki zdrowia.

Jednocześnie należy podkreślić, iż **zaproponowane w RPO-L2020 działania są adekwatne do poziomu ich realizacji w regionie**. Działania wskazane do realizacji w poszczególnych OP są poparte szczegółową analizą społeczno-gospodarczą, konsultacjami społecznymi z grupami interesariuszy oraz rezultatami dotychczas zrealizowanymi działaniami w ramach okresu programowania 2007-2013.

Badanie IDI oraz FGI potwierdziło wnioski płynące z analizy desk-research. Badani podkreślali, iż podczas prac nad RPO-L2020 starano się odnieść do diagnozy społeczno-gospodarczej, sformułować trafne działania, które będą wspierać rozwiązanie zidentyfikowanych problemów. Dążono również do wykorzystywania doświadczenia oraz wniosków z poprzedniego okresu programowania.

- **Ocena adekwatności wsparcia w ramach EFS/EFRR w perspektywie finansowej 2007-2013 w stosunku do faktycznych problemów społeczno – gospodarczych regionu**

Wsparcie w ramach perspektywy finansowej 2007-2013 z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego było właściwie dopasowane do problemów społeczno-gospodarczych regionu. Poniższa tabela ilustruje relacje pomiędzy faktycznymi problemami, a zaproponowanymi formami wsparcia:

Tabela 6 Zdiagnozowane problemy społeczno-gospodarcze, a oferowane wsparcie w ramach EFS/EFRR w perspektywie finansowej 2007-2013

Priorytet/ określenie źródła wsparcia EFS/EFRR	Zdiagnozowane problemy	Wsparcie w ramach EFS/EFRR w perspektywie finansowej 2007- 2013/realizowane Działania	Realizacja (wskaźnik docelowy / realizacja)
Priorytet I LRPO Rozwój infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność regionu/ EFRR	<ul style="list-style-type: none"> • Duże obciążenie dróg o słabej jakości, • Brak obwodnic miast, • Zły stan infrastruktury kolejowej (zmodernizowana jedynie magistrała E20), • Najniższy w kraju wskaźnik użytkowników internetu (1,2% krajowych użytkowników), • Zróżnicowanie w dostępie do usług informatycznych i zasięgu telefonii komórkowej między obszarami miejskimi, a wiejskimi. 	Działania: <ul style="list-style-type: none"> • 1.1 Poprawa stanu infrastruktury transportowej w regionie, • 1.2 Tworzenie obszarów aktywności gospodarczej i promocja gospodarcza, • 1.3 Rozwój społeczeństwa informacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość nowych dróg (20 km/ 17,87 km) • Długość zrekonstruowanych dróg (80 km / 110,79 km) • Liczba km zrekonstruowanych linii kolejowych (160 / 119.33) • Powierzchnia terenów inwestycyjnych (200 ha / 371,25 ha) • Liczba przedsiębiorstw funkcjonujących na obszarach inwestycyjnych powstałych w wyniku realizacji projektów (30 / 13)
Priorytet II LRPO Stymulowanie wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach i wzmocnienie potencjału innowacyjnego/EFRR	<ul style="list-style-type: none"> • Niższe niż średnia krajowa tempo wzrostu gospodarczego województwa (103,3% w 2001 roku, przy 105,5% dla kraju), • Niedostatek kapitału własnego przedsiębiorstw, trudności w dostępie do kredytów, • Niższy od średniej krajowej poziom PKB (89,5 % w 2004 r.), • Wysoka stopa bezrobocia rejestrowanego (19,1% w 2005, 23,2% w 2005%), • Odsetek innowacyjnych MŚP należy do najmniejszych w kraju, 	Działania: <ul style="list-style-type: none"> • 2.1 Mikroprzedsiębiorstwa, • 2.2 Poprawa konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje, • 2.3 Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez doradztwo i wsparcie działań marketingowych, • 2.4 Transfer badań, nowoczesnych technologii i innowacji ze świata nauki, • 2.5 Rozwój regionalnych i lokalnych instytucji otoczenia biznesu do przedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wspartych przedsiębiorstw, (400 / 305) • Liczba wspartych przedsiębiorstw, MŚP na wsi (60/76) • Dodatkowe inwestycje wykreowane dzięki wsparciu w mln euro (55 / 66,68) • Liczba usług doradczych zrealizowanych w przedsiębiorstwach (70 / 60) • Liczba utworzonych miejsc pracy brutto, (800 / 1017,25)

<p>Priorytet III LRPO Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego/EFRR</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Monokultura drzewostanów sosnowych, narażonych na emisje przemysłowe i drzewostanów niedostosowanych składem gatunkowym do siedliska, • Niezadawalający stan infrastruktury przeciwpowodziowej (budowa, odbudowy, modernizacji, remontu, miał objąć 395 km wałów przeciwpowodziowych, 17 przepompowni melioracyjnych, 1676 km rzek i kanałów, budowę zbiorników retencyjnych o pojemności 38,7 mln m³ i polderów o pojemności 494,8 mln m³ – natomiast do końca 2006 r. zmodernizowano 123 km wałów przeciwpowodziowych, wyremontowano 7 przepompowni oraz dokonano naprawy 305 km koryt rzek i kanałów), • Duża emisja antropogeniczna zanieczyszczeń do powietrza obejmująca emisję komunikacyjną, komunalną i przemysłową), • Brak kompleksowego programu gospodarowania odpadami, • Jakość wód jest niewystarczająca dla zapewnienia odpowiedniego użytkowania (zaopatrzenie ludności w wodę do picia, rekreacja, hodowla ryb) 	<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3.1 Infrastruktura ochrony środowiska przyrodniczego, • 3.2 Poprawa jakości powietrza, efektywności energetycznej oraz rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, • 3.3 Zarządzanie środowiskiem przyrodniczym 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość zmodernizowanej i wybudowanej sieci wodociągowej w km (30 / 19,43) • Długość zmodernizowanej i wybudowanej sieci kanalizacyjnej w km (150 / 187,47) • Liczba wspartych projektów z obszaru energii odnawialnej (10 / 13) • Liczba projektów z obszaru zabezpieczenia przed klęskami żywiołowymi (8 / 18) • Liczba osób przyłączonych do nowej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej (3000 / 2509) • Liczba osób przyłączonych do nowej lub zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej (18000 / 22934) • Liczba osób zabezpieczonych przed pożarami lasów i innymi zagrożeniami (500000 / 1565570) • Liczba utworzonych miejsc pracy brutto, (20 / 15)
---	--	--	---

<p>Priorytet IV LRPO Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej/ EFRR</p>	<ul style="list-style-type: none"> Niższe, niż w kraju, średnie zatrudnienie we wszystkich kategoriach personelu medycznego (wyłączając położne), Niezadawalający stan techniczny placówek oświatowych (w szczególności przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja na terenach wiejskich oraz szkoły średnie) Przestarzała baza sprzętowa szpitali 	<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> 4.1 Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia, 4.2 Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej, 4.3 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów z obszaru ochrony zdrowia (10 / 16) Liczba projektów z obszaru edukacji (7 / 43) Liczba projektów mających na celu poprawę atrakcyjności obszarów poprzez ich rewitalizację,(10 / 8) Liczba badań przeprowadzonych za pomocą sprzętu medycznego zakupionego w wyniku realizacji wspartych projektów (w tys.) (3 / 219,54) Liczba ośrodków medycznych wyposażonych w sprzęt medyczny lub zmodernizowanych (10 / 11) Liczba uczniów/studentów korzystających z efektów wspartych projektów (25000/ 31 547) Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (20/17) Liczba osób zamieszkałych na obszarach objętych rewitalizacją (50 000 / 38537) Liczba utworzonych miejsc pracy brutto, (200 / 158,25)
<p>Priorytet V LRPO Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej/ EFRR</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zły stan zabytków nieruchomości – jedynie 3,56% nie wymaga prac, aż 27,4% wymaga remontu kapitalnego, a 22,4% remontu zabezpieczającego. Nierównomierny dostęp do instytucji kultury – rozbieżność między dużymi miastami, a resztą województwa, Mała ilość bardzo dobrej bazy turystycznej, Spadek krajowego ruchu turystycznego (2005 r. 0,9 mln przyjazdów, w 2001 – 	<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> 5.1 Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury turystycznej i kulturowej 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób korzystających z infrastruktury turystyki i kultury objętej wsparciem, (45 000 / 138 987) Przychody z infrastruktury turystyki objętej wsparciem w ramach programu w mln zł (2,5 / 3,24) Liczba utworzonych miejsc pracy w projektach z obszaru turystyki i kultury brutto (100 / 102)

	1,6 mln)		
Priorytet VI POKL Rynek Pracy otwarty dla wszystkich/ EFS	<ul style="list-style-type: none"> Wysoki poziom bezrobocia (19,3% – 2006r.) Duży odsetek bezrobotnych z terenów wiejskich (blisko połowa wszystkich zarejestrowanych) Niski poziom wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców wsi Słaba mobilność mieszkańców terenów wiejskich. 	Działania: <ul style="list-style-type: none"> 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie 6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób, które zakończyły udział w projektach realizowanych w ramach Priorytetu (27913 / 25246) Liczba kluczowych pracowników PSZ, którzy zakończyli udział w szkoleniach realizowanych w systemie pozaszkolnym, istotnych z punktu widzenia regionalnego rynku pracy (190 / 323) Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej (3452 / 4025)
Priorytet VII POKL Promocja integracji społecznej/ EFS	<ul style="list-style-type: none"> 18% mieszkańców województwa dotkniętych ubóstwem w 2008 Postępujący wzrost ilości osób w wieku poprodukcyjnym 	Działania: <ul style="list-style-type: none"> 7.1. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji” 7.2 „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej” 7.3 „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji” 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończyli udział w projektach dotyczących aktywnej integracji (12607 / 9241) Liczba klientów instytucji pomocy społecznej objętych kontraktami socjalnymi w ramach realizowanych projektów (13904 / 8904) Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w Priorytecie (4185 / 2771) Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach instytucji ekonomii społecznej (957 / 4178) Liczba podmiotów ekonomii społecznej utworzonych dzięki wsparciu z EFS (8 / 0)

<p>Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki/ EFS</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Duże zapotrzebowanie na specjalistyczne szkolenia podnoszące kwalifikacje kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw, w szczególności w zakresie wdrażania elastycznych form pracy, nowoczesnego zarządzania procesem produkcyjnym, produkcji przyjaznej środowisku i efektywnych form organizacji pracy • Niedostateczna współpraca pomiędzy różnymi partnerami społecznymi • Niezadowalająca współpraca B+R oraz niska innowacyjność gospodarki 	<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie (w tym: Poddziałanie 8.1.1- Wsparcie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw, Poddziałanie 8.1.2- Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie, Poddziałanie 8.1.3 -Wzmocnienie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności, Poddziałanie 8.1.4 - Przewidywanie zmiany gospodarczej - projekty systemowe), • 8.2 Transfer wiedzy (w tym: Poddziałanie 8.2.1 – Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw, Poddziałanie 8.2.2 – Regionalne Strategie Innowacji - projekty systemowe) 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych (3619 / 1428) • Liczba pracujących osób dorosłych, które zakończyły udział w projektach szkoleniowych (4827 / 15254) • Liczba pracowników o niskich kwalifikacjach, którzy zakończyli udział w projektach (4931 / 8394) • Liczba pracowników zagrożonych negatywnymi skutkami procesów restrukturyzacji w przedsiębiorstwach, którzy zostali objęci działaniami szybkiego reagowania (272 / 554) • Liczba osób zwolnionych w przedsiębiorstwach dotkniętych procesami restrukturyzacyjnymi, którzy zostali objęci działaniami szybkiego reagowania (293/532) • Liczba doktorantów, którzy otrzymali stypendia naukowe (33 / 81)
--	--	---	--

Priorytet IX POKL Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach/ EFS	<ul style="list-style-type: none"> Niski poziom kwalifikacji i wykształcenia wśród mieszkańców wsi Poziom kształcenia ustawicznego nie jest dostosowany do wymogów rynku pracy. 	Działania: <ul style="list-style-type: none"> 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty (w tym: <ul style="list-style-type: none"> Poddziałanie 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej; Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych; Poddziałanie 9.1.3. projekty systemowe - Pomoc stypendialna dla uczniów szczególnie uzdolnionych 9.3. Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego 9.4. Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty 9.5. Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba ośrodków wychowania przedszkolnego, które uzyskały wsparcie w ramach Priorytetu (107 / 117) Liczba dzieci w wieku 3-5 lat, które uczestniczyły w różnych formach edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich (-/3871) Liczba szkół (podstawowych, gimnazjów i ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie ogólne), które zrealizowały projekty rozwojowe w ramach Priorytetu (369 / 286) Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego, które wdrożyły programy rozwojowe (82 / 118) Liczba nauczycieli, którzy uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym w krótkich formach (2070 / 1767) Liczba oddolnych inicjatyw społecznych podejmowanych w ramach Priorytetu (201 / 217)
---	---	--	---

Źródło: Opracowanie własne

Obszary wymagające wsparcia zostały starannie dobrane, wzięto pod uwagę dostępne dane dot. sytuacji społeczno-gospodarczej, poziom realizacji poszczególnych działań oraz doświadczenia poprzedniego okresu programowania. Właściwie określono poziom istotności poszczególnych problemów oraz dokonano ich priorytetyzacji zgodnie z dostępnym stanem wiedzy. Realizacja LRPO i PO KL w latach 2007-2013 wydatnie wpłynęła na podniesienie jakości życia mieszkańców województwa lubuskiego. Ponadto zadbano o logiczne nawiązanie do interwencji podjętej w okresie programowania 2007 – 2013.

3.1.2 Ocena adekwatności założeń Programu do polityk horyzontalnych

Na podstawie przeanalizowanego materiału zdiagnozowano, iż RPO-L2020 przyjęło adekwatne założenia w odniesieniu do polityk horyzontalnych, w ramach przyjętej skali stwierdzono, iż RPO-L2020 spełnia tak rozumiany wymóg trafności, co ilustruje poniższa tabela:

Tabela 7 Ocena adekwatności założeń Programu (zawartych w sekcji 11 RPO-L2020) do polityk horyzontalnych

Elementy odnoszące się do założeń polityk horyzontalnych, które powinien zawierać RPO-L2020	Ocena wraz z uzasadnieniem (Tak/Nie/Częściowo)
Identyfikacja najważniejszych problemów i wyzwań dla zrównoważonego rozwoju w ramach diagnozy społeczno-gospodarczej Programu	TAK Odniesienia do polityki zrównoważonego rozwoju są zawarte w elementach diagnozy, które dotyczą środowiska, energetyki i inwestycji w infrastrukturę.
Identyfikacja najważniejszych problemów i wyzwań dla zachowania równości szans płci i niedyskryminowania w ramach diagnozy społeczno-gospodarczej Programu	TAK Zidentyfikowano również problemy dotyczące równości płci i niedyskryminacji. Ukazano potrzeby wsparcia kobiet i mężczyzn, wraz z opisem wpływu tych działań. Szczegółowo przedstawiono stereotypy dotyczące nierówności i dyskryminacji płci oraz wynikające z nich zagrożenia.
Prezentacja danych dotyczących osób są w podziale na płeć w RPO-L2020	TAK Dane uwzględnione w diagnozie są przedstawiane z podziałem na płeć.
Opis wpływu realizacji RPO-L2020 na sytuację kobiet i mężczyzn (gender impact assessment)	TAK W RPO-L2020 został zawarty opis wpływu realizacji Programu na sytuację kobiet i mężczyzn. Dokładnie zostały przedstawione potrzeby i zasady wsparcia kobiet i mężczyzn w sferze ekonomii społecznej, a w szczególności na rynku pracy.

Źródło: Opracowanie własne

3.1.3 Ocena adekwatności dobranych w Programie wskaźników rezultatu i produktu w stosunku do celów określonych dla RPO-L2020

W wyniku analizy desk-research zdiagnozowano, iż w RPO-L2020 przyjęto adekwatne wskaźniki produktu i rezultatu w stosunku do celów określonych dla RPO-L2020. Weryfikacja dotyczyła stopnia adekwatności wskaźników produktu/rezultatu do celów oraz działań zaproponowanych dla poszczególnych Osi Priorytetowych, dostarczania przez nie rzetelnych

informacji na temat postępu rzeczowego, finansowego we wdrażaniu Programu, precyzyjnego formułowania definicji wskaźników.

W ramach RPO-L2020 dobrano wskaźniki produktu i rezultatu właściwie zarówno do działań, a także celów zaproponowanych dla poszczególnych OP (graficzne przedstawienie ww. powiązań ilustruje załącznik nr 7 - Model logiczny interwencji).

Zaproponowane wskaźniki są szczegółowe, precyzyjne oraz umożliwiają pomiar efektów działań w ramach wsparcia. Ich konstrukcja pozwala na dostarczenie adekwatnych informacji na temat postępu rzeczowego i finansowego Programu oraz pozwala na ich jednoznaczną interpretację (używanie wielkości mierzalnych: liczba, procent, długość, całkowita powierzchnia, itp.).

Wartości wskaźników zaproponowanych w Programie można uznać za wiarygodne statystycznie i realne do osiągnięcia przy realizacji założonych celów oraz w większości pozbawione ryzyka ich nieosiągnięcia. W odpowiedni sposób odzwierciedlają logikę zaplanowanej interwencji. Logiczny jest także dobór źródeł danych. Należy jednak zwrócić uwagę na następujące przypadki:

- OP 3 „Gospodarka niskoemisyjna” możliwe jest przekroczenie zakładanych wskaźników dotyczących udziału energii ze źródeł odnawialnych, co jest związane z zaobserwowanymi w ostatnich latach spadkami kosztów wytwarzania tej energii. W latach następnych tendencja ta może zostać zachowana.
- W OP 5 „Transport” osiągnięcie wskaźników: „Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych” oraz „Pojemność zakupionego lub zmodernizowanego pasażerskiego taboru kolejowego” w PI 7.4 będzie możliwe tylko przy skorelowaniu działań na poziomie krajowym i regionalnym.
- W OP 6 Regionalny rynek pracy może nastąpić przekroczenie założonych wskaźników: „Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie”, „Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie”, „Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie”, „Liczba osób 25-30 lat objętych wsparciem w programie”, „Liczba osób powyżej 50 roku życia objętych wsparciem w programie” w ramach PI 8.5, co jest skorelowane z zapotrzebowaniem społecznym na tego typu działania oraz dużą alokacją środków na ten cel.

Precyzja przygotowanych w Regionalnym Programie Operacyjnym – Lubuskie 2020 wskaźników produktu i rezultatu oraz ich spójność z logiką interwencji pozwoli na sprawne monitorowanie realizacji Programu.

Wpływ na kształt, wartości bazowe oraz docelowe wskaźników produktów i rezultatów w RPO-L2020 miały niewątpliwie doświadczenia zebrane podczas wdrażania programów współfinansowanych ze środków EFS/EFRR w latach 2007-2013.

Część wskaźników została włączona do ram wykonania RPO – L2020. Ich zestawienie wraz z porównaniem z logiką interwencji poszczególnych Priorytetów zawarte jest w poniższej tabeli.

Tabela 8: Wskaźniki włączone do ram wykonania RPO-L2020.

Oś Priorytetowa	Priorytet inwestycyjny	Wskaźnik	Jednostka	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Zgodność logiką interwencji priorytetu (0 – niezgodne, 1 – częściowo niezgodne, 2 – zgodne całkowicie)
1	1.2	Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie wdrożenia wyników prac B+R	szt.	5	45	2
	3.1	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)	szt.	211	315	2
	3.2	Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym	szt.	62	207	2
		Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze krajowym	szt.	132	439	2
	3.3	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	49	164	2
	3.4	Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie doradztwa specjalistycznego	szt.	42	212	2
2	2.3	Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych	szt.	10	34	2
3	4.1	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	5	16	2
	4.3	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	43	180	2
	4.5	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	30	58	2
	4.7	Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w ramach kogeneracji	szt.	10	51	2

4	5.2	Liczba rozbudowanych lub zmodernizowanych urzędów dla celów ochrony przeciwpowodziowej	szt	2	4	2
		Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt	22	32	2
	6.1	Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów	szt	1	2	2
	6.2	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej	km	41	204	2
	6.3	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt	9	24	2
	6.4	Liczba wybudowanych/przebudowanych lub zmodernizowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt	4	9	2
	6.5	Łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów	ha	2	18	2
5	7.2	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	122,4	221,6	2
	7.4	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	km	74	228,7 ⁵ /162 ⁶	2
6	8.5	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	os.	3029 K-1667	5507 K-3029	2
7	9.4, 9.7, 9.8	Liczba osób zagrożonych wykluceniem społecznym, objętych wsparciem	os.	11880 K-7703	23778 K-15301	2
8	10.1	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	os.	3134 K-2167	5223 K-2112	2
	10.3 bis	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	os.	1932 K-966	5520 K-2760	2
9	9.1	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	4	9	2
	9.2	Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów	ha	11,7	33,9	2

⁵ Na podstawie kosztu jednostkowego

⁶ Na podstawie planów strategicznych

		Liczba nowych/przebudowanych/przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	5	18	2
	10.4	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	szt.	30	75	2

Źródło: RPO – L 2020

Wskaźniki wybrane do ram wykonania Osi Priorytetowych powinny posiadać określone wartości pośrednie (kamienie milowe) dla roku 2018. Główną zasadą ich wyboru jest ściśle powiązanie z zakresem zaplanowanej w Programie interwencji. Przedstawione powyżej kryteria zostały w RPO-L2020 spełnione. Dobór wskaźników oraz ich uzasadnienie nie budzą żadnych wątpliwości, czy zastrzeżeń. Opisy są klarowne oraz zrozumiałe. Uwzględniono w szacunkach efekt skali, czyli przyrost kosztu projektu o jednostkę wskaźnika w planowanych inwestycjach. Podane parametry są mierzalne, a wartości – docelowa oraz pośrednia – zostały odpowiednio oszacowane. Zgodnie z Szablonem Programu Operacyjnego (z 15.02.2014) nie dokonano wyboru wskaźników do ram wykonania z PI 8.7, 8.8, 8.10, 10.3 ze względu na niski udział alokacji w ogóle nakładów na realizację celów OP.

Wskaźniki finansowe zostały przygotowane zgodnie z wytycznymi zawartymi w dokumentach: „Szablon Programu Operacyjnego 2014-2020 w Polsce”, „Programming Period 2014-2020. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. Guidance document on ex ante evaluation. European Regional Development Fund. European Social Fund. Cohesion Fund”, „Programming Period 2014-2020. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. European Social Fund - Guidance document”. Odnoszą się one głównie do planów dotyczących wykorzystania alokacji finansowej w poszczególnych Priorytetach Inwestycyjnych. Ponadto zostały opracowane na podstawie metodologii szacowania wskaźników, przygotowanej we współpracy z podmiotem zewnętrznym.

Uszczegółowione dane dla poszczególnych OP są przedstawione zrozumiale, a metodologia kwoty dla celu pośredniego i końcowego nie budzi wątpliwości – jest adekwatna do założeń Programu. Uwzględnia zróżnicowane tempo absorpcji środków w poszczególnych Osiach. W tabelach wskaźnikowych umieszczono szczegółowe wyjaśnienia dotyczące poszczególnych Priorytetów Inwestycyjnych, które należy uznać za wyczerpujące. Przedstawione kroki analizy wydatkowania

alokacji również nie budzą wątpliwości. Dane skompletowano rzetelnie. Trafnie dobrano podstawy do szacowania wskaźników finansowych.

3.2 Ocena spójności założeń RPO-L2020

RPO-L2020 spełnia kryterium spójności założeń rozumiane jako:

- spójność wewnętrzna (pomiędzy Osiami Priorytetowymi i działaniami Programu),
- spójność zewnętrzna (z innymi dokumentami i strategiami z poziomu unijnego, krajowego oraz regionalnego),
- spójność zewnętrzna Programu z politykami horyzontalnymi,
- spójność wewnętrzna zaproponowanych w ramach Programu wskaźników rezultatu i produktu.

Poniższa tabela ilustruje wagi punktowe, które przyznano poszczególnym wymiarom kryterium na podstawie analizowanego materiału:

Tabela 9 Ocena spójności RPO-L2020

Kryterium	Ocena ⁷	Uzasadnienie
Spójność wewnętrzna (pomiędzy osiami priorytetowymi i działaniami Programu)	2	Spójność wewnętrzna Programu, występująca między Osiami Priorytetowymi, a zaplanowanymi działaniami oceniana jest jako wysoka. Priorytety Inwestycyjne oraz szczegółowe formy wsparcia zostały precyzyjnie i odpowiednio dobrane do zdiagnozowanych potrzeb. Ponadto pozytywnie ocenić należy szeroki wachlarz form wsparcia. Program spełnia całkowicie kryterium spójności wewnętrznej.
Spójność zewnętrzna (z innymi dokumentami i strategiami z poziomu unijnego, krajowego oraz regionalnego)	2	RPO – L2020 całkowicie spełnia wymóg spójności z dokumentami poziomu europejskiego, krajowego i regionalnego. Wszystkie wymagane akty prawne zostały uwzględnione w przygotowaniu Programu. Na uwagę zasługuje szeroka gama regionalnych strategii i wytycznych użytych w zapisach RPO-L2020.
Spójność zewnętrzna Programu z politykami horyzontalnymi	2	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 jest całkowicie spójny z politykami horyzontalnymi Unii Europejskiej. Uwzględniono wszystkie zapisy wymagane przez europejskie akty prawne. Szczegółowo odniesiono się do poszczególnych polityk, umieszczając je w celach, Osiach Priorytetowych oraz formach wsparcia.
Spójność wewnętrzna zaproponowanych w ramach Programu wskaźników rezultatu i produktu	2	Wskaźniki rezultatu i produktu są właściwie dobrane w ramach każdej Osi Priorytetowej Programu. Ich szczegółowość i zasadność doboru nie budzą wątpliwości, umożliwią rzetelny monitoring Programu.

Źródło: Opracowanie własne

⁷ 0 – RPO-L2020 nie spełnia wymogów kryterium spójności; 1 – RPO-L2020 częściowo spełnia wymóg kryterium spójności; 2 – RPO-L2020 spełnia wymóg kryterium spójności

3.2.1 Ocena spójności wewnętrznej (pomiędzy Ośmi Priorytetowymi i działaniami Programu)

RPO-L2020 całkowicie spełnia kryterium spójności wewnętrznej, rozumianej jako trafność i poprawność Priorytetów w stosunku do celów Programu, a także spójność oraz komplementarność celów i działań planowanych do realizacji w ramach Osi Priorytetowych.

Priorytety Inwestycyjne określone w ramach RPO-L2020 zostały poprawnie dobrane, skonstruowane w stosunku do celów Programu, w które wpisują się przewidywane do realizacji działania oraz formy wsparcia. Dobór celów jest rzeczowy oraz odpowiada na potrzeby wynikające z diagnozy społeczno-gospodarczej. Wzięto pod uwagę aktualne wskaźniki oraz indywidualną ścieżkę rozwoju województwa. Każdy z opisanych Priorytetów Inwestycyjnych znajduje swoje odbicie w celach. Zastrzeżeń nie budzą również formy wsparcia. Rodzaje, typy projektów jasno oraz precyzyjnie wynikają z założeń Osi Priorytetowych. Relację pomiędzy poszczególnymi elementami każdej OP ilustruje schemat:

Schemat 1 Relacja pomiędzy Osią Priorytetową, Priorytetami Inwestycyjnymi, celami szczegółowymi oraz działaniami

Źródło: Opracowanie własne

Spójność wewnętrzna RPO-L2020 przejawia się również w alokacji 60% środków EFS na Priorytety Inwestycyjne: PI 8.5 i 8.9, PI 9.4 PI 10.1, 10.3 bis oraz określenia minimalnej koncentracji środków na działania w ramach CT 1-4, CT 4 i CT 9 – tzw ring-fencingi.

Cele i planowane działania w ramach Osi Priorytetowych wykazują komplementarność na kilku płaszczyznach:

- Komplementarność przestrzenna (geograficzna) - wszystkie działania, prowadzące do osiągnięcia wspólnego celu realizowane są na tym samym obszarze – w województwie lubuskim;
- Komplementarność przedmiotowa (sektorowa) - działania podmiotów uzupełniają się wzajemnie i ukierunkowane są na osiągnięcie tego samego lub wspólnego celu oddziałującego na ten sam sektor, czy branżę. W przypadku RPO-L2020 dotyczyć to będzie przede wszystkim współpracy w działaniach w ramach OP 1 „Gospodarka i innowacja”, 6 „Regionalny rynek pracy” i 7 „Równowaga społeczna”, gdzie rozwój gospodarki innowacyjnej, opartej na wiedzy istotnie współgra z rozwojem rynku pracy oraz kształceniem.

Ponadto projektowane równoległe wsparcie w zakresie wykorzystania potencjału dziedzictwa naturalnego, kulturowego w ramach tej Osi będzie skoncentrowane przede wszystkim na promowaniu oraz zachowaniu jego zasobów. Wynika z tego połączenie interwencji w OP 4 „Środowisko i kultura” (Cele Tematyczne 5 „Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem”, a także 6 „Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami”). Dodatkowo Cel Tematyczny 10 „Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie” realizowany w ramach OP 9 – „Infrastruktura społeczna”, jest komplementarny ze wsparciem OP 8 – „Nowoczesna edukacja”. Poprawa jakości kształcenia na wszystkich szczeblach jest powiązana z poprawą infrastruktury edukacyjnej, w szczególności na poziomie szkolnictwa zawodowego. Kolejnym elementem komplementarnych działań zaplanowanych do realizacji w ramach RPO-L2020 jest realizacja przedsięwzięć w ramach OP 7 „Równowaga społeczna” (realizującej Cel tematyczny 9 „Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją”) w powiązaniu z działaniami zaplanowanymi w ramach OP 9 „Infrastruktura społeczna”. Realizacja zaplanowanych

projektów umożliwi w obu przypadkach rewitalizację społeczną obszarów zagrożonych marginalizacją lub zmarginalizowanych w kontekście społecznym, gospodarczym oraz infrastrukturalnym (substancja budynkowa). Ponadto działania podjęte w obu OP mogą pozytywnie wpłynąć na sytuację związaną z rynkiem pracy oraz gospodarką.

Kolejnym obszarem komplementarnym jest realizacja w ramach OP 1 dwóch Celów Tematycznych 1 „Wzmocnienie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji” oraz CT 3 „Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)”. Zaprezentowana komplementarność odnosi się przede wszystkim do następujących obszarów wsparcia: innowacje, badania i rozwój, przedsiębiorczość, współpraca MŚP z sferą B+R, konkurencyjność gospodarki, promocja gospodarcza, edukacja zawodowa, zastosowanie technik informatycznych, włączenie społeczne, rynek pracy oraz transport.

Komplementarność przedmiotowa będzie również uzyskana poprzez realizację projektów w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Ze względu na swoją konstrukcję **Zintegrowane Inwestycje Terytorialne** są instrumentem stworzonym dla podejścia terytorialnego do rozwoju, który może wspomóc odblokowanie niewykorzystanego potencjału na poziomie lokalnym, miejskim i regionalnym. Realizacja ZIT ma na celu⁸:

- sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji na obszarach funkcjonalnych;
- promowanie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych;
- realizację zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych.

Komplementarność przedmiotowego wsparcia widoczna jest w realizacji pakietów różnych tematycznie, ale wzajemnie powiązanych i uzupełniających się projektów. Przedsięwzięcia te będą odpowiadać na potrzeby rozwojowe Miejskich Obszarów Funkcjonalnych określonych zgodnie z delimitacją wskazaną w opracowaniu „Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych Stolic Województw” (Warszawa, październik 2012 r.). Takie założenie wynika

---

⁸ Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, lipiec 2013 r.

z faktu bardziej precyzyjnego dopasowania wsparcia do potrzeb regionu i bardziej precyzyjnego stosowania interwencji w ramach RPO-L2020.

Przyjęte w Programie zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego znajduje wyraz w układzie większości - 7 Osi Priorytetowych (OP: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9) dla których określono Cele Szczegółowe, pozostające w korelacji z wybranymi Celami Tematycznymi i Priorytetami Inwestycyjnymi. Nastąpi zaplanowanie specjalnych typów działań dedykowanych ZIT, dla których zostaną przygotowane kryteria wyboru projektów odnoszące się do specyfiki terytorium oraz zapewniające powiązanie tej specyfiki z celami oraz obszarami RPO - L2020. W województwie lubuskim formuła ZIT realizowana będą w miastach wojewódzkich: Gorzowie Wielkopolskim i Zielonej Górze oraz na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie, stanowiącymi jeden z kluczowych obszarów strategicznej interwencji państwa. Kolejnym obszarem komplementarności przedmiotowej jest możliwość realizacji przedsięwzięć wpływających na ośrodki subregionalne, obszary wiejskie oraz pozostałe OSI (Obszary zagrożone powodzią, Obszary o najwyższych walorach kulturowych oraz Obszary przygraniczne). Biorąc pod uwagę charakterystykę powyższych obszarów interwencja RPO-L2020 będzie ukierunkowana przede wszystkim na wzmocnienie potencjałów rozwojowych ośrodków subregionalnych oraz eliminację barier rozwojowych w postaci m.in. słabego dostępu do usług publicznych. Szacuje się, że ok. 10% alokacji zostanie skierowane na rozwój obszarów wiejskich, a 15% na ośrodki subregionalne.

Wyjaśnienie celu i sposobu zastosowania realizacji projektów w formule ZIT w Programie jest właściwe oraz wyczerpujące. Wskazane zostały główne efekty, które mają zostać osiągnięte w wyniku wykorzystania podejścia terytorialnego, które można określić jako wartość dodaną podejmowanej interwencji. Opis tego problemu w RPO-L2020 jest przemyślany, warunkuje właściwy sposób łączenia podejścia tematycznego i przestrzennego. W RPO - L2020 nie zaplanowano zastosowania mechanizmu Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LRKS).

- Komplementarność międzyfunduszowa - ma miejsce w przypadku synergii działań finansowanych z różnych funduszy, np. EFRR i EFS. Przyczynia się do lepszego wykorzystania alokacji finansowej poprzez zwiększenie skuteczności osiąganych celów. Przykładami w Programie mogą być: placówka edukacyjna, której poprawa infrastruktury została sfinansowana ze środków EFRR w ramach OP 9 „Infrastruktura społeczna” prowadząca

projekt szkoleniowy ze środków EFS w OP 8 „Nowoczesna edukacja” oraz placówka zdrowotna dokonująca poprawy infrastruktury z w OP 9 „Infrastruktura społeczna” (EFRR), prowadząca projekt dotyczący aktywizacji zdrowotnej z alokacji EFS w OP 7 „Równowaga społeczna”.

- **Komplementarność wewnątrzfunduszowa** – zachodzi w przypadku uzupełniania się działań finansowanych z tego samego funduszu, co ma miejsce w RPO-L2020.
- **Komplementarność międzyprogramowa** – która zachodzi w przypadku działań finansowanych z różnych programów operacyjnych, np. PO IS i RPO.
- Komplementarność zewnętrzna - z dokumentami zewnętrznymi z poziomu krajowego, regionalnego, opisanymi w pkt. 3.2.2. Zakłada się tu także komplementarność z innymi działaniami zaplanowanymi w ramach Programu oraz w ramach krajowych programów operacyjnych.

Realizację Programu mogą zakłócić następujące czynniki:

- niski stopień zainteresowania działaniami ze strony interesariuszy Programu,
- negatywne nastawienie do zmian,
- problemy z dotarciem do grup, do których adresowane jest wsparcie,
- zbyt rygorystyczne warunki dot. realizacji projektów, np. z zakresu potencjału wnioskodawców, ich doświadczenia,
- niska jakość składanych projektów,
- niewystarczająca liczba projektów, pomysłów wpisujących się w realizację celów Programu, a tym samym negatywnie wpływająca na realizację wskaźników.

Analizując RPO-L2020 należy stwierdzić, że Ośie Priorytetowe oraz działania w ich obrębie charakteryzuje wysoka spójność. Cele główne OP wyznaczają obszary działania Priorytetów Inwestycyjnych, w ramach których zostały wyznaczone cele szczegółowe oraz dążące do ich realizacji działania i formy wsparcia. Żadna z Osi Priorytetowych nie wykazuje negatywnych tendencji, każda zawiera charakterystyczny i spójny opis.

3.2.2 Ocena spójności zewnętrznej z najważniejszymi dokumentami i strategiami z poziomu unijnego, krajowego oraz regionalnego

Koncentracja tematyczna została zdefiniowana poprzez 11 Celów Tematycznych. Skupia się ona na obszarach wskazanych przez Komisję Europejską i zapisy Umowy Partnerstwa. Przedstawiony

w RPO-L2020 poziom koncentracji tematycznej wprost wynika z możliwości osiągnięcia określonych wartości. Osie Priorytetowe oraz działania w nich zaplanowane spójnie wpisują się w strukturę Celów Tematycznych. Zapisy Programu są całkowicie spójne ze „Strategią Europa 2020”. Jest to podstawowy dokument w kontekście programowania zapisów perspektywy finansowej 2014-2020. **Cel rozwoju inteligentnego** jest zgodny z działaniami projektu flagowego UE „Unia innowacji”. W ramach zrównoważonego rozwoju OP 1, jest zgodna z „Polityką przemysłową w erze globalizacji” oraz „Unią innowacji”. Druga Oś Priorytetowa RPO-L2020 jest spójna z pierwszym celem Strategii Europa 2020, czyli rozwojem inteligentnym i jego projektem flagowym „Europejska agenda cyfrowa”. Wspieranie efektywności energetycznej firm jest wyznacznikiem spójności OP 3 z drugim celem „Strategii Europa 2020” - rozwojem zrównoważonym i jego projektami przewodnimi, do których zaliczają się: „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” oraz „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”. Z kolei OP 4 oraz OP 5 są spójne z rozwojem zrównoważonym i jego projektem przewodnim „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”. Kolejna, 6 OP jest spójna ze wszystkimi celami Strategii Europa 2020. W zakresie zdobywania doświadczeń zawodowych oraz mobilności na rynku pracy zauważalna jest spójność w programem: „Młodzież w drodze”, a w kontekście włączenia społecznego – „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”. OP 7 jest spójna z rozwojem sprzyjającym włączeniu społecznemu, a także jego programem flagowym: „Europejskim programem walki z ubóstwem”. OP 8 jest spójna z projektem „Młodzież w drodze” w ramach pierwszego priorytetu Strategii Europa 2020, jak również z działaniami zapobiegającymi wykluczeniu społecznemu w ramach „Programu na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”. Podobnie rzecz ma się z OP 9, gdzie zauważalna jest spójność z „Programem na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejskim programem walki z ubóstwem”.

RPO-L2020 wykazuje całkowitą spójność z dokumentami i strategiami z poziomu unijnego, krajowego oraz regionalnego poddanyymi analizie, co ilustruje poniższa tabela:

Tabela 10 Ocena spójności zewnętrznej z dokumentami i strategiami z poziomu unijnego, krajowego oraz regionalnego

Nazwa dokumentu/cele	Ocena spójności RPO-L2020 z wskazanym dokumentem wraz z uzasadnieniem (0-nie spełnia kryterium spójności, 1 – częściowo spełnia kryterium, 2 – spełnia kryterium)
Strategia Europa 2020 Cele: <ul style="list-style-type: none"> Infrastruktura dla rozwoju zrównoważonego, 	Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności RPO-L2020 doskonale w swoich założeniach wpisuje się w Strategię Europa 2020 poprzez koncentracja na obszarach takich jak: <ul style="list-style-type: none"> Rozwój gospodarki opartej na wiedzy; Przedsięwzięcia na rzecz rozwoju zrównoważonego, w szczególności:

<ul style="list-style-type: none"> • Innowacyjność dla rozwoju inteligentnego, • Aktywny rozwój ku włączeniu społecznemu. 	<p>wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku oraz konkurencyjnej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu; Wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną oraz terytorialną.
<p>Wspólne Ramy Strategiczne 2014-2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji • Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych • Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury • Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach • Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem • Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów • Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych (TEN-T) • Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników • Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem • Inwestowanie w edukację, 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności</p> <p>RPO – L2020 realizuje cele zawarte w Wspólnych Ramach Strategicznych we wszystkich Osiach Priorytetowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój sektora przedsiębiorstw i usług, wspieranie ich innowacyjności sprzyja rozwojowi gospodarczemu regionu. Działania te mają także wpływ na tworzenie nowych miejsc pracy, co bezpośrednio przekłada się na zmniejszenie bezrobocia w regionie; • Program aktywizuje osoby pozostające bez pracy poprzez podnoszenie ich kwalifikacji oraz działania mające na celu zmianę ich mentalności; • Podniesienie jakości życia zapewni większą dostępność do e-usług, a także dalszy rozwój TIK na terenach wiejskich i małych miast; • Tworzenie nowoczesnego potencjału administracyjnego, opartego na nowoczesnych technologiach poprawi sprawność państwa; • Wzrost dostępności i ciągłe unowocześnianie służby zdrowia również wpłynie na sprawność państwa; • Rozwój połączeń drogowych i kolejowych wzmocni spójność regionu oraz podniesie jego atrakcyjność wśród partnerów biznesowych i turystów; • Bezpieczeństwo energetyczne zostanie osiągnięte poprzez dywersyfikację źródeł pozyskiwania energii, w tym duży nacisk na zwiększenie odsetka energii ze źródeł odnawialnych. Zmiany te wpłyną korzystnie na jakość środowiska przyrodniczego. <p>Logika interwencji jest całkowicie spójna z WRS.</p>

<p>umiejętności i uczenie się przez całe życie</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej 	
<p>Position paper - Stanowisko służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w POLSCE na lata 2014–2020</p> <p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nowoczesna infrastruktura sieciowa w zakresie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia Otoczenie biznesu sprzyjające innowacjom Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez działania w ramach polityki zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji Gospodarka przyjazna dla środowiska i zasobo-oszczędna 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności</p> <p>Interwencja zastosowana w RPO-L2020 jest spójna z Position Paper. W Programie będą realizowane następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> Poprawa konkurencyjności gospodarki województwa poprzez wspieranie zachodzących zmian strukturalnych – rozwój najszybciej rozwijających się sektorów: nowych technologii i usług; Zwiększenie nacisku na sektor B+R oraz rozwój innowacji, co przyja poniesieniu konkurencyjności regionu w skali kraju; Położenie nacisku na kompetencje pracowników, co wspomże rozwój kapitału ludzkiego, a także przyczyni się do podniesienia atrakcyjności województwa; Zwiększenie efektywności energetycznej, wzrost wykorzystania źródeł odnawialnych w procesie produkcji energii; Nacisk na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach; Aktywne wspieranie rynku pracy, poprzez szereg działań, w tym rozwój kształcenia zawodowego i aktywizacja osób biernych; Nacisk położony zostanie na wykształcenie postawy „uczenia się przez całe życie”; Wspieranie mobilności pracowników, wzrost dostępu do infrastruktury społecznej, promowanie włączania społecznego.
<p>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu</p>	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności</p> <p>Przedsięwzięcia wynikające z Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 koncentrują się na efektywnym zmniejszeniu różnicowań w poziomach rozwoju różnych regionów oraz opóźnień regionów najmniej uprzywilejowanych. Szczególną uwagę należy zwrócić na obszary wiejskie i regiony podlegające przemianom przemysłowym. Program odnosi się do zapisów dokumentu poprzez uwzględnienie:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wspierania zatrudnienia i mobilności pracowników; Działań dotyczących wyrównywania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy; Inicjatyw nakierowanych na wzmacnianie badań naukowych i promowanie innowacji oraz podnoszenie konkurencyjności gospodarki województwa lubuskiego; Działań nakierowanych na podniesienie jakości gospodarki i konkurencyjności regionu; Propagowania idei przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich

<p>Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006</p> <p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia ludzi młodych, • Zwiększenie udziału kobiet w rynku pracy, • Przedsięwzięcie środków w celu stworzenia otoczenia biznesu sprzyjającemu innowacjom, • Odnowienie i rozbudowa mocy produkcyjnych oraz poprawa wydajności w całym łańcuchu energii, • Promowanie zrównoważonego rozwoju. 	<p>sektorach i tym samym zmniejszenie zanieczyszczenia atmosfery oraz wzrost udziału energii odnawialnej w ogólnym bilansie energetycznym województwa;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inwestycji w zrównoważony transport oraz mających na celu poprawę jakości połączeń kolejowych. <p>Realizacja zaleceń Rozporządzenia ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców województwa oraz zmianę postrzegania regionu – jako nowoczesnego, innowacyjnego miejsca pracy.</p>
<p>Strategia UE dla rozwoju Morza Bałtyckiego</p> <p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ocalenie morza • Rozwój połączeń w regionie <p>Zwiększenie dobrobytu</p>	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności</p> <p>Realizacja RPO-L2020 będzie również uwzględniała założenia i cele ogólne SUE RMB. Jednak ze względu na charakter i położenie województwa lubuskiego, wdrażanie RPO-L2020 będzie realizować założenia Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego w sposób pośredni, w szczególności w zakresie wsparcia przedsiębiorczości i wzmocnienia innowacyjności gospodarki, co jest związane z realizacją celu trzeciego Strategii. Poszczególne cele będą realizowane w następujący sposób:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cel „Ocalenie morza” będzie realizowany przy pomocy OP 4 „Środowisko i kultura”. • Cel „Rozwój połączeń w regionie” – za pomocą OP3 „Gospodarka niskoemisyjna” oraz OP 5 „Transport”. <p>Spójność z celem „Wzrost dobrobytu” zauważana jest we wszystkich Osiach Priorytetowych RPO-L2020.</p>
<p>Umowa Partnerstwa</p> <p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększanie konkurencyjności gospodarki, • Poprawa spójności społecznej i terytorialnej, • Podnoszenie sprawności i efektywności państwa. 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności</p> <p>Logika interwencji RPO-L2020 jest całkowicie spójna z koncentracją tematyczną Umowy Partnerstwa. Postuluje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawę konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wspieranie zachodzących zmian strukturalnych – rozwój najszybciej rozwijających się sektorów: nowych technologii i usług; • Zwiększenie nacisku na sektor B+R oraz rozwój innowacji, co sprzyja poniesieniu konkurencyjności regionu w skali kraju; • Położenie nacisku na kompetencje pracowników, co wspomogę rozwój kapitału ludzkiego, a także przyczyni się do podniesienia atrakcyjności województwa; • Zwiększenie efektywności energetycznej, wzrost wykorzystania źródeł odnawialnych w procesie produkcji energii; • Podjęcie działań w sektorze spójności społecznej i terytorialnej poprzez inicjatywy na rzecz zmniejszenia ubóstwa oraz wykluczenia społecznego; • Realizację przedsięwzięć dotyczących zapewnienia dostępu do usług publicznych, w tym zdrowotnych oraz podniesienia ich jakości.

	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost dostępności do edukacji na wszystkich poziomach, a w szczególności do przedszkoli na terenach wiejskich. • Aktywne wspieranie rynku pracy, poprzez działania służące włączeniu społecznemu. Nacisk położony zostanie na wykształcenie postawy „uczenia się przez całe życie”; • Poprawę jakości połączeń transportowych, zarówno drogowych, jak i kolejowych; • Wsparcie działań dotyczących wyrównania dostępu do usług komunalnych; • Wsparcie administracji różnych szczebli w celu poprawy jakości usług. Ważnym aspektem jest cyfryzacja usług publicznych.
Strategia Rozwoju Kraju 2020 Cele: <ul style="list-style-type: none"> • Sprawne i efektywne państwo • Konkurencyjna gospodarka • Spójność społeczna i terytorialna 	Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności RPO – L2020 w całości spełnia kryterium spójności ze Strategią Rozwoju Kraju 2020. Cele przez nią wyznaczone są realizowane we wszystkich OP Programu: <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnione są środki na badania rozwojowe i wzrost innowacyjności gospodarki; • Konkurencyjność gospodarcza regionu będzie osiągnięta dzięki prognozowanemu wzrostowi PKB i wydajności gospodarki; • Wzmocnienie i unowocześnienie administracji wpłynie na realizację celu dotyczącego sprawnego państwa; • Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych nastąpi nie tylko na linii państwo-obywatel (poprawa dostępu do usług publicznych), ale przede wszystkim wśród mieszkańców, zwłaszcza w regionach wiejskich i małych miastach; • Przedsięwzięcia z zakresu energetyki wpłyną na poprawę bezpieczeństwa w tym zakresie; • Integracja społeczna i poprawa jakości życia mieszkańców przełożą się na osiągnięcie spójności społecznej; • Dalszy rozwój sieci transportowych wspomogą osiągnięcie spójności terytorialnej. Działania realizowane w Programie, wynikające z zapisów Strategii, zdecydowanie wpłyną na poprawę pozytywnego postrzegania województwa „na zewnątrz”, oraz przyniosą poprawę jakości życia.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Cel główny: <ul style="list-style-type: none"> • Uczynienie polskich regionów konkurencyjnymi i innowacyjnymi, spójnymi gospodarczo, społecznie i terytorialnie, bezpiecznymi ekologicznie, z wysokim poziomem skuteczności ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych, oraz skutecznymi, efektywnymi i partnerskimi w realizacji celów rozwojowych. 	Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności Zapisy w RPO-L2020 są koherentne z celami polityki regionalnej do 2020 roku. W Programie istotnymi aspektami w odniesieniu do wizji województwa lubuskiego oraz uwidaczniającymi się w zapisach wszystkich OP są: <ul style="list-style-type: none"> • Konkurencyjność; • Spójność i sprawność.
Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki	Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności RPO – L2020 w całości spełnia kryterium spójności ze Strategią Rozwoju Kraju 2020. Cele

<p>„Dynamiczna Polska 2020” Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysoce konkurencyjna gospodarka (innovacyjna i efektywna) oparta na wiedzy oraz współpracy 	<p>przez nią wyznaczone są realizowane przede wszystkim w OP 1 i OP 2 Programu, w ramach których:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnione są środki na badania rozwojowe i wzrost innowacyjności gospodarki; • Konkurencyjność gospodarcza regionu będzie osiągnięta dzięki prognozowanemu wzrostowi PKB i wydajności gospodarki; • Wzmocnienie i unowocześnienie administracji wpłynie na realizację celu dotyczącego sprawnego państwa; • Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych nastąpi nie tylko na linii państwo-obywatel (poprawa dostępu do usług publicznych), ale przede wszystkim wśród mieszkańców, zwłaszcza w regionach wiejskich i małych miastach. <p>Ponadto spójne cele to wzrost przedsiębiorczości i atrakcyjności regionu, dążenie do pobudzenia innowacyjności gospodarki, wzrost nakładów na badania i współpracę biznesu oraz świata nauki, dostępność do e-usług wśród mieszkańców;</p>
<p>Program Rozwoju Przedsiębiorstw do 2020 Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doskonalenie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki, • Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności, wiedzy i pracy, • Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców, • Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności RPO –L 2020 całkowicie wpisuje się w Program Rozwoju Przedsiębiorstw. W Programie odnajdujemy działania związane z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwojem gospodarczym województwa - dążeniem do dynamicznego rozwoju innowacyjnej gospodarki, • Zapewnieniem alokacji na badania rozwojowe i wzrost innowacyjności gospodarki; • Promowaniem inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań oraz synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, • Promowaniem przedsiębiorczości, opracowywaniem nowych modeli biznesowych dla sektora MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia gospodarki regionu, • Wspieraniem i poszerzaniem nowych technologii w zakresie wspierania usług.
<p>Polityka Energetyczna Polski do roku 2030 Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii. 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności Cel Polityki Energetycznej Polski do roku 2030 dotyczący polityki energetycznej jest spójny z CT 4: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, w szczególności z PI 3.4, 4.1, 4.3, 4.5 i 4.7. Cała OP 3 ukierunkowana jest na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw oraz poprawę efektywności energetycznej oraz ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.</p>
<p>Strategia Rozwoju</p>	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności</p>

<p>Województwa Lubuskiego 2020</p> <p>Cel główny:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wykorzystanie potencjałów województwa lubuskiego do wzrostu jakości życia, dynamizowania konkurencyjnej gospodarki, zwiększenia spójności regionu oraz efektywnego zarządzania jego rozwojem. 	<p>Program całkowicie wpisuje się w cele wytyczne przez Strategię Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020. Koncentruje się na działaniach wpływających na:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozwój gospodarczy regionu - dążenie do dynamicznego rozwoju innowacyjnej gospodarki (OP1); Podniesienie jakości kapitału społecznego i zapobieganie wykluczeniu społecznemu (OP7); Rozwój przyjaznej, nowoczesnej administracji państwowej, wzrost dostępności do e-usług (OP2); Podniesienie jakości oraz dostępności gospodarki wodno-ściekowej (OP4); Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia (OP6); Nacisk na wzrost poziomu oraz dostępności edukacji (OP8); Wzrost dostępności i jakości usług społecznych, zdrowotnych i edukacyjnych (OP9); Unowocześnienie infrastruktury informatycznej, drogowej i kolejowej (OP5); Bezpieczeństwo energetyczne w regionie (OP3). <p>Całość podjętej w ramach RPO-L2020 interwencji wpłynie na wzrost jakości życia mieszkańców województwa lubuskiego.</p>
<p>Lubuska Regionalna Strategia Innowacji</p> <p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzmocnienie potencjału edukacyjnego i naukowo-badawczego w regionie, Rozwój systemu innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie, Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności regionu. 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności</p> <p>RPO-L2020 uwzględni cele zawarte w Lubuskiej Strategii Innowacji. Interwencja zapewni:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost przedsiębiorczości i atrakcyjności regionu; Dążenie do pobudzenia innowacyjności gospodarki; Wzrost nakładów na badania i współpracę biznesu oraz świata nauki; Dostępność do e-usług wśród mieszkańców; Rozwój nowoczesnych form edukacji i dążenie do budowania społeczeństwa opartego na wiedzy.
<p>Strategia Rozwoju Energetyki Województwa Lubuskiego</p> <p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego poprzez wzrost mocy wytwórczej oraz zwiększenie dostępności infrastruktury energetyczne, Wzrost udziału odnawialnej energii w źródłach energii, Efektywne gospodarowanie energią, Rozwój niematerialnych 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności</p> <p>Program spełnia kryterium spójności w ramach działań uwzględnionych w OP 3: „Gospodarka niskoemisyjna” poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie poziomu dywersyfikacji źródeł pozyskiwania energii. Konieczny jest wzrost energii odnawialnej w ogólnym bilansie energetycznym województwa. Ważna jest także poprawa efektywności energetycznej oraz promowania strategii niskoemisyjnych (między innymi w zakresie transportu publicznego, oświetlenia ulic).

<p>zasobów infrastruktury energetyki</p>	
<p>Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020 (projekt) Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży, • Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem, • Doskonalenie systemu wsparcia społecznego, • Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego. 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności Zapisy Programu odnoszące się do projektu Strategii Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020 znajdują się w:</p> <ul style="list-style-type: none"> • OP 7 Równowaga społeczna; • OP 8 Nowoczesna edukacja; • OP 9 Infrastruktura społeczna.
<p>Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020 (projekt) Cel główny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie jakości życia poprzez poprawę zdrowia mieszkańców Województwa Lubuskiego. 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności Cele Lubuskiej Strategii Ochrony Zdrowia realizowana są w ramach OP 9 infrastruktura społeczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną przyczyniają się do rozwoju województwa, a przede wszystkim do zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia. Kluczowym elementem Programu będzie zapewnienie dostępu do wysokiej jakości niedrogich usług opieki zdrowotnej.
<p>Lubuska Strategia Zatrudnienia na lata 2011-2020 Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa zasobu miejsc pracy i zwiększenie aktywności zawodowej ludności, • Dostosowywanie kwalifikacji kadr do zmieniających się potrzeb rynku pracy, • Promocja włączenia zawodowego i społecznego, • Wzmocnienie efektywności podejmowanych działań. 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności Cele zawarte w Strategii są realizowane w Programie w sposób całkowity. Skoncentrowane są w Osiach Priorytetowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • OP 6 - Regionalny rynek pracy - zwiększenie liczby miejsc pracy. Na koniec roku 2012 stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wynosiła 15,8% i była najwyższa od 2009. Konieczne jest wdrożenie mechanizmów wspierających wzrost zatrudnienia w regionie, poprzez nawiązanie ściślejszej współpracy z pracodawcami, głównie w celu określenia zapotrzebowania na pracowników posiadających konkretne kwalifikacje i umiejętności; • OP 8 - Nowoczesna edukacja - dostosowanie „profilu absolwenta” do wymogów rynku pracy, wdrażanie idei uczenia się przez całe życie, co pozwala na dostosowywanie kwalifikacji do aktualnych potrzeb pracodawców. • OP 7 - Równowaga społeczna - aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także wsparcie dla sektora ekonomii społecznej.
<p>Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie ciągłości dziedzictwa 	<p>Ocena 1 – RPO-L2020 częściowo spełnia kryterium spójności Program w swych założeniach zapewnia rozbudowę niezbędnej infrastruktury komunalnej oraz ochronę dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Jednym z Priorytetów w ramach OP 4 jest i zachowanie zasobów kultury oraz dziedzictwa naturalnego regionu. Interwencja skierowana jest na realizację projektów infrastrukturalnych w instytucjach kultur, obiektach zabytkowych, co wpłynie na zwiększenie atrakcyjności województwa</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Efektywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego regionu w podnoszeniu jego atrakcyjności, • Wzmocnienie pozycji bibliotek publicznych, • Aktywne uczestnictwo społeczeństwa w życiu kulturalnym, • Znoszenie barier kompetencyjnych i organizacyjnych w odbiorze i dostępie Lubuszan do wartości kultury symbolicznej, • Integracja społeczności województwa i zachowanie tożsamości narodowej. 	<p>lubuskiego. Spełnione jest efektywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego regionu w podnoszeniu jego atrakcyjności. Przedsięwzięcia pozwolą wykorzystać istniejący potencjał związany z regionalnymi zasobami kultury, a także zwiększyć regionalną tożsamość mieszkańców województwa lubuskiego.</p> <p>RPO – L2020 nie jest spójny ze wszystkimi celami Strategii Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego. W obrębie działań objętych wsparciem nie znalazły się następujące cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie pozycji bibliotek publicznych, • Aktywne uczestnictwo społeczeństwa w życiu kulturalnym, • Znoszenie barier kompetencyjnych i organizacyjnych w odbiorze i dostępie Lubuszan do wartości kultury symbolicznej, • Integracja społeczności województwa i zachowanie tożsamości narodowej. <p>Wynika to z faktu, że w obecnej perspektywie aspekt rozwoju kultury i działań z tym powiązanych nie jest dominujący. Cele Strategii Europa 2020 nie kładą dużego nacisku na realizację takich działań. Brak odniesień do ww. celów w RPO-L2020 nie ma wpływu na ocenę Programu.</p>
<p>Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego do roku 2015</p> <p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz dostępności usług transportowych dla społeczeństwa i gospodarki regionu oraz integracja sieci drogowej województwa z krajową i międzynarodową siecią transportową, • Doskonalenie regionalnego transportu publicznego, • Usprawnienie zarządzania systemem transportu w województwie. 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności</p> <p>RPO – L2020 całkowicie spełnia kryterium spójności ze Strategią Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego do roku 2015. Cele Strategii znajdują swoje odzwierciedlenie w OP 5 Transport:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przedsięwzięcia podejmowane w tym obszarze przyczyniają się do zwiększenia dostępności komunikacyjnej (regionalnej i międzyregionalnej), podniesienia atrakcyjności gospodarczej i turystycznej, poprzez włączenie do sieci transportowej TEN-T, a także spójność wewnętrzną regionu. Inwestycje w udoskonalanie regionalnego transportu publicznego poprawiają jakość życia w regionie.
<p>Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku</p> <p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimalizacja ilości wytwarzanych 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności</p> <p>Cele Planu znajdują swe odzwierciedlenie w zapisach OP 4 Gospodarka niskoemisyjna. Przewiduje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawę stanu środowiska w regionie poprzez realizację inwestycji w sektorze gospodarki odpadami; • Zintensyfikowanie rozwoju infrastruktury niezbędnej do gospodarowania odpadami, w tym przede wszystkim zmniejszenie masy odpadów

<p>odpadów przy wzroście gospodarczym województwa,</p> <ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie udziału recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska, Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów, Wylimitowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów. 	<p>komunalnych podlegających składowaniu na rzecz innych form ich zagospodarowania;</p> <ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku odpadów.
<p>Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku Cel główny:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zrównoważony rozwój województwa lubuskiego uwzględniający poprawę i właściwe wykorzystanie środowiska naturalnego. 	<p>Ocena 2 – RPO-L2020 spełnia kryterium spójności Odzwierciedlenie celu Programu Ochrony Środowiska znajdujemy w kilku Osiach Priorytetowych RPO-L2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> OP 3 Gospodarka niskoemisyjna; OP4 Środowisko i kultura - przywrócenie różnorodności biologicznej oraz działania zapobiegające degradacji środowiska, które zapewnią rozbudowę niezbędnej infrastruktury komunalnej oraz ochronę dziedzictwa kulturowego i naturalnego; OP 5 Transport - zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i promowanie strategii niskoemisyjnych w środowisku – między innymi w ramach transportu publicznego lub oświetlenia ulic, co doskonale wpisuje się w ideę zrównoważonego transportu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: RPO – L 2020 oraz: Umowa o Partnerstwie, Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, Wspólne Ramy Strategiczne 2014-20, Strategia Europa 2020, Strategia Rozwoju Kraju 2020, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Strategia Rozwoju Lubuskiego 2020, Lubuska Regionalna Strategia Innowacji, Strategia Ochrony Zdrowia, Strategia Rozwoju Transportu, Strategia Polityki Społecznej 2014-2020 - projekt, Strategia rozwoju kultury województwa lubuskiego, Lubuska Strategia Zatrudnienia na lata 2011-2020, Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego, Lubuska Strategia Rozwoju Zdrowia 2014-2020 - projekt, Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-15 z perspektywą do 2019, Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku

Realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 przyczyni się w istotny sposób do realizacji celów dokumentów szczebla unijnego. Szczególny nacisk położony jest na „Strategię Europa 2020”. W pełni realizowane będą zapisy strategii krajowych i regionalnych:

„Strategii Rozwoju Lubuskiego 2020”, „Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji”, „Lubuskiej Strategii Ochrony Zdrowia na lata 2010-2013” oraz projektu „Lubuskiej Strategii Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020”, „Strategii Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym do 2015 roku”, „Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020 - projektu”, „Strategii rozwoju kultury Województwa Lubuskiego”, „Lubuskiej Strategii Zatrudnienia na lata 2011-2020”, „Strategii Energetyki Województwa Lubuskiego”.

Analizując cele oraz działania podjęte przez Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 zauważa się dużą spójność z rekomendacjami Rady Unii Europejskiej, wyrażającymi się podnoszeniem w Programie następujących kwestii:

- zwiększanie dynamiki wysiłków na rzecz poprawy trudnej sytuacji społecznej w obszarach rynku pracy i ubóstwa;
- kontynuowanie dążenia do zwiększenia udziału kobiet w wojewódzkim rynku pracy;
- inwestycje w zwiększenie dostępu do infrastruktury edukacyjnej, przede wszystkim do przedszkoli na terenach wiejskich;
- zmniejszenie bezrobocia wśród ludzi młodych, wsparcie ich edukacji;
- aktywizacja osób zagrożonych utratą zatrudnienia w działaniach dostosowujących ich kwalifikacje do potrzeb rynku pracy;
- podniesienie jakości nauczania oraz współpracę sektora pracodawców z sektorem usług edukacyjnych. Ma to gwarantować zmianę „profilu absolwenta” oraz dostosować go do realnych potrzeb rynku;
- działania dotyczące kształtowania postawy uczenia przez całe życie. Program aktywnego starzenia się - zwiększy szanse starszych osób na zatrudnienie i podniesie wieku dezaktywacji zawodowej;
- inwestowanie w nowe technologie, pobudzające wzrost gospodarczy, zwiększające innowacje;
- nastawienie na rozwój przedsięwzięć typu B+R;
- poprawę wydajności w całym lubuskim łańcuchu energetycznym oraz rozbudowę i renowację sieci, w tym połączeń transgranicznych;
- rozbudowy i modernizacji infrastruktury dotyczącej gospodarowania odpadami komunalnymi. Województwo lubuskie musi zmniejszyć różnicę w dostępie do sieci

kanalizacyjnej pomiędzy miastem, a wsią oraz usprawnić system gospodarki wodno-ściekowej;

- rozwoju transportu kolejowego. Należy jak najszybciej podjąć wdrażanie projektów inwestycyjnych w kolejnictwie. Zwiększy to atrakcyjność, dostępność i spójność regionu;
- wprowadzenia nowych technologii informatycznych, w tym poprawa zasięgu łączności szerokopasmowej. Zintensyfikowane będą w RPO-L2020 działania służące rozwojowi usług cyfrowych.

Przeanalizowano badania ewaluacyjne dot. poprzedniego okresu programowania (wykaz dokumentów podano w rozdziale II, pkt 2.2). Każda z ewaluacji zawierała szereg wniosków oraz rekomendacji. Dotyczyły one różnych aspektów realizowania Programów, zarówno LRPO, jak i komponentu regionalnego PO KL. Wiele z nich znalazło swoje odbicie w zapisach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020. Jednak na podstawie analizy danych zastanych nie można jednoznacznie wskazać, czy zapisy umieszczone zostały w wyniku oddziaływania ewaluacji, czy są pochodną wymogów zawartych w innych dokumentach (dokumenty szczebla unijnego i krajowego dotyczące stricte programowania 2014-2020, strategii europejskie, ogólnopolskie i lokalne). W RPO – L2020 znajdują się następujące zapisy ujęte w rekomendacjach:

- Diagnoza kwestii problemowych w przedsiębiorstwach, dopasowanie działań do aktualnej sytuacji na lokalnym rynku pracy;
- Uproszczenie procedur przez IZ RPO, w tym działań dotyczących składania wniosków projektowych;
- Wspieranie w ramach środków EFS działań nastawionych na trwałą i skoordynowaną modyfikację oferty nauczania w celu dostosowania jej do potrzeb rynku pracy;
- Wdrożenie systemowego wsparcia dla placówek kształcenia zawodowego, które umożliwiłoby bardziej kompleksowe działanie dostosowane do potrzeb rynku pracy;
- Kontynuowanie wsparcia działań mających na celu wzrost konkurencyjności województwa lubuskiego i jednocześnie realizujących cele Strategii Europa 2020;
- Wzmacnianie potencjału endogenicznego poprzez działania na rzecz wspierania przedsiębiorczości na terenach wiejskich;
- Wzmacnianie potencjału endogenicznego poprzez działania na rzecz edukacji i podnoszenia kwalifikacji ludności wiejskiej -poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji osób poszukujących pracy;

- Wsparcie tych beneficjentów, którzy faktycznie będą realizowali poprzez swoje projekty założenia Strategii Europa 2020;
- Podnoszenie spójności terytorialnej w celu większej dostępności usług z zakresu infrastruktury społecznej zlokalizowanych w ośrodkach miejskich;
- Przeznaczenie określonej puli środków na wsparcie działań rewitalizacyjnych;
- Premiowanie projektów zakładających realizację działań rewitalizacyjnych;
- Promowanie projektów zakładających mobilizowanie inwestorów do uczestnictwa w życiu województwa;
- Kontynuowanie bieżącej polityki w obszarach: oczyszczanie ścieków oraz zapobiegania zagrożeniom;
- Wskazanie na istotność realizowania projektów z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi i przemysłowymi, gospodarki i zaopatrzenia w wodę pitną;
- Dalsze wspieranie działań w zakresie termomodernizacji na terenie województwa, kontynuowanie wsparcia sektora ochrony środowiska;
- Rozszerzenie katalogu beneficjentów, obejmujący także niepubliczne placówki ochrony zdrowia.

Wpływ na wykonanie celów Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020, poza wymienionym powyżej dokumentami, będzie miał również *Kontrakt Terytorialny*. Kontrakt będzie nowym narzędziem służącym realizacji celów rozwojowych na danym terytorium. Będzie to umowa zawarta między rządem a samorządem terytorialnym, której przedmiotem są uzgodnione wspólnie, zasady realizacji interwencji oraz przedsięwzięcia priorytetowe, które mają istotne znaczenie dla rozwoju, określonego w niej, terytorium oraz sposoby ich koordynacji. Takie podejście pozwoli na bardziej efektywną koordynację wojewódzkich działań realizowanych na szczeblu krajowym (finansowanych z budżetu państwa oraz programów krajowych, finansowanych ze środków UE) oraz regionalnym, w ramach RPO. Finansowanie inwestycji będzie bardziej precyzyjnie dopasowane do specyficznych potrzeb regionu.

Zdecydowany wpływ na RPO-L2020 mogą mieć programy współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego realizowane w ramach środków krajowych. Dotyczy to zwłaszcza tych działań, z którymi RPO-L2020 będzie wykazywał komplementarność. Bez wątplenia należą tu:

- „Program Operacyjny Inteligentny Rozwój” – w ramach działań w sektorze B+R, rozwoju przedsiębiorczości akademickiej, w tym „start up-ów”, tworzenie i wspieranie klastrów B+R+I,
- „Program Operacyjny Polska Cyfrowa” w zakresie wprowadzania e-usług, poprawy cyfrowej efektywności urzędów,
- „Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko” – przede wszystkim przy celach dotyczących promowania zrównoważonego rozwoju, usuwania niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych struktur sieciowych oraz przy działaniach związanych z infrastrukturą energetyczną,
- „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój” – w zakresie działań związanych z aktywizacją bezrobotnych, przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, rozwoju rynku pracy, a także integracji społecznej i edukacji.

Cel zawarty w „Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji”, którym jest dążenie do wzrostu konkurencyjności regionu poprzez rozwój nowoczesnej, opartej na innowacjach gospodarki, znajduje swe odzwierciedlenie w zapisach RPO-L2020. W ramach OP 1 realizowane będą przedsięwzięcia służące inteligentnemu rozwojowi, stwarzające długofalowe efekty. W szczególności dotyczy to PI 1.2, którego celem szczegółowym jest „Pobudzenie aktywności przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej oraz działalności innowacyjnej”, PI 3.4, którego celem jest „Profesjonalizacja i standaryzacja usług świadczonych na rzecz MŚP” oraz – w mniejszym stopniu – PI 3.3, którego celem jest „Rozwój innowacyjnego sektora MŚP”.

Istotnym dokumentem dotyczącym rozwoju oraz podnoszenia atrakcyjności województwa lubuskiego jest „Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym do 2015 roku”. Zapisy w niej ujęte ukierunkowują działania mające na celu poprawę jakości i dostępności komunikacyjnej regionu, z uwzględnieniem transportu drogowego, jak również kolejowego. Ważnym aspektem wynikającym z niniejszej Strategii jest stworzenie mechanizmów ekonomicznych i prawnych w celu zwiększenia popytu na transport kolejowy. Połączenie działań RPO-L2020 oraz projektów realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko powinno dać pożądaną efekt przywrócenia dobrej komunikacji kolejowej w województwie lubuskim oraz stworzenia sprawnego systemu komunikacji kolejowej.

„Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020” jest dokumentem, który będzie miał wpływ na realizację Programu RPO-L2020. Jej nadrzędne cele odpowiadają założeniom tych Osi Priorytetowych RPO-L2020, które będą finansowane ze środków

EFS, a więc: 6,7,8. Strategia wpływa również na realizację OP 9, która jest finansowana w ramach środków EFRR. Przede wszystkim koncentruje się na wzroście zatrudnienia w okresie programowania oraz ograniczeniu poziomu ubóstwa w województwie. Ponadto odnajdujemy w niej zapisy dotyczące wzmocnienia ekonomii społecznej, włączenia niepełnosprawnych, zapewnienia wysokiego poziomu usług społecznych w województwie, a także wzrost aktywności seniorów.

Podobnie sytuacja przedstawia się w przypadku „Lubuskiej Strategii Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020”. Zawarte w niej cele są w większości wsparte odniesieniami w RPO-L2020. Celem strategicznym jest poprawa funkcjonowania służby zdrowia, a w szczególności zwiększenie jej efektywności, przede wszystkim w zakresie porad specjalistycznych. RPO-L2020 będzie realizował te cele przez podnoszenie jakości usług medycznych, profilaktykę w zakresie ochrony zdrowia, wdrażanie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, programów rehabilitacji leczniczej ułatwiających powroty do pracy, utrzymania osób 50+ na rynku pracy.

„Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do roku 2020” odnajduje się z zapisach RPO-L2020 w czterech miejscach. Po pierwsze w PI 3.2, w którym bezpośrednia interwencja dotyczy promocji gospodarczej i turystycznej województwa. Po drugie w PI 3.3, za pomocą którego wspierane mogą być MŚP z branży turystycznej i para turystycznej poprzez wsparcie inwestycyjne. Pośrednio odniesienia do „Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do roku 2020” odnajdujemy w PI 6.3 oraz PI 6.4, które mają na celu ochronę i zachowanie zasobów kultury oraz dziedzictwa naturalnego, a także ochronę, wykorzystanie kapitału przyrodniczego regionu. Nie ma w RPO-L2020 zapisów bezpośrednio rozwijających markowe produkty turystyczne województwa.

Mówiąc o czynnikach zewnętrznych mogących mieć niekorzystny wpływ na realizację RPO-L2020 warto zwrócić uwagę na fakt, iż pomimo pojawiających się oznak wychodzenia z kryzysu, nadal możemy pozostawać w obszarze kryzysu gospodarczego, który charakteryzuje się stagnacją gospodarki i utrzymującym się wysokim poziomem bezrobocia. Negatywny wpływ takiej sytuacji na jakość realizacji projektów finansowanych z funduszy europejskich jest oczywisty. Równie niekorzystny wpływ na realizację działań, czy podejmowanie decyzji mogą mieć wybory władz lokalnych oraz krajowych. Zagrożeniem lokalnym jest także niemożność utrzymania w regionie młodych, wykształconych osób. Po pierwsze w wyniku stagnacji na rynku pracy, a także ze względu na niską atrakcyjność kształcenia. Stale zmniejszająca się liczba absolwentów szkół wyższych to niepokojące zjawisko, które prowadzi do niewykorzystywania potencjału młodych ludzi.

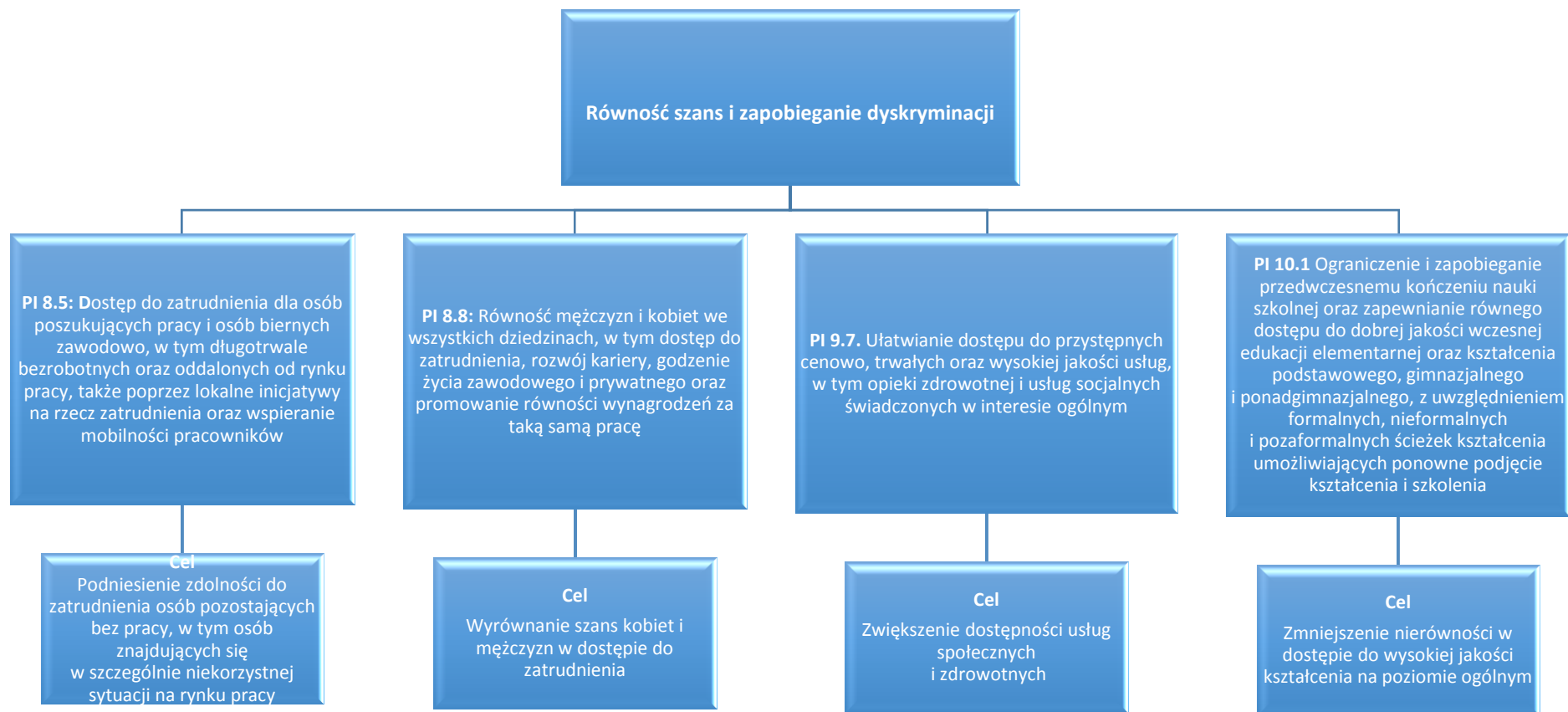
3.2.3 Ocena spójności zewnętrznej Programu z politykami horyzontalnymi

RPO-L2020 całkowicie spełnia kryterium spójności zewnętrznej, rozumianej jako uwzględnienie w celach, Priorytetach Inwestycyjnych, działaniach, formach wsparcia oraz wskaźnikach dokumentu zasad horyzontalnych.

Zależności pomiędzy zasadami horyzontalnymi, a poszczególnymi Priorytetami Inwestycyjnymi oraz celami prezentują schematy:

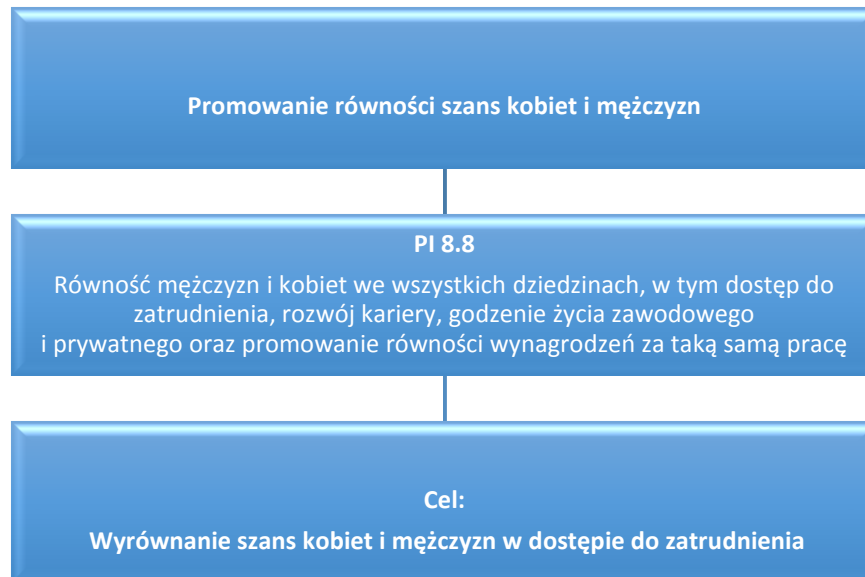
- **Zasada równości szans i zapobiegania dyskryminacji**

Schemat 2 Uwzględnienie zasady równości szans i zapobieganie dyskryminacji w poszczególnych PI RPO-L2020

- **Promowanie równości szans kobiet i mężczyzn**

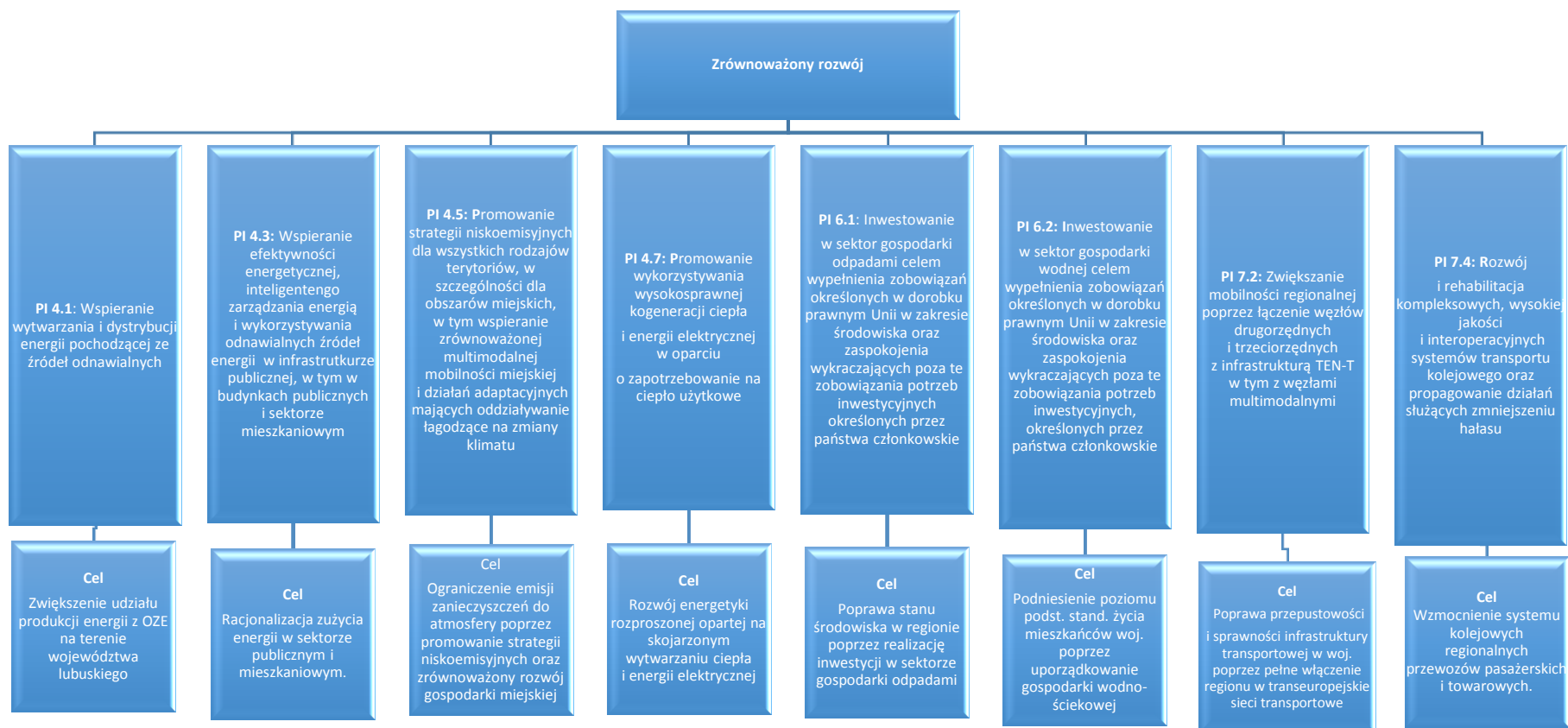
Schemat 3 Uwzględnienie zasady równości szans kobiet i mężczyzn w poszczególnych PI RPO-L2020

Zasada równości szans znajdzie swoje odzwierciedlenie w niemal wszystkich działaniach podejmowanych w ramach Programu – wszystkie projekty muszą być formułowane oraz realizowane w poszanowaniu tej zasady.

- **Zrównoważony rozwój**

Schemat 4 Uwzględnienie zasady zrównoważonego rozwoju w poszczególnych PI RPO-L2020

Wszystkie polityki horyzontalne znajdują swoje odzwierciedlenie w działaniach, formach wsparcia oraz wskaźnikach w ramach wskazanych Priorytetów Inwestycyjnych.

Podczas etapu przygotowywania RPO-L2020 odbyło się szereg konsultacji z różnymi podmiotami. Lista partnerów przedstawia się następująco:

- Przedstawiciele departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego
- Przedstawiciele Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze
- Przedstawiciele Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze
- Przedstawiciele Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Zielonej Górze
- Jednostki Samorządu Terytorialnego województwa
- Szkoły Wyższe zlokalizowane na terenie województwa
- Konwent Starostów Województwa Lubuskiego
- Członkowie Rady ds. Rozwoju Województwa Lubuskiego
- Parlamentarzyści z terenu województwa
- Radni Sejmiku Województwa Lubuskiego
- Zrzeszenie Prezydentów, Wójtów i Burmistrzów Województwa Lubuskiego
- Przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej Policji
- Przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej
- Zarząd Oddziału Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP Województwa Lubuskiego
- Przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej Ochotniczego Hufca Pracy w Zielonej Górze
- Przedstawiciele Lubuskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze
- Instytucje Otoczenia Biznesu
- Przedsiębiorcy i środowiska biznesowe
- Organizacje Pozarządowe
- Przedstawiciele Spółdzielni Mieszkaniowych
- Mieszkańcy powiatów województwa lubuskiego
- Członkowie Międzyresortowego Zespołu do spraw Programowania i Wdrażania Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej
- Członkowie Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego
- Członkowie Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Lubuskiego

- Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania
- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
- Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć
- Telewizja Polska S.A.
- Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

W wyniku konsultacji społecznych doprecyzowano w zapisach RPO-L2020 uwzględnienie zasady promowania równości szans płci i niedyskryminacji, a także zrównoważonego rozwoju. Jest to zgodne z zapisami art. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Europy (UE) Nr 1303/2013 z 17 grudnia 2013 r.

W celu lepszej organizacji prac nad dokumentem programowym – RPO-L2020 powołano do prac grupę roboczą ds. opracowania RPO na lata 2014-2020. W skład grupy oprócz pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego wchodzi także przedstawiciele ministerstw, organizacji pozarządowych i jednostek podległych UMWL.

Zgodnie z zapisami Art. 87.7c „Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006” do programu powinna zostać dołączona opinia krajowych organów ds. równości w sprawie zasady równości szans, zapobiegania dyskryminacji oraz zasady równości płci. Analizowany dokument nie posiada takich zapisów – opinia została już wydana, zostanie dołączona do kolejnej wersji RPO-L2020.

3.2.4 Ocena spójności wewnętrznej zaproponowanych w ramach Programu wskaźników rezultatów i produktu

Przedstawione w Regionalnym Programie Operacyjnym – Lubuskie 2020 główne opisy wskaźników rezultatu i produktu są dobrane w sposób przemyślany oraz spójny, całościowo opisują zaplanowaną interwencję w najważniejszych obszarach wsparcia Programu. Wraz z Osiami Priorytetowymi, celami szczegółowymi stanowią logiczną całość. Prawdopodobnie wpisywanie się wskaźników w logikę interwencji przedstawia załącznik nr 7 Model logiczny interwencji.

3.3 Ocena prognozowanej efektywności RPO-L2020

RPO-L2020 spełnia kryterium efektywności rozumiane jako:

- ocena relacji pomiędzy zasobami finansowymi, a planowanymi do osiągnięcia rezultatami Programu,
- ocena relacji pomiędzy zasobami (ludzkimi, administracyjnymi), a planowanymi do osiągnięcia rezultatami Programu.

Poniższa tabela ilustruje wagi punktowe przyznane na podstawie analizowanego materiału poszczególnym wymiarom kryterium:

Tabela 11 Ocena efektywności RPO-L2020

Kryterium	Ocena ⁹	Uzasadnienie
Efektywność jako ocena relacji pomiędzy zasobami finansowymi, a planowanymi do osiągnięcia rezultatami Programu	2	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 spełnia kryterium efektywności rozumianej jako relacja pomiędzy zasobami finansowymi, a planowanymi do osiągnięcia rezultatami. Cele sprecyzowane są w sposób adekwatny do posiadanych zasobów finansowych.
Efektywność jako ocena relacji pomiędzy zasobami (ludzkimi, administracyjnymi), a planowanymi do osiągnięcia rezultatami Programu	2	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 spełnia wymóg efektywności między zasobami administracyjnymi i ludzkimi, a planowanymi rezultatami. Zasoby ludzkie Instytucji Zarządzającej są optymalne i pozwolą na dobre realizowanie powierzonych działań związanych z wdrażaniem Programu. W poprzedniej perspektywie finansowej podjęto kroki zaradcze mające na celu zmniejszenie obciążeń administracyjnych beneficjentów. Będą one kontynuowane w latach 2014-2020, wraz z nowymi koncepcjami opisanymi w Programie. W ramach połączenia w jednym miejscu wydatkowania środków z EFRR i EFS mogą nastąpić problemy związane z liczbą zatrudnionych i jakością (powierzchnią) biur będących w dyspozycji IZ– przy odpowiednim zarządzaniu nie powinno to jednak wpływać na realizację. Niepokój budzi minimalna ilość środków finansowych zaplanowana na realizację działań w ramach OP 10 Pomoc Techniczna. .

Źródło: Opracowanie własne

Analizowany materiał pozwala na stwierdzenie, iż RPO-L2020 charakteryzuje się wysoką prognozowaną efektywnością, zarówno w wymiarze zasobów finansowych, jak i ludzkich, administracyjnych, w relacji do planowanych do osiągnięcia rezultatów.

⁹ 0 – RPO-L2020 nie spełnia wymogów kryterium efektywności; 1 – RPO-L2020 częściowo spełnia wymóg kryterium efektywności; 2 – RPO-L2020 spełnia wymóg kryterium efektywności

3.3.1 Ocena relacji pomiędzy zasobami finansowymi, a planowanymi do osiągnięcia rezultatami Programu

W okresie programowania 2014-2020 RPO-L2020 będzie dysponował kwotą 906,06 mln euro. Jest to znacznie więcej niż w poprzednim cyklu lat 2007-2013¹⁰. Sprecyzowana diagnoza społeczno-ekonomiczna województwa oraz wynikające z niej priorytety i cele wskazują na potrzebę wykorzystania większej ilości środków niż w poprzednim okresie. Strukturę podziału środków pomiędzy poszczególne OP przedstawia poniższa tabela:

Tabela 12 Struktura podziału środków z EFRR i EFS w RPO-L2020.

Oś Priorytetowa	Poziom alokacji EFRR	Wielkość środków w euro	Poziom alokacji EFS	Wielkość środków w euro
OP 1 - Gospodarka i innowacje	27%	176 409 467,33		
OP 2 - Rozwój Cyfrowy	6%	39 202 103,85		
OP 3 - Gospodarka niskoemisyjna	15%	98 005 259,63		
OP 4 - Środowisko i kultura	15%	98 005 259,63		
OP 5 - Transport	24%	156 808 415,40		
OP 6 - Regionalny rynek pracy			34%	85 914 704,80
OP 7 - Równowaga społeczna			27%	68 226 383,22
OP 8 - Nowoczesna edukacja			25%	63 172 577,06
OP 9 - Infrastruktura społeczna	13%	84 937 891,68		
OP 10 - Pomoc techniczna			14%	35 376 643,15
Razem:	100% EFRR	653 368 397,50	100% EFS	252 690 308,22

Źródło: Regionalny Program Operacyjny - Lubuskie 2020

Najwięcej środków finansowych otrzymają obszary najbardziej strategiczne dla województwa oraz mające największy wpływ na podniesienie jego atrakcyjności oraz konkurencyjności. Zalicza się tu gospodarkę i innowacje, transport, gospodarkę niskoemisyjną oraz środowisko i kulturę w ramach EFRR oraz regionalny rynek pracy w ramach EFS. Najwyższy odsetek środków dedykowany jest OP1 (27% z EFRR) oraz OP6 (34% z EFS). Poszczególne OP dysponują środkami odpowiednimi do celów oraz działań założonych w Programie.

Diagnoza społeczno-gospodarcza wskazuje na większe potrzeby, niż te które uda się zaspokoić w ramach RPO-L2020. **Ze zdiagnozowanych problemów wybrano te, których rozwiązanie**

¹⁰ Według Programu Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 - 2013– w latach 2007-2013 dysponowało kwotą 439 173 096 euro oraz 51 202 931 euro z Krajowej Rezerwy Wykonania i 3 979 071 euro z dostosowania technicznego, czyli razem: 494 355 098 euro Do tego dodać należy regionalny komponent PO KL (ze środków EFS), który wynosił 178 833 035,00 euro (wg Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki).

przyniesie największe korzyści dla regionu. Przede wszystkim mowa tu o obszarach, gdzie sytuacja jest najtrudniejsza. Są to rynek pracy, edukacja, infrastruktura społeczna oraz transport. Ponadto ważnymi obszarami wsparcia są przedsiębiorczość i innowacje, gdzie znaczna jest wartość dodana interwencji.

Rynek pracy otrzymał największy odsetek środków z EFS (34%), gdyż potrzeby są tu ogromne. Rosnąca w ostatnich latach liczba bezrobotnych, w połączeniu z kurczącą się liczbą nowych miejsc pracy sprawiają, że planowana alokacja w wysokości ponad 85 mln euro (w tym ponad 32 miliony euro na dostęp do zatrudnienia osób poszukujących pracy i biernych zawodowo), jest wystarczająca, aczkolwiek zainteresowanie może przekraczać zaplanowane wskaźniki. W perspektywie finansowej 2007-2013 w ramach PO KL znacznie przekroczono wartości docelowe wskaźnika dotyczącego długotrwale bezrobotnych (393%) oraz wsparcia osób z terenów wiejskich (236%). Wynika to z faktu, że są to najliczniejsze grupy w ogólnym rejestrze bezrobotnych. Podobna sytuacja może nastąpić przy realizacji Programu na lata 2014-2020. Zadowolająca była także realizacja działań w ramach przeznaczania środków na podjęcie działalności gospodarczej (118%), a także wspierania zatrudnienia wśród ludzi młodych (106%) i wspieranie rozwoju inicjatyw lokalnych (346%). Osiągnięto także zadowolające wyniki w ramach efektywności zatrudnieniowej.

Wysoki poziom alokacji środków na edukację (ponad 63 mln euro) spowodowany jest dużą liczbą placówek potrzebujących wsparcia oraz wieloma obszarami deficytowymi. Tu należy kłaść nacisk na zmianę mentalności i rozpowszechnianie idei kształcenia się przez całe życie. Wysoka jest także alokacja środków w PI 10.3 bis, dotyczącym kształcenia zawodowego, które jest ważnym elementem edukacji i warunkuje pozytywny rozwój rynku pracy.

Duża kosztochłonność projektów dotyczących OP 5 "Transport", przy zapewnieniu środków tylko na zaspokojenie minimalnych potrzeb może spowodować niedobór funduszy, jednakże cele skierowano na obszary strategiczne dla województwa. Potrzeby w tym obszarze są znacznie większe niż zaprojektowana interwencja – część działań należy finansować z innych źródeł.

Podziału funduszy dokonano biorąc pod uwagę analizę potrzeb, możliwości absorpcji środków w poszczególnych obszarach, jak również wytyczne nadrzędnych dokumentów. Kierowanie wsparcia na poszczególne sektory wynika z oceny najistotniejszych działań mających na celu długofalowy rozwój województwa i poprawę kondycji ekonomicznej.

Warto raz jeszcze podkreślić, iż wskazane w diagnozie społeczno-gospodarczej potrzeby w ramach obszarów ujętych w OP: 1 „Gospodarka i innowacje”, OP 9 „Infrastruktura społeczna” oraz

OP 5 „Transport” są znacznie większe, niż możliwości finansowe oraz organizacyjne (podział środków) RPO-L2020. Jednocześnie wysokość środków przewidziana na OP 3 „Gospodarka niskoemisyjna” z dużym prawdopodobieństwem może okazać się zbyt wysoka, jeśli chodzi o potrzeby regionu. Badanie jakościowe (IDI, FGI, panel ekspercki) potwierdziły te ustalenia – respondenci wskazywali na szereg działań wpisujących się w obszary działania OP 6,8,9,5, które nie znalazły się RPO-L2020. Konieczność priorytetyzacji problemów oraz ograniczone środki nie pozwoliły na objęcie zasięgiem interwencji wszystkich zdiagnozowanych potrzeb. Jednocześnie respondenci wskazywali, iż w Lubuskim inicjatywy w ramach OP 3 mogą nie skosztować założonej alokacji. Powiązane jest to z wymogami Komisji Europejskiej dot. koncentracji tematycznej alokacji w ramach ring-fencingu. IZ RPO podjęła decyzję o przyjęciu ring-fencingu z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006, nie zaś z „Umowy Partnerstwa” z uwagi na potrzeby regionu i konieczność dostosowania do nich założeń Programu RPO-L2020.

Spełniony został również wymóg związany z obowiązkiem przeznaczenia co najmniej 20 % środków EFS na działania związane z włączeniem społecznym i ograniczaniem ubóstwa (OP 7 – Równowaga społeczna – 27% alokacji w ramach EFS). Koncentracja tematyczna przejawia się również w obowiązku przeznaczenia co najmniej 60% alokacji środków w ramach EFS, na pięć Priorytetów Inwestycyjnych finansowanych z EFS (dot. regionów najsłabiej rozwiniętych, do których należy woj. lubuskie). Program spełnia ten wymóg, są to następujące PI: w przypadku OP 6 (PI 8.5, PI 8.9) , OP 7 (PI 9.4), OP 8 (PI 10.1, PI 10.3bis). Zabezpieczone środki wynikają ze zdiagnozowanych potrzeb i przekraczają kwotę określoną powyższymi wymogami (66% alokacji EFS). Ponadto zgodnie z wymaganiami KE minimum 50 % środków EFRR na poziomie krajowym powinno zostać skoncentrowanych w obszarze innowacji, badań naukowych, technologii informacyjno-komunikacyjnych, konkurencyjności przedsiębiorstw oraz w zakresie gospodarki niskoemisyjnej. Ten ostatni sektor ma być szczególnie wspierany – należy na niego przeznaczyć minimum 12 % środków. RPO-L2020 realizuje te założenia. Alokacja na realizację CT 4 związanego z gospodarką niskoemisyjną została przewidziana na poziomie 15 %, natomiast alokacja na realizację działań związanych z innowacjami, badaniami naukowymi, technologiami informacyjno-komunikacyjnymi,

czy podnoszeniem konkurencyjności przedsiębiorstw (CT 1-4) została przewidziana na poziomie 48 %. Biorąc pod uwagę, iż wymaganie KE zostało odniesione do poziomu kraju oraz analizując specyfikę regionu lubuskiego, należy przyjąć, iż RPO-L2020 pomoże zrealizować to założenie w bardzo dużym stopniu.

Aby zapewnić najbardziej efektywne wydatkowanie środków w ramach wskazanych powyżej OP rekomenduje się następujące działania zaradcze:

- sformułowanie planu upowszechnienia oraz wdrożenia świadomości ekologicznej wśród mieszkańców województwa, przedsiębiorców, osób decyzyjnych we wszelkiego rodzaju instytucjach, w tym samorządowych. Dotyczy to przede wszystkim uświadamiania możliwości odnoszenia korzyści finansowych oraz podniesienie jakości życia związanych z termomodernizacją, przejściem na niską emisję, podłączeniem do kanalizacji i wodociągów. Akcje promocyjne dotyczące powyższych tematów mogą być finansowane w ramach Pomocy Technicznej. Skuteczne, szeroko zakrojone działania informacyjne powinny pozytywnie wpłynąć na aktywizację podmiotów do pozyskiwania środków w ramach 3 OP,
- refleksyjne monitorowanie wskaźników wydatkowania środków, osiągania wskaźników w OP 3, a w przypadku tendencji wyraźnie wskazującej na niemożność wydatkowania środków zwrócić się do odpowiednich organów o możliwości przesunięcia środków w ramach EFRR na te OP, w których zdiagnozowano potrzeby nie objęte zaprojektowaną interwencją, a które wpisują się w jej cele (wspomniane OP 5,9)

Jak obrazują powyższe analizy środki finansowe dostępne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 odpowiadają potrzebom każdej OP oraz zapewniają realizację działań na rzecz promowania polityk horyzontalnych.

3.3.2 Ocena relacji pomiędzy zasobami (ludzkimi, administracyjnymi), a planowanymi do osiągnięcia rezultatami

W Regionalnym Programie Operacyjnym – Lubuskie 2020 funkcję Instytucji Zarządzającej pełnić będzie Zarząd Województwa Lubuskiego. Zadanie zarządzania i wdrażania Programu zostanie powierzone wewnętrznym jednostkom organizacyjnym. Instytucja Zarządzająca Programem będzie pełnić także rolę Instytucji Certyfikującej, co wiąże się z dodatkowymi zobowiązaniami i zadaniami,

a także koniecznością wyodrębnienia struktur odpowiadających za certyfikację wydatków. Funkcję Instytucji Pośredniczącej pełnić będzie Wojewódzki Urząd Pracy.

- **Doświadczenia okresu programowania 2007-2013**

W poprzednim okresie (2007-2013) województwo lubuskie efektywnie wykorzystywało fundusze unijne, na co niewątpliwie wpływ miało posiadanie odpowiednio przygotowanej merytorycznie oraz realizacyjnie kadry. Potwierdzenie możliwości organizacyjnych w zakresie zarządzania Programem stanowi fakt, że województwo lubuskie zajęło drugie miejsce w kraju w rankingu sprawności wdrażania RPO. Województwo Lubuskie uzyskało w poprzednim okresie dodatkowe środki na realizację LRPO, pochodzące z krajowej rezerwy wykonania i dostosowania technicznego. Był to bonus za prawidłową realizację LRPO 2007-2013. Wysokość tych środków wyniosła 55 182 002 euro (w tym z krajowej rezerwy wykonania: 51 202 931 euro oraz z dostosowania technicznego 3 979 071 euro).

Badania ewaluacyjne „Analiza systemu zarządzania, wdrażania i kontroli Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013” oraz „Ewaluacja systemu zarządzania i wdrażania komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w województwie lubuskim” potwierdziły, że struktura instytucjonalna systemu zarządzania (w ujęciu „largo” – czyli: planowanie, organizacja, motywowanie, kontrola) jest optymalna, przez co zabezpiecza realizację wszystkich zadań. Dużo negatywnych uwag kierowanych jest pod adresem Lokalnego Sytemu Informatycznego. Z zapisów zawartych w RPO-L2020 wynika, że podjęto decyzję o budowie nowego systemu dla Programu. Na aspekt funkcjonalności systemu powinien zostać położony duży nacisk.

Ogólna ocena instytucjonalnego aspektu wdrażania LRPO oraz regionalnego komponentu PO KL była pozytywna, doceniono system zarządzania, umiejętności pracowników oraz jakość realizowanych działań.

W perspektywie finansowej 2007-2013 największego wsparcia wymagały następujące obszary:¹¹

- Mechanizm koordynacji oraz monitorowania komplementarności i efektów działań - system informatyczny nie generował wszystkich niezbędnych informacji potrzebnych w procesie

---

¹¹ Na podstawie: „Analiza systemu zarządzania, wdrażania i kontroli Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 - 2013”

zarządzania i monitorowania Programu, wymuszał tworzenie nowych, dodatkowych systemów oraz baz danych niezbędnych w wykonywaniu bieżących działań operacyjnych;

- System motywacji - w latach 2007-2013 przy realizacji LRPO nie istniał pozafinansowy system motywacji pracowników.

Realizacja POKL województwa lubuskiego w latach 2007-2013 napotkała następujące problemy¹²:

- Braki kadrowe, niedobór pracowników sięgał poziomu 30%, co generowało potrzeby pracy w nadgodzinach;
- Wysoka fluktuacja pracowników, negatywnie wpływająca na wykonywanie zadań. Zbyt częste zmiany procedur w istniejącym systemie realizacji;
- Nieadekwatny do pracy i zaangażowania pracowników system premiowy;
- Dublowanie elektronicznego i tradycyjnego obiegu dokumentów;
- Brak zintegrowanego systemu doskonalenia pracowników.

W okresie programowania 2007-2013 Instytucja Zarządzająca LRPO posiadała odpowiednie środki i potencjał do sprawnej realizacji działań związanych z procesami monitorowania oraz ewaluacji Programu. W przypadku pojawiających się przeszkód szybko podejmowano kroki zaradcze. Połączono Biuro IZ - pełniące funkcje zaradcze w kwestii dokumentów programowych, z Departamentem realizującym zadania związane z wdrażaniem LRPO, tworząc jedną, spójną komórkę realizującą całość zadań zarządczych, wdrożeniowych. Wykonane badania ewaluacyjne pokazały, że struktura organizacyjna systemu monitorowania LRPO jest optymalna, odpowiada wymogom oraz potrzebom merytorycznym i programowym, a także w pełni zabezpiecza realizację wszystkich zadań. Gwarantuje to skuteczne, a także efektywne wykonywanie nałożonych obowiązków. Procedury wykorzystywane w monitoringu są jasne, czytelne, zrozumiałe dla pracowników IZ LRPO oraz dla większości beneficjentów. Pracownicy posiadają odpowiednie, wysokie kwalifikacje, w stosowny sposób potrafią reagować na sytuacje kryzysowe.

We wdrażaniu komponentu regionalnego PO KL zasoby sprzętowe, lokalowe i logistyczne zezwalały na zaspokojenie większości potrzeb związanych z wdrożeniem i zarządzaniem Programem. Wśród znaczących potrzeb wymieniana była potrzeba rozwoju bazy lokalowej. Monitorowanie zmian

---

¹² Na podstawie: „Ewaluacja systemu zarządzania i wdrażania komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w województwie lubuskim. Raport końcowy”

i elastyczność w dostosowywaniu się do okoliczności zapobiegają opóźnieniom we wdrażaniu regionalnego komponentu PO KL. Pozytywnie oceniana była komunikacja zewnętrzna i wewnętrzna (między wydziałami) oraz obieg dokumentów (negatywnym zjawiskiem, w tym aspekcie, było tylko dublowanie dokumentów papierowych i elektronicznych). Zauważalne były braki kadrowe (ok. 30%), co warunkowało potrzebę pracy w nadgodzinach. Niepokojącym zjawiskiem był także wysoki poziom fluktuacji pracowników.

Problemem w zasobach instytucjonalnych w poprzednim okresie programowania był system informatyczny. Założenia w stosunku do niego były bardzo ambitne, oczekiwano usprawnienia pracy w generowaniu różnych typów informacji. Drugim tematem krytycznym był podkreślany przez pracowników brak szkoleń z zakresu reguł i zasad prowadzenia czynności kontrolnych, z zakresu dyscypliny finansów publicznych, w szczególności tych dotyczących problematyki kadry kontrolującej, w celu poszerzania i zdobywania nowej wiedzy z zakresu finansów sfery budżetowej, księgowości, podatku VAT, podatku dochodowego¹³.

Ocenić należy, że poziom kompetencji kadr zarówno w POKL, jak i LRPO był odpowiedni oraz stwarzał wystarczające warunki do realizacji Programów.

- **Zasoby ludzkie i administracyjne w RPO-L2020**

Zapewnienie odpowiedniego potencjału kadrowego w RPO-L2020 będzie odbywać się poprzez dbałość o satysfakcjonujący poziom wynagrodzeń pracowników, podnoszenie kwalifikacji zawodowych personelu dzięki wykorzystaniu różnych form kształcenia oraz doskonalenia zawodowego (studia podyplomowe, szkolenia, seminaria, warsztaty, konferencje, wizyty studyjne), zapewnienie stabilności zatrudnienia.

IZ posiada bogate i pozytywne doświadczenia w zarządzaniu Programem zdobyte w poprzedniej perspektywie finansowej. Przeniesienie tych doświadczeń na obecny okres programowania powinno przynieść wymierne efekty w postaci sprawnej realizacji celów Programu. Posiłkowanie się doświadczeniami z lat 2007-2013 przy określaniu sposobu zarządzania Programem, potwierdza zrealizowane badanie IDI oraz FGI. Respondenci wskazywali na aktywne, refleksyjne przenoszenie doświadczeń z realizacji poprzedniego okresu programowania na grunt planowanych działań w ramach RPO-L2020.

---

¹³ Ibidem

Podczas konsultacji społecznych mających na celu przygotowanie programu na lata 2014-2020, zgłoszono szereg uwag dotyczących realizacji projektów w poprzedniej perspektywie finansowej i wniosków mających na celu polepszenie sytuacji w najbliższym okresie. Wśród beneficjentów panowało przekonanie o konieczności uproszczenia procedur realizacji projektów, szerszym wykorzystaniu funkcjonalności e-urzędu, podpisu elektronicznego, usług kurierskich, zastąpienia wymaganych dokumentów oświadczeniami, wprowadzenia zasad prefinansowania, uznania podatku VAT, jako koszt kwalifikowany¹⁴. IZ RPO-L2020 po analizie działań i procedur funkcjonujących w perspektywie finansowej 2007-2013 zaplanowała szereg uproszeń obejmujących:

- wprowadzenie, a następnie uelastycznienie systemu zaliczkowego dla beneficjentów,
- uproszczenia systemu kryteriów oceny formalnej projektów,
- elastyczne podejście do systemu procedur programu (wprowadzanie modyfikacji procedur w celu ich uproszczenia),
- wprowadzenie kontroli projektów "na próbie",
- ograniczenie liczby dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia procedury oceny projektów (przeniesienie ciężaru dokumentacyjnego na etap przygotowania umowy o dofinansowanie).

Ponadto do dodatkowych uproszczeń należy zaliczyć:

- elastyczne formy finansowania projektów z wykorzystaniem systemu zaliczkowego dopasowanego do potrzeb Beneficjentów, w szczególności przedsiębiorców,
- standaryzacja i konsolidacja usług informacyjnych (sprawnie działająca sieć punktów informacyjnych, kompleksowe usługi doradczo -szkoleniowe),
- stworzenie jednego wspólnego portalu informacyjnego zapewniającego dostęp do kompleksowej informacji,
- stworzenie przejrzystego, prostego systemu informatycznego,
- zastosowanie stawek ryczałtowych dla projektów generujących dochód.
- wprowadzenia do RPO mechanizmu wsparcia zintegrowanego (ZIT), którego wdrażanie powierzone zostanie przedstawicielom Miejskich Obszarów Funkcjonalnym.

Działania te wynikają z badań ewaluacyjnych oraz z sugestii potencjalnych beneficjentów zgłaszanych w ramach konsultacji społecznych w fazie przygotowywania RPO-L2020.

---

¹⁴ Podsumowanie konsultacji społecznych Założeń Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020

We wnioskach z badań ewaluacyjnych w poprzedniej perspektywie finansowej oraz podczas badania IDI oraz FGI wskazano na **problemy, m.in. z niezrozumieniem oraz różną interpretacją wskaźników i ich szczegółowych wartości przez beneficjentów¹⁵. Przeciwności te można pokonać poprzez odpowiednie informacje w poradnikach dla wnioskodawców (np. jako element podręcznika dobrych praktyk)**

W przypadku procesu ewaluacji zaleca się korzystanie z zewnętrznych niezależnych ekspertów. Ewaluacja przygotowana „na zewnątrz” w założeniu powinna być bardziej precyzyjna i miarodajna oraz obiektywna, niż badanie prowadzone przez pracowników realizujących Program.

- **OP Pomoc Techniczna – cele, działania, skuteczność**

W ramach Osi Priorytetowej 10 „Pomoc Techniczna” zaplanowana jest realizacja przedsięwzięć związanych z: przygotowaniem, zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem, ewaluacją, kontrolą Programu. Wspierana będzie także działalność informacyjno-promocyjna upowszechniająca wiedzę i rezultaty wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020.

Działania realizowane w ramach OP „Pomoc techniczna” będą przyczyniały się do efektywnego oraz zgodnego z przyjętymi założeniami wydatkowania środków. Jej cele są kompleksowe, obejmują całość działań związanych z Programem. Wskaźniki rezultatu i produktu przedstawione są szczegółowo, ich zapisy wynikają z postawionych przed tą OP celów.

Zaplanowana w RPO-L2020 „Pomoc techniczna” pozwoli efektywnie wesprzeć instytucje uczestniczące w zarządzaniu i wdrażaniu Programu, aczkolwiek należy w sposób ciągły identyfikować, kontrolować oraz przeciwdziałać ryzykom (przede wszystkim związanym ze stopniem wyczerpywania się alokacji), które mogą mieć wpływ na realizację tej OP, gdyż przewidziano dla niej minimalny poziom alokacji, niezbędny do zrealizowania zaplanowanych w niej działań. Przy projektowaniu podziału środków na „Pomoc Techniczną” wzięto pod uwagę dotychczasowe doświadczenia oraz założony system realizacji Programu. Poziom alokacji określono na 14% alokacji w ramach EFS (ponad 35 mln euro). Jest to minimalny poziom zapewniający odpowiednie zarządzanie RPO-L2020 i obejmuje finansowanie przede wszystkim:

- Wynagrodzeń pracowników zaangażowanych w realizację RPO-L2020,

---

¹⁵ „Ocena systemu wskaźników w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. Raport końcowy”. Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Warszawa 2010.

- Procesów oceny i selekcji projektów dofinansowanych w ramach Programu,
- Obsługi Komitetu Monitorującego, innych ciał doradczych czy opiniotwórczych, a także wsparcie eksperckie oraz analityczne dla procesów realizacji Programu,
- Przeprowadzanie badań ewaluacyjnych, związane z prowadzeniem analiz i ekspertyz, ocen, studiów regionalnych, działań informacyjno - promocyjnych.

Wszystkie te przedsięwzięcia są nakierowane na usprawnienie systemu wdrażania i zarządzania funduszami unijnymi w okresie programowania 2014-2020.

- **Doświadczenia okresu programowania 2007-2013**

W ramach poprzedniego okresu programowania 2007-2013 Pomoc Techniczna obejmowała:

- wsparcie zasobów ludzkich zaangażowanych w realizację LRPO i PO KL;
- wydatki materialne związane z realizacją LRPO i PO KL;
- informację i promocję LRPO oraz PO KL.

Planowanie kierunków wsparcia oraz kategorii interwencji było odpowiednie. Dobór wskaźników (produkty i rezultatu) oraz ich precyzyjne uszczegółowienie, pozwoliły na odpowiednie zarządzanie postępami realizacji działań. Wszystkie powyższe elementy złożyły się na spójną całość, która we właściwy sposób wspierała instytucje zarządzające Programem.

Wielkość funduszy w ramach „Pomocy Technicznej” LRPO na lata 2007-2013 wynosiła 14 201 835 euro, co stanowiło 2,87% środków EFRR. Alokacja ta została uwzględniona po aneksie do Kontraktu Wojewódzkiego, wcześniej planowana była na poziomie 13 175 193 euro. Założone plany oraz kwota alokacji były zbyt niskie w stosunku do potrzeb. W pierwszych trzech latach realizacji Programu – do 2009 roku – wydatki w ramach PT były stosunkowo niewielkie. W roku 2010 nastąpił gwałtowny wzrost kosztów, których poziom utrzymał się w latach następnych. Związane to było ze zdynamizowaniem procesu realizacji Programu, kiedy to można było określić średnią roczną wartość wydatków. Biorąc pod uwagę prognozy zapotrzebowania na środki w ramach Pomocy technicznej, aby zapewnić odpowiedni poziom finansowy realizowanych działań związanych z wdrażaniem Programu, w tym realizację zadań związanych z pozyskaniem dodatkowych środków (procedury konkursowe finansowane z Krajowej Rezerwy Wykonania) IZ LRPO w wyniku negocjacji z KE kierunków wsparcia w ramach środków z KRW wystąpiła o zwiększenie kwoty alokacji o część kwoty przyznanej w ramach Krajowej Rezerwy Wykonania. Kwota zwiększającą alokację, wynosiła 4 000 000,00 zł, co stanowiło 2% środków przyznanych w ramach KRW. KE przystała na tę propozycję.

Zapewniło to gwarancję prawidłowej realizacji zadań w perspektywie 2007-2013 oraz przedsięwzięć związanych z przygotowaniem przyszłej perspektywy finansowej.

Natomiast wysokość Pomocy Technicznej dla wdrażania komponentu regionalnego PO KL w województwie lubuskim zaplanowana do roku 2015 wynosi ok. 56 mln zł. Tempo wydatkowania środków z PT PO KL kształtowało się podobnie jak w przypadku PT LRPO. I tak w pierwszych trzech latach realizacji Programu wydatki były stosunkowo niewielkie, natomiast wzrost nastąpił w 2010 r., co było związane z postępem realizacji Programu oraz zatrudnieniem odpowiedniej liczby pracowników.

W planowaniu alokacji na PT RPO-L2010 należy wziąć pod uwagę, iż kadra niezbędna do obsługi programu jest już w zdecydowanej części skompletowana (działające departamenty UMWL). Ponadto przy planowaniu alokacji należy wziąć również pod uwagę wydatki związane ze wzrostem płac, oraz jednorazowe koszty dotyczące wymiany sprzętu na nowy i innych zakupów. Symulacje kosztów wskazują, że dla efektywnej realizacji Programu potrzeba rocznie 6 mln euro. Kwota ta uwzględnia szacunkowy wzrost wynagrodzeń, przy zachowaniu dotychczasowego stanu zatrudnienia w ramach istniejącego systemu wdrażania LRPO 2007 -2013 i komponentu regionalnego PO KL 2007-2013, a także poziom cen nabywanych produktów oraz usług charakterystyczny dla 2013 roku. Dane te pozwalają stwierdzić, że zakładane kwota alokacji w RPO-L20020 może wyczerpać się przed zakończeniem realizacji Programu.

Rekomenduje się ścisłą kontrolę wydatków, aby możliwie wcześnie zaalarmować właściwe organy o niebezpieczeństwie przekroczenia założonego pułapu środków.

3.4 Ocena prognozowanej skuteczności RPO-L2020

RPO-L2020 spełnia kryterium skuteczności rozumiane jako:

- ocena realnych możliwości osiągnięcia zakładanych celów RPO-L2020, poszczególnych Osi Priorytetowych oraz działań,
- ocena możliwości osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników rezultatów i produktu,
- ocena ryzyka wdrażania Programu, określenie „wąskich gardeł” oraz zdefiniowanie kluczowych zagrożeń systemu wdrażania takich jak zbyt niski potencjał kadrowy, administracyjny czy finansowy w stosunku do zakładanych celów interwencji.

Poniższa tabela ilustruje wagi punktowe przyznane na podstawie analizowanego materiału poszczególnym wymiarom kryterium:

Tabela 13 Ocena skuteczności RPO-L2020

Kryterium	Ocena ¹⁶	Uzasadnienie
Skuteczność jako ocena realnych możliwości osiągnięcia zakładanych celów RPO_L2020, poszczególnych osi priorytetowych oraz działań	2	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 spełnia kryterium skuteczności. W odniesieniu do zgromadzonych danych należy stwierdzić, że cele programu powinny zostać osiągnięte przy wykorzystaniu zaplanowanej alokacji. Listę projektów w Programie uważa się za odpowiednio uzasadnioną oraz adekwatną do przedstawionych obszarów wsparcia. Zgodnie z zaleceniami UE zaplanowano wsparcie dla osób narażonych na dyskryminację i niepełnosprawnych. Wytyczono również konkretne instrumenty służące wdrażaniu polityk horyzontalnych.
Skuteczność jako ocena możliwości osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników rezultatów i produktu	2	Ocena możliwości osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników rezultatów i produktu spełnia wymóg skuteczności. W Programie zaprezentowano szeroki wachlarz wskaźników. Każdy priorytet określony jest, precyzyjnie wynikającym z celu, wskaźnikiem o racjonalnej wartości docelowej.
Skuteczność jako ocena ryzyka wdrażania Programu, określenie „wąskich gardeł” oraz zdefiniowanie kluczowych zagrożeń systemu wdrażania takich jak zbyt niski potencjał kadrowy, administracyjny czy finansowy w stosunku do zakładanych celów interwencji	2	Ocenę ryzyka wdrażania Programu, określenie „wąskich gardeł” oraz zdefiniowanie kluczowych zagrożeń systemu wdrażania takich jak zbyt niski potencjał kadrowy, administracyjny czy finansowy w stosunku do zakładanych celów interwencji należy uznać jako spełniającą kryterium skuteczności. Planowanie odbyło się z udziałem szerokiego grona podmiotów, wdrażanie programu planowane jest również we współpracy z partnerami zewnętrznymi. W Programie określono ryzyka wewnętrzne i zapisano procedury ich minimalizacji. Zasoby ludzkie są adekwatne do zakładanych celów, zaplanowano dalszą redukcję obciążeń beneficjentów.

Źródło: Opracowanie własne

3.4.1 Ocena realnych możliwości osiągnięcia zakładanych celów RPO-L2020, poszczególnych Osi Priorytetowych oraz Działań

Wszystkie działania realizowane w RPO-L2020 będą miały wpływ na realizację celów w nim zawartych. Specyfika Programu jako dokumentu o charakterze strategicznym zakłada możliwość wystąpienia pewnych oddziaływań, które mogą skutkować koniecznością rozpatrywania wariantów alternatywnych. Dobór działań do przyjętych celów rozwojowych, przy określonych wytycznych, jest w RPO-L2020 optymalny. Wspomnieć należy, że alternatywne działania w zakresie realizacji celów w ramach poszczególnych Osi Priorytetowych są w perspektywie finansowej 2014-2020 mocno

¹⁶ 0 – RPO-L2020 nie spełnia wymogów kryterium skuteczności; 1 – RPO-L2020 częściowo spełnia wymóg kryterium skuteczności; 2 – RPO-L2020 spełnia wymóg kryterium skuteczności

ograniczone przez zapisy następujących dokumentów: Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczegółowych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006, Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006, Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005, Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna”, Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1300/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1084/2006. Zakres PI jest kompletny oraz wyczerpuje możliwości zapisów wynikających ww. dokumentów. Analiza Programu wskazuje na niewielkie możliwości przedstawienia alternatywnego scenariusza realizacji celów. Sytuacja ta dotyczy zarówno rozszerzenia, jak i ograniczenia wparcia. Ograniczanie wsparcia we wszystkich OP jest oczywiście możliwe, choć nie jest rekomendowane.

W poprzedniej perspektywie finansowej istniało 6 Priorytetów w ramach LRPO (współfinansowanych w ramach EFRR) oraz 4 w ramach komponentu regionalnego PO KL (współfinansowanych w ramach EFS). Największe wsparcie przewidziano na realizację kolejno: Priorytetu I „Rozwój infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność regionu”, II „Stymulowanie wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach i wzmocnienie potencjału innowacyjnego w ramach LRPO” oraz na realizację działań w ramach Priorytetów: VI „Rynek pracy otwarty dla wszystkich” i IX „Rozwój

wykształcenia i kompetencji w regionach”, w ramach komponentu regionalnego PO KL współfinansowanego w ramach EFS.

Przedstawiona w RPO-L2020 lista proponowanych do realizacji typów działań i projektów ramach poszczególnych Priorytetów Inwestycyjnych jest odpowiednio uzasadniona. Obszerność przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w RPO-L2020 jest uwarunkowana potrzebami wynikającymi z diagnozy. Każdy z priorytetów znajduje swe odbicie w opisie sytuacji społeczno-gospodarczej województwa. W projektowaniu uwzględniono zapisy dokumentów szczebla unijnego, krajowego oraz regionalnego. Zastosowanie szerokiej gamy źródeł oraz wykorzystanie wniosków z konsultacji społecznych zagwarantowały obiektywność w przygotowaniu zakresu interwencji. Nastąpi kierunkowe, skoncentrowane i kompleksowe wsparcie w tych obszarach, które wydają się najistotniejsze.

Prawo stanowione przez Unię Europejską zawiera szereg wytycznych, które powinny zostać uwzględnione przy programowaniu perspektywy finansowej 2014-2020. Wymogi te znalazły swoje odzwierciedlenie w celach tematycznych Programu:

Tabela 14 Zastosowanie wymogów prawa UE i ich uwzględnienie w zapisach RPO-L2020

Wymóg prawa UE zawarte w Strategia Europa 2020 oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013	Cel tematyczny wraz z wskazaniem wdrożenia wymogu prawa (wdrożono/nie wdrożono, częściowo wdrożono)
Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	CT 1: Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji. Wdrożono
Podnoszenie nakładów prywatnych na B+R w celu zwiększenia innowacyjności i konkurencyjności gospodarki	CT 1: Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji. Wdrożono
Inteligentny rozwój oraz pobudzenia innowacji w obszarze TIK we wszystkich sektorach	CT 2: Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK. Wdrożono
Rozwój konkurencyjnego i zróżnicowanego sektora przedsiębiorstw.	CT 3: Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR). Wdrożono
Przemiana w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i konkurencyjnego przemysłu, efektywnie korzystających z zasobów.	CT 4: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach. Wdrożono
Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.	CT 4: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach. Wdrożono
Wdrożenia systemowych rozwiązań dotyczących adaptacji do zmieniających się uwarunkowań klimatycznych i hydrologicznych.	CT 5: Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem. Wdrożono.
Ograniczenie ryzyka powodziowego i zmniejszenie następstw powodzi w państwach UE	CT 5: Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.

	Wdrożono
Niefektywne zarządzanie odpadami: nadmierne wykorzystanie składowisk odpadów, niewystarczający recykling odpadów oraz niewystarczające wykorzystanie potencjału tego sektora.	CT 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami. Wdrożono
Poprawa jakości środowiska miejskiego, włącznie z rewitalizacją terenów zdegradowanych i zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza.	CT 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami. Wdrożono
Braki w zakresie efektywnej gospodarki wodno-ściekowej, w tym różnice pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskim.	CT 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami. Wdrożono
Sieci transportowe i logistyczne umożliwiają sektorowi przemysłu skuteczny dostęp do jednolitego rynku międzynarodowego.	CT 7: Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej. Wdrożono częściowo.
Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników	CT 8: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników. Wdrożono
Podniesienie aktywności zawodowej oraz zatrudnienia, szczególnie w przypadku kobiet i osób starszych oraz konieczność wspierania gospodarki cechującej się wysokim poziomem zatrudnienia.	CT 8: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników. Wdrożono
Zwiększanie udziału kobiet w rynku pracy - w tym zapewnienie działań mających na celu wyrównanie istniejących nierówności między płciami.	CT 8: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników. Wdrożono
Podjęcie działań na rzecz wspierania zdrowia i aktywności osób starszych.	CT 8: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników. Wdrożono
Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.	CT 9: Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją. Wdrożono.
Większy i bardziej stabilny dostęp do wysokiej jakości, przystępnych cenowo usług, w tym opieki zdrowotnej oraz usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym.	CT 9: Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją Wdrożono.
Rewitalizacja fizyczna i gospodarcza ubogich społeczeństw miejskich i wiejskich.	CT 9: Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją. Wdrożono.
Konieczność przeciwdziałania przedwczesnemu kończeniu nauki.	CT 10: Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie. Wdrożono.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: „Strategia Europa 2020” oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 oraz Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020

Jednym z elementów warunkujących osiągnięcie zakładanych celów jest skuteczne stosowanie przepisów unijnych w zakresie zamówień publicznych (pozostałe czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację Program, a tym samym osiągnięcie zakładanych celów opisano w punkcie 3.2.1 i 3.2.2). Respondenci podczas badania FGI oraz IDI wskazywali, iż głównym problemem w tym

80
 Badanie ewaluacyjne pn. "Ewaluacja ex-ante Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020" jest współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 oraz środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

obszarze jest bazowanie na kryterium ceny przy wyborze oferenta. Beneficjenci obawiają się zakwestionowania procedury wyboru, dlatego bardzo rzadko decydują się na użycie trudno mierzalnych kryteriów jakościowych, co niestety uniemożliwia wybór najlepszej oferty z punktu widzenia zrealizowania projektu na najwyższym poziomie, a jedynie pozwala na wybór najtańszej, spośród ofert spełniających kryteria dostępu (minimalne wymogi zawarte w SPOZ), która nie gwarantuje oczekiwanej jakości wykonania. Podkreślano, iż problem z zamówieniami publicznymi tkwi nie w uwarunkowaniach prawnych, lecz w ich ostrożnej interpretacji przez beneficjentów oraz przedstawicieli IP oraz IZ.

- **Skuteczność RPO-L2020 a realizacja zasad horyzontalnych**

W Regionalnym Programie Operacyjnym - Lubuskie 2020 znalazły się zapisy wspierające realizację zasad horyzontalnych (opisane w punkcie 3.2.3). **Zaproponowane działania będą prawdopodobnie efektywne i skuteczne, gdyż łączą z jednej strony reakcją na zdiagnozowane potrzeby, z drugiej zaś uwzględniają ww. zasady.** Zgodnie z aktualnymi wytycznymi przedsięwzięcia związane z równością szans i płci oraz zapobiegające dyskryminacji powinny przyczynić się do zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy, rozwoju ich karier zawodowych, promowanie godzenia pracy i życia osobistego kobiet i mężczyzn oraz przeciwdziałaniu stereotypom związanych z płcią w kontekście nauki, kształcenia. Ponadto aspekt antydyskryminacyjny skupić się powinien na potrzebach osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy (w szczególności osób niepełnosprawnych, poniżej 30 roku życia i powyżej 50 roku życia) i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działanie te podejmowane będą na każdym etapie realizacji Programu, przede wszystkim ze środków pochodzących z EFS. Przykładowe instrumenty wspierające realizację zasad horyzontalnych to:

- Reguła „zanieczyszczający płaci” oraz „użytkownik płaci”. Oznaczać to będzie konieczność uwzględniania kosztów zewnętrznych (np. zanieczyszczenie środowiska) w całkowitych kosztach inwestycji. Dla projektów infrastrukturalnych z zakresu budownictwa wspieranych ze środków Programu wprowadzone zostaną minimalne wymogi dotyczące efektywności energetycznej lub też odpowiednie premie. Wszystkie te wymagania zostaną sprecyzowane na etapie kryteriów wyboru projektów. Ponadto efektywność energetyczna została uznana za wymiar horyzontalny zrównoważonego rozwoju, co skutkować będzie wprowadzeniem

promujących ją rozwiązań w ramach wszystkich Priorytetów Inwestycyjnych, w których będzie to uznane za zasadne;

- Działania zapobiegające nierównemu traktowaniu oraz dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną. Główne obszary wsparcia to zapobieganie dyskryminacji ze względu na wiek oraz niepełnosprawność. Osoby nieposiadające doświadczenia zawodowego, jak i osoby po 50 roku życia oraz niepełnosprawne doświadczają specyficznych dla swej grupy barier w dostępie do rynku pracy;
- Przedsięwzięcia skoncentrowane na zapewnieniu dostępu kobiet do instrumentów aktywizacji zawodowej, a także zwrócenie szczególnej uwagi na treści i sposób ich przekazywania w placówkach oświatowych na każdym szczeblu edukacji. Myślą przewodnią jest tu język unikający stereotypizacji ze względu na płeć.

Wyrównywanie szans zostało szczególnie zaprogramowane w ramach Priorytetów Inwestycyjnych: 8.5, 8.10, 9.4, 9.7 i 10.1, natomiast równość płci w Priorytecie 8.8 RPO-L2020. Wskaźniki zapisane w powyższych Priorytetach Inwestycyjnych klarownie odnoszą się do osiągnięcia celów polityk horyzontalnych. Ich wytyczne obejmują osoby bezrobotne, wykluczone bądź zagrożone wykluczeniem, młode do 30 roku życia, starsze po 50 roku życia. Dokładnie określają podział na ilość kobiet i mężczyzn.

Zasada partnerstwa nakłada obowiązek współpracy między Instytucją Zarządzającą, a partnerami gospodarczymi, społecznymi oraz organizacjami trzeciego sektora w trakcie wszystkich etapów procesu programowania, od projektowania, planowania Programu począwszy, poprzez zarządzanie, realizację, aż po monitoring i jego ocenę. Określony jest szereg instrumentów pozwalających na włączenie partnerów w procesy zasady partnerstwa, takich jak:

- grupy robocze pracujące nad przygotowaniem programów operacyjnych w danym obszarze tematycznym,
- konferencje, warsztaty, spotkania konsultacyjne,
- konsultacje programów operacyjnych prowadzone online,
- udział przedstawicieli partnerów w pracach komitetów monitorujących,
- udział przedstawicieli partnerów w grupach roboczych do spraw ewaluacji,
- włączanie partnerów w akcje informacyjno-promocyjne i edukacyjne.

Zasada partnerstwa w procesie projektowania Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie2020, została zrealizowana na wszystkich poziomach i stanowi niezwykle istotny aspekt prac nad dokumentem. Ponadto w celu dodatkowych konsultacji Programu IZ powołała grupę roboczą, w skład której oprócz pracowników Urzędu Marszałkowskiego weszli także przedstawiciele ministerstw, organizacji pozarządowych, zrzeszeń przedsiębiorców. IZ RPO IZ RPO planuje również szeroko stosować zasadę partnerstwa na etapie realizacji Programu.

- **Doświadczenia okresu programowania 2007-2013**

Głównym celem LRPO na lata 2007 – 2013 było stworzenie warunków wzrostu konkurencyjności województwa poprzez wykorzystanie regionalnego potencjału endogenicznego oraz przeciwdziałanie marginalizacji zagrożonych obszarów, w tym obszarów wiejskich, przy racjonalnym gospodarowaniu zasobami i dążeniu do zapewnienia większej spójności województwa. Natomiast PO KL w latach 2007-2013 dążył do wzrostu zatrudnienia oraz spójności społecznej poprzez realizację następujących celów strategicznych: podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego, poprawę zdolności adaptacyjnych pracowników, a także przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce, upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych, ich silniejszym powiązaniem z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy, zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk, świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa, wzrost spójności terytorialnej.

Założone cele zostały osiągnięte w stopniu zadowalającym. Nieco ponad połowa wskaźników określających poziom realizacji LRPO i PO KL została wykonana (część znacznie przekroczona). Należy zauważyć, iż nadal są realizowane projekty w ramach środków z poprzedniej perspektywy, a tym samym wartości osiągnięte wskaźników mogą ulec zmianie. Stan realizacji wskaźników obrazuje tabela 6.

Skuteczność interwencji współfinansowanej ze środków EFS/EFRR w ramach interwencji w latach 2007-2013 oceniana jest jako wysoka, co uwidaczniają dane w poniższych obszarach:

- Podstawowym wskaźnikiem skuteczności Programu powinien być wzrost PKB. Wszystkie modele odnotowują w województwie lubuskim największe w kraju

oddziaływanie polityki spójności.¹⁷ Wzrost poziomu PKB w stosunku do średniego wzrostu w krajach unii był w Lubuskim wyższy o: 1,9 pp (model MaMoR), 2,3 pp (model Hermin), 3,1 pp (model EUImpactMod).

- Bezrobocie - Województwo lubuskie notuje największe w kraju oddziaływanie środków unijnych na wskaźnik zatrudnienia.¹⁸ Wynosi on w zależności o modelu 1,3 pp lub 3,4 pp. (w tym ostatnim przypadku wyższy wskaźnik, o 0,1 pp ma województwo warmińsko-mazurskie). Kryzys ekonomiczny sprawił, że sytuacja rynku pracy stała się bardzo trudna. Ważnym aspektem było wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw. Ich liczba w czasie realizacji Programu wzrosła. W 2006 roku funkcjonowało w województwie 106,6 tys. podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON, co stanowiło 2,9% wszystkich MŚP funkcjonujących w kraju. W ciągu sześciu lat liczba przedsiębiorstw wzrosła niewiele - do 107,7 tys. Jednocześnie w 2012 roku utrzymywała się bardzo negatywna tendencja – liczba zlikwidowanych MŚP była większa od liczby nowo powstałych¹⁹.
- Edukacja - Wszystkie wskaźniki dotyczące edukacji różnych szczebli zostały już osiągnięte, bądź nastąpi to do końca realizacji aktualnie trwających projektów. W ramach Programu wzmocniono potencjał oraz kwalifikacje nauczycieli, znacznie przekroczono (143,9% wykonania) liczbę placówek oświatowych wdrażających programy rozwojowe.
- Opieka zdrowotna - w 2005 roku wskaźnik zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych wyniósł 6,15. W 2011 roku śmiertelność dzieci poniżej 1 roku życia, wyrażona liczbą zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych, była niższa i oscylowała na poziomie 5,6²⁰. Inwestycje mające na celu poprawę dostępności opieki zdrowotnej

---

¹⁷ Wpływ Funduszy Europejskich na rozwój społeczno-gospodarczy Polski w latach 2004-2015. MRR, Warszawa 2012.

¹⁸ Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów - styczeń-grudzień 2008, <http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1487_PLK_HTML.htm?action=show_archive> dostęp 2014-01-29.

¹⁹ Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2011–2012, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2013

²⁰ Stan i ruch naturalny ludności w województwie lubuskim w 2011 roku. Lubuski Ośrodek Badań Regionalnych, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielone Góra 2012.

przyniosły pozytywne efekty w okresie programowania 2007-2013. Zauważalny jest niestety spadek liczby lekarzy. W 2006 roku było 1731, w 2007 - 1685²¹, natomiast w 2012 roku - 1434²² lekarzy w województwie. Jednakże realizacja Programów: LRPO i komponentu regionalnego PO KL, miała nikłe przełożenie na uzyskanie przedmiotowej wartości kryterium. Wskaźnik łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszkańców w województwie lubuskim jest niższy w odniesieniu do średniej krajowej i w 2005 r. wyniósł 46,9. Na koniec okresu programowania, w 2012 roku współczynnik ten wyniósł 44,3²³.

- Środowisko - w województwie lubuskim w 2005 roku odprowadzono do wód powierzchniowych ogółem 36,7 mln m³ ścieków (w 2004 roku 38,2 mln m³), a w 2012 – 38,6 mln m³. Mimo interwencji w tym obszarze, nastąpił trend negatywny. Ścieki wymagające oczyszczenia stanowiły 36,2 mln m³, z czego oczyszczano 90,1%. W 2012 roku oczyszczano 97,4%²⁴ ścieków wymagających oczyszczenia. W tym przypadku nastąpiła poprawa. Progres zauważa się także w przypadku ochrony środowiska. Wielkość emisji pyłów w województwie lubuskim w 2005 r. osiągnęła poziom 2,8 tys. ton. W ciągu 7 lat udało się znacznie zredukować tę wartość – do 1,2 tys. ton.²⁵
- Turystyka - Spadek wskaźników zanotowano – pomimo inwestycji – w ilości przyjazdowego ruchu turystycznego. W 2007 roku odnotowano 1,4 mln podróży, a w 2012 roku 1,0 mln²⁶. Region jest więc coraz słabiej postrzegany jako miejsce recepcyjne ruchu turystycznego.

---

²¹ Rocznik statystyczny województwa lubuskiego 2008, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2009

²² Rocznik statystyczny województwa lubuskiego 2012, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2013

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

²⁵ ibidem

²⁶ Liczba wizyt w województwach, podróże krajowe długie i podróże krajowe krótkie. Instytut Turystyki w Warszawie. <<http://www.intur.com.pl/polacy.php?o=1&t1=12>>, dostęp: 2014-01-29

3.4.2 Ocena możliwości osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników rezultatów i produktów

Działania zaplanowane w ramach poszczególnych Priorytetów Inwestycyjnych są adekwatne do celów określonych w Regionalnym Programie Operacyjnym – Lubuskie 2020. Każdy Priorytet Inwestycyjny zaopatrzone jest w zestaw działań oraz wskaźników obrazujących postęp realizacji danego komponentu (relację pomiędzy OP, celami, działaniami oraz opisującymi je wskaźnikami ilustruje załącznik nr 7 Model logiczny interwencji). Obszary ryzyka, które mogą zagrozić założonej realizacji Programu zostały zdiagnozowane w punkcie 3.4.3.

- **System sprawozdawczości**

System sprawozdawczości zaproponowany w ramach Programu umożliwił będzie monitorowanie celów Programu, poszczególnych Osi Priorytetowych oraz obserwację zmian spowodowanych interwencją w ramach RPO-L2020.

Za monitorowanie postępów realizacji RPO-L2020 odpowiada Instytucja Zarządzająca, czyli Zarząd Województwa Lubuskiego. W jego imieniu zadania związane z zarządzaniem oraz realizacją Programu zostaną powierzone wewnętrznym jednostkom organizacyjnym. Pieczę nad systemem sprawozdawczości sprawować będzie Komitet Monitorujący RPO-L2020. Jego zadania to:

- zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów,
- zatwierdzanie rocznych i końcowych sprawozdań z realizacji Programu,
- zatwierdzanie Planu Ewaluacji RPO – Lubuskie 2020 (i jego zmian) oraz przyjmowanie, analizowanie wyników oraz rekomendacji badań ewaluacyjnych,
- zatwierdzanie i rekomendowanie zmian w Programie,
- zatwierdzanie strategii komunikacji dla RPO – Lubuskie 2020,
- monitorowanie realizacji projektów strategicznych.

Postęp realizacji Programu będzie monitorowany za pośrednictwem systemu uwzględniającego dane zebrane przy pomocy lokalnego systemu informatycznego, a także zawarte we wnioskach o płatność. System informatyczny będzie skonstruowany zgodnie z wytycznymi, które nakładają na niego obowiązek rejestrowania i przechowywania danych dotyczących każdego projektu, niezbędnych do monitorowania przedsięwzięć realizowanych w RPO-L2020.

Źródłami pozyskiwania danych przez system informatyczny są zmienne rejestrowane w ramach poszczególnych projektów oraz zawarte we wnioskach o płatność składanych przez

beneficjentów Programu. Dane te będą odzwierciedlać rzeczywisty proces realizacji projektów, a co za tym idzie Programu. Przyjmując założenie rzetelności wypełniania i prowadzenia dokumentacji należy potwierdzić, że metody te pozwalają na zbieranie realnych danych. Drugim źródłem pozyskiwania informacji są dane zewnętrzne, zbierane, przetwarzane przez niezależne instytucje. Będą pochodzić ze zbiorów:

- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze,
- Eurostatu,
- Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju,
- Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami,
- Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- Kuratorium Oświaty.

Ocenia się, iż wartości docelowe wskaźników zostaną osiągnięte z wysokim prawdopodobieństwem – jest to związane z bardzo przemyślaną logiką interwencji Programu, bazującą na szczegółowej analizie społeczno – gospodarczej regionu, doświadczeniach poprzedniego okresu programowania, wytycznych płynących z dokumentów unijnych, krajowych i regionalnych oraz specjalistycznej wiedzy ekspertów zewnętrznych. Dbłość o ww. elementy podczas konstruowania Programu sprawia, iż możliwość osiągnięcia docelowych wartości wskaźników oraz rezultatów przy założonej alokacji finansowej również ocenia się jako wysoce prawdopodobną.

Zaproponowany system sprawozdawczości zapewnia możliwość monitorowania wskaźników w podziale na płeć, tym samym realizując zasadę równości szans płci. Nie odnotowuje się potrzeby wprowadzania jakościowych wskaźników pozwalających na mierzenie postępu wdrażania w Programie zasady równości szans płci, zrównoważonego rozwoju, czy partnerstwa.

Respondenci podczas badań IDI oraz FGI zwracali uwagę, iż w perspektywie 2014-2020 IZ powinna położyć nacisk na interpretację danych zebranych dzięki systemowi monitorowania. Podkreślano, iż w poprzednim okresie programowania koncentrowano się przede wszystkim na sprawozdawczości, nie zaś na aktywnej interpretacji danych i konstruowaniu na ich podstawie odpowiednich środków zaradczych w przypadku negatywnych tendencji, czy też wzmacniających te

działania, które generują pozytywne efekty. System monitorowania to zatem nie jedynie narzędzie informatyczne, ale również specjaliści potrafiący zebrane dane właściwie odczytać oraz zinterpretować.

- **Doświadczenia okresu programowania 2007-2013**

Sprawozdania z realizacji LRPO oraz POKL komponent regionalny potwierdzają, że ponad połowa wskaźników rezultatu i produktu została osiągnięta. (opis w punkcie 3.4.1).

Na realizację wskaźników rezultatu wpływ miał na pewno kryzys ekonomiczny, który pojawił się w czasie realizacji Projektu. Ogólnokrajowym problemem były trudności na rynku pracy. Wpływ Funduszy Europejskich w latach 2007-2013 na wzrost zatrudnienia był najwyższy spośród wszystkich województw. Podobnie rzecz ma się ze wzrostem PKB. Osiągnięto zakładane wartości wskaźników dotyczące wsparcia przedsiębiorstw i osób poszukujących zatrudnienia. Interwencja Programu przyniosła także wzrost przychodów z turystyki, mimo wciąż spadającej liczby turystów. Świadczy to o pozytywnym wpływie LRPO na tę branżę, w szczególności na jakość punktów recepcyjnych. Dane określające realizację wskaźników w LRPO 2007-2013 pozyskiwano za pomocą monitoringu Programu oraz ewaluacji. Korzystano przede wszystkim ze scentralizowanego Krajowego Systemu Informatycznego udostępnionego dla potrzeb Instytucji Zarządzającej i Komitetu Monitorującego. Umożliwiał on gromadzenie informacji w następującym zakresie: ewidencja danych dotyczących programów operacyjnych, obsługa cyklu życia projektu (w tym m.in. ewidencję wskaźników postępu rzeczowego, na zasadzie prowadzenia jednolitego słownika wskaźników), ewidencja danych dotyczących nieprawidłowości, prowadzenie rejestru kwot odzyskanych. Drugim miejscem zbierania danych były raporty ewaluacyjne. Korzystanie z podanych źródeł oraz metoda generowania danych pozwalają na stwierdzenie, że pozyskiwane w ten sposób wiadomości były realne i rzetelne.

Procedury zastosowane w systemie monitorowania umożliwiały zebranie, a także dostarczenie odpowiedniego zakresu danych. Analiza wyników wdrażania Programu i postępów w osiągnięciu celów wymuszała ciągłą pracę z programem informatycznym zbierającym dane do analiz. Z badań ewaluacyjnych wynika, że dużo zastrzeżeń kierowanych było w stosunku do systemu informatycznego²⁷. Nie był on w pełni funkcjonalny, przez co definiowano go jako mało użyteczny – konieczne było tworzenie dodatkowych systemów i baz danych dla potrzeb wykonywania bieżących

---

²⁷ „Analiza systemu zarządzania, wdrażania i kontroli Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013. Raport końcowy”.

działań operacyjnych, co mogło wpływać na opóźnienia w terminowym dostarczaniu danych. Problemy w przepływie informacji pojawiały się także pomiędzy IZ, a IP II. Niezbyt sprawna okazała się też ścieżka powiązań między Departamentem LRPO, a innymi jednostkami w Urzędzie Marszałkowskim. Hierarchiczny układ, w dodatku mocno rozbudowany nie wpływał na odpowiednie tempo przepływu informacji. W tym przypadku należałoby rozważyć przejście na elektroniczny obieg dokumentów, aby usprawnić system komunikacji.

Dane określające realizację wskaźników w LRPO 2007-2013 oraz w regionalnym komponencie PO KL pozyskiwano za pomocą monitoringu Programów oraz ewaluacji. Korzystano ze scentralizowanego Krajowego Systemu Informatycznego udostępnionego dla potrzeb Instytucji Zarządzającej i Komitetu Monitorującego. Umożliwiał on gromadzenie informacji w następującym zakresie: ewidencja danych dotyczących programów operacyjnych, obsługa cyklu życia projektu (w tym m.in. ewidencję wskaźników postępu rzeczowego, na zasadzie prowadzenia jednolitego słownika wskaźników), ewidencja danych dotyczących nieprawidłowości, prowadzenie rejestru kwot odzyskanych. Drugim miejscem zbierania danych były raporty ewaluacyjne. Korzystanie z podanych źródeł oraz metoda generowania danych pozwalają na stwierdzenie, że pozyskiwane w ten sposób wiadomości były realne i rzetelne, zarówno dla środków EFRR, jak i EFS.

W regionalnym komponencie PO KL wystąpił brak konsultacji eksperckich przy szacowaniu wartości docelowych poszczególnych wskaźników. Wsparcie w tej sytuacji przez niezależne podmioty mogłoby się przyczynić do poprawy jakości szacowania wartości wskaźników w poszczególnych priorytetach²⁸.

3.4.3 Ocena ryzyka wdrażania Programu, określenie „wąskich gardeł” oraz zdefiniowanie kluczowych zagrożeń systemu wdrażania takich jak zbyt niski potencjał kadrowy, administracyjny czy finansowy w stosunku do zakładanych celów interwencji

Planuje się, iż wdrażaniem Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 zajmuje się Instytucja Zarządzająca – Zarząd Województwa Lubuskiego, a w jego imieniu wewnętrzna jednostka organizacyjna – Departament Rozwoju Regionalnego i Współpracy Zagranicznej oraz

---

²⁸ „Ocena wartości wskaźników określanych w Planach Działania dla Priorytetów realizowanych w ramach komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w województwie lubuskim. Raport końcowy”

Departamenty: LRPO i EFS. Instytucją Pośredniczącą będzie Wojewódzki Urząd Pracy w Zielonej Górze. Planowane jest powierzenie Instytucji Pośredniczącej realizacji zadań w ramach wdrażania OP 6 „Regionalny rynek pracy” – PI 8.5: „Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników”.

Program był szeroko konsultowany z partnerami zewnętrznymi. Pierwszy etap konsultacji, podczas którego zorganizowano 26 konferencji i spotkań trwał od lutego do lipca 2013 roku i odbywał się w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego, jak też w powiatach regionu. W sumie w konferencjach wzięło udział około 500 osób, zgłoszono ponad 100 uwag. Prawie 6000 internautów odwiedziło stronę internetową Programu, by za pomocą umieszczonego na niej formularza zgłaszać uwagi i propozycje wsparcia konkretnych projektów. Wskazano 131 szczegółowych uwag dotyczących zapisów Osi Priorytetowych Programu. Konsultacje w drugim etapie trwały do 29 grudnia 2013 roku. W tym czasie czasu wpłynęło 412 uwag i sugestii do zapisów Programu, dotyczyły one w znacznej mierze: kryteriów wyboru projektów, możliwości upraszczania systemu realizacji Programu, doprecyzowania zapisów szczegółowych, opracowywania harmonogramów konkursów, udziału w ewaluacji Programu.

Formami dalszej pracy IZ z udziałem partnerów będą posiedzenia Komitetu Monitorującego oraz tematyczne grupy robocze. Mechanizmy koordynacji określone w RPO-L2020 są bardzo szczegółowe, prawidłowo dobrane. Gwarantują – przy odpowiednim ich wykorzystaniu – wysoką jakość wdrażania Programu. Elementami koordynacji występującymi na etapie wdrażania są:

- Wspólne posiedzenia instytucji zaangażowanych w realizację programu,
- Spójne harmonogramy konkursów ogłaszanych przez IZ,
- Jednolity i ustandaryzowany system kryteriów oceny formalnej,
- Jednolite zasady promocji, informacji w ramach programu (podejmowanie wspólnych działań, wspólne kanały dystrybucji informacji, itd.),
- Wspólne konferencje, seminaria, szkolenia, warsztaty dla beneficjentów,
- System procedur umożliwiający skoordynowanie: procesu prowadzenia naboru projektów, ich oceny, wyboru i podpisywania umów, a następnie np. zasad finansowania,
- Jednolity system informatyczny dla beneficjentów,

- Koordynacja stanu realizacji projektów przez miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (utworzenie Podkomitetu Monitorującego dla ZIT w Komitecie Monitorującym RPO – Lubuskie 2020).

Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 w pełni realizuje zasadę partnerstwa. Na każdym etapie realizacji Programu określone są instytucje i organizacje, które współpracować będą z Instytucją Zarządzającą w celu jak najlepszej realizacji założonych celów. Na etapie realizacji RPO-L2020 lista partnerów jest następująca:

- Szkoły wyższe,
- Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego,
- Przedstawiciele przedsiębiorstw (w tym organizacje ich zrzeszające),
- Przedstawiciele państwowych jednostek budżetowych,
- Przedstawiciele NGO,
- Przedstawiciele jednostek podległych UMWL
- Instytucje zaangażowane w realizację Programu.

Liczba oraz różnorodność instytucji zaangażowanych w realizację Programu gwarantuje wysoki poziom jego realizacji. Nie ma obecnie potrzeby by włączać jakiegokolwiek podmiot ten proces, jak również rezygnować ze współpracy z którąkolwiek instytucją. Umieszczone na niej instytucje gwarantują skuteczne wdrażanie Programu we wszystkich jego aspektach.

Zarządzanie ryzykiem to integralna część każdego przedsięwzięcia, każdego projektu. Proces ten możemy określić za pomocą następujących etapów: zidentyfikowanie potencjalnych zagrożeń, oszacowanie wpływu na projekt każdego z nich, ocena wpływu wszystkich zagrożeń, opracowanie sposobu eliminowania zagrożeń lub zminimalizowania ich wpływu²⁹. Poniższa tabela obrazuje zdiagnozowane ryzyka związane z zaplanowaną interwencją oraz zaplanowane działania zaradcze.

Tabela 15 Zdiagnozowane ryzyka, a odpowiadające im działania zaradcze

Zdiagnozowane ryzyko	Proponowane działanie zaradcze
Sytuacja ekonomiczna potencjalnych beneficjentów, mająca wpływ na pozyskiwanie środków	Stosowanie bezzwrotnych pożyczek, kredytów z możliwością częściowego umorzenia, łączenie wsparcia dotacyjnego z formami wsparcia zwrotnego w postaci IIF. Akcja promocyjna pokazująca korzyści i oszczędności dla firm wynikające z uczestnictwa w Programie.
Wielkość środków przeznaczonych na realizację celów OP	Ścisła współpraca z IZ i beneficjentami realizującymi

²⁹ Jones Richard, Zarządzanie projektami. Sztuka przetrwania. Wyd. MTBiznes, Warszawa 2009.

5	przedsięwzięcia w ramach funduszy krajowych z OP Infrastruktura i Środowisko, ścisłe monitorowanie zasad linii demarkacyjnej, podziału interwencji między poziom krajowy, a regionalny.
Nierównomierne rozlokowanie projektów	Obserwacja podmiotów składających wnioski, promocja Programu, zachęcanie potencjalnych beneficjentów z obszarów mniej aktywnych. Akcja promocyjna pokazująca korzyści i oszczędności dla firm wynikające z uczestnictwa w Programie
Małe zainteresowanie projektami OP 3 (dotyczącymi ochrony środowiska i OZE) ze strony potencjalnych beneficjentów	Promowanie Programu, docieranie do potencjalnych beneficjentów, ukazywanie oszczędności dla mieszkańców wynikających ze zmian oraz korzyści dla środowiska.
Bierność społeczna grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	Jak najszersza akcja promocyjna, dotarcie do wszystkich gmin województwa, w tym wiejskich, gdzie mobilność i chęć zmian jest najmniejsza. Nacisk na dostrzeganie korzyści z kształcenia, w tym zawodowego. Priorytetowe traktowanie praktycznych form wsparcia, popytowy system udzielania pomocy, zgodny z analizą potrzeb rynku pracy.

Źródło: Opracowanie własne

Wobec braku na etapie badania ewaluacyjnego szczegółowego harmonogramu wdrażania Programu, w tym poszczególnych konkursów - nie można ocenić ryzyka wynikającego z realizacji poszczególnych Osi Priorytetowych w odniesieniu do wykorzystania alokacji, terminowości wykonania działań, wielkości projektów.

• **Doświadczenia okresu programowania 2007-2013**

Przeprowadzona analiza obciążeń administracyjnych w poprzednim okresie programowania pokazała szereg barier, z którymi musieli zmierzyć się beneficjenci Programu. Dochodziło do różnorodności interpretacyjnej przepisów prawa, ograniczeń wewnętrznych instytucji i podmiotów zaangażowanych w realizację programu, konieczności spełnienia wymagań administracyjnych niezbędnych do uznania prawidłowości działania systemu wdrażania. Dokonano wielu zmian w celu zmniejszenia obciążeń beneficjentów.

Procesy te będą miały także zastosowanie w obecnej perspektywie finansowej. IZ RPO L2020 zamierza kontynuować trend zmierzający do dalszej redukcji obciążeń tak, aby zapewnić możliwie prosty dostęp do środków, szybką, kompletną i zrozumiałą informację dotyczącą możliwości wsparcia z zachowaniem wszystkich zasad określonych w dokumentach programowych. Wśród planowanych uproszczeń należy wymienić:

- elastyczne formy finansowania projektów z wykorzystaniem systemu zaliczkowego dopasowanego do potrzeb beneficjentów, w szczególności przedsiębiorców,

- standaryzacja i konsolidacja usług informacyjnych (sprawnie działająca sieć punktów informacyjnych, kompleksowe usługi doradczo -szkoleniowe),
- stworzenie jednego wspólnego portalu informacyjnego zapewniającego dostęp do kompleksowej informacji,
- stworzenie przejrzystego i prostego systemu informatycznego,
- zastosowanie stawek ryczałtowych dla projektów generujących dochód.

Zapisy te wynikają także z konsultacji prowadzonych na etapie planowania RPO-L2020, są zapisami wynikającymi z potrzeb potencjalnych beneficjentów. Zaplanowane w Programie przedsięwzięcia dotyczące redukcji obciążeń administracyjnych pozytywnie wpłyną na całościowe postrzeganie Instytucji Zarządzającej, jako bardziej przyjaznej wnioskodawcom; poprawią jakość usług informacyjnych; będą sprzyjać wzrostowi zainteresowania Programem, w szczególności wśród przedsiębiorców chętnych do uczestnictwa w Programie. Zaproponowane nowe działania, wraz z kontynuacją podjętych z poprzednim okresie programowania zapewnią łatwiejszy dostęp do Programu i usprawnią realizację projektów.

3.5 Prognozowana użyteczność RPO-L2020

RPO-L2020 całkowicie spełnia kryterium użyteczności rozumiane jako:

- ocena, w jakim stopniu rezultaty działań wynikających z Programu przyczynią się do rozwiązania problemów beneficjentów, które są celem interwencji RPO-L2020,
- ocena w jakim stopniu fundusze unijne ukierunkowane są na wspieranie najbardziej efektywnych przedsięwzięć, które mogą generować potencjalnie największą wartość dodaną, a w jakim stopniu dotyczą inwestycji prokonsumpcyjnych.

Poniższa tabela ilustruje wagi punktowe przyznane na podstawie analizowanego materiału poszczególnym wymiarom kryterium:

Tabela 16 Ocena użyteczności RPO-L2020

Kryterium	Ocena ³⁰	Uzasadnienie
Użyteczność jako ocena, w jakim stopniu rezultaty działań wynikających z Programu przyczynią się	2	Działania programu będą w stanie rozwiązać problemy będące celem interwencji RPO-L2020. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizowania z wysokim prawdopodobieństwem wpłyną na rozwój wskaźników ekonomicznych, poprawę jakości życia mieszkańców, atrakcyjności województwa. Będą to efekty trwałe, widoczne długo po zakończeniu Programu. Część projektów ma znaczenie

³⁰ 0 – RPO-L2020 nie spełnia wymogów kryterium użyteczności; 1 – RPO-L2020 częściowo spełnia wymóg kryterium użyteczności; 2 – RPO-L2020 spełnia wymóg kryterium użyteczności

do rozwiązania problemów beneficjentów, które są celem interwencji RPO-L2020		strategiczne, stanowi więc kluczowe uzupełnienie dla regulacji strategicznych z poziomu kraju i województwa. Działania te będą miały duży wpływ na realizację celów, Osi Priorytetowych Programu, a finalnie na jakość interwencji. Spełnione jest kryterium użyteczności.
Użyteczność jako ocena w jakim stopniu fundusze unijne ukierunkowane są na wspieranie najbardziej efektywnych przedsięwzięć, które mogą generować potencjalnie największą wartość dodaną, a w jakim stopniu dotyczą inwestycji prokonsumpcyjnych	2	Kryterium użyteczności jako wspieranie najbardziej efektywnych przedsięwzięć należy uznać za całkowicie spełnione. Kontynuowane będzie niezbędne wsparcie realizowane w ramach poprzedniej perspektywy finansowej. Mniejszy powinien być wpływ (o ile nadal będą takie zjawiska występować) negatywnych trendów makroekonomicznych.

Źródło: Opracowanie własne

3.5.1 Ocena, w jakim stopniu rezultaty działań wynikających z Programu przyczynią się do rozwiązania problemów beneficjentów, które są celem interwencji RPO-L2020

Realizacja RPO-L2020 ma celu poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej we wszystkich obszarach objętych interwencją. Zakres i kształt przewidywanych zmian przedstawia poniższa tabela:

Tabela 17 Przewidywany wpływ realizacji Programu na sytuację społeczno-ekonomiczną w odniesieniu do poszczególnych OP

Oś Priorytetowa	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu	Przewidywany wpływ na sytuację społeczno-ekonomiczną
OP 1 Gospodarka i innowacje	<ul style="list-style-type: none"> Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB Stopa inwestycji w sektorze prywatnym (nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym jako % PKB) 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost PKB, rozwój gospodarki poprzez wsparcie kluczowych w regionie MŚP, wzrost wartości dodanej brutto na pracującego w gospodarce ogółem; Wzrost atrakcyjności gospodarczej województwa – rozwój sektora B+R (wzrost nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB), inwestycje w procesy innowacyjne, a także zwiększenie udziału przedsiębiorstw innowacyjnych – w ich ogólnej liczbie, wzrost liczby przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi, a co za tym idzie wzrost bezpośrednich nakładów na inwestycje, w szczególności na zakup aparatury naukowej i badawczej, wspieranie rozwoju klastrów; Wzrost stopy inwestycji w sektorze prywatnym, mierzonej jako nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym jako %PKB.

OP 2 Rozwój cyfrowy	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost wykorzystania TIK w społeczeństwie, podniesienie stopnie korzystania z e-usług przez obywateli, zwiększy się dzięki tym przedsięwzięciom odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną oraz ilość zainstalowanych aplikacji do prowadzenia e-usług w instytucjach publicznych.
OP 3 Gospodarka niskoemisyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto • Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem • Zużycie energii pierwotnej • Emisja gazów cieplarnianych w ekwiwalencie dwutlenku węgla 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto; • Zwiększenie produkcji energii elektrycznej i dywersyfikacja jej źródeł; • Wzrost jakości życia poprzez modernizację energetyczną budynków, rozwój infrastruktury takiej jak ścieżki rowerowe, zintegrowane centra przesiadkowe, wspólny bilet oraz obiekty typu Park & Ride; • Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych w wyniku promowania i realizacji przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.
OP 4 Środowisko i kultura	<ul style="list-style-type: none"> • Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej wg kierunków inwestowania ogółem • Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych • Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków • Zwiedzający muzea i oddziały w osobach • Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne • Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa bezpieczeństwa społecznego i jakości życia – budowa zbiorników małej retencji; • Rozwój gospodarczy poprzez wsparcie działań związanych z zapobieganiem degradacji środowiska naturalnego, zwiększenie udziału odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w ciągu roku, zwiększenie odsetka gospodarstw korzystających z oczyszczalni ścieków; • Poprawa jakości życia mieszkańców (zwiększenie dostępności do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do środowiska) • Podniesienie atrakcyjności województwa poprzez ochronę posiadanego dziedzictwa kulturowego, zwiększenie działań ochronnych na obszarach Natura 2000; • Podniesienie atrakcyjności turystycznej – wzrost zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.
OP 5 Transport	<ul style="list-style-type: none"> • Wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej 	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie atrakcyjności i dostępności województwa w ujęciu międzynarodowym, krajowym i regionalnym – rozwój transportu drogowego i kolejowego, dzięki temu zwiększy się wielkość wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej.
OP 6 Regionalny rynek pracy	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu Programu • Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu Programu • Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po 	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie bezrobocia i wzrost zatrudnienia poprzez aktywizację bezrobotnych, nawiązanie współpracy z pracodawcami, podniesienie kwalifikacji pracowników i bezrobotnych, promocja samo zatrudniania; • Wyrównanie szans na rynku pracy: wzrost

	<p>opuszczeniu Programu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej • Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego • Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu • Liczba osób, które po opuszczeniu Programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy • Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu • Liczba osób, które po opuszczeniu Programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie 	<p>liczby osób zatrudnionych (w tym samozatrudnionych), zwiększenie odsetka osób, które otrzymały środki na założenie własnej działalności gospodarczej.</p>
OP 7 Równowaga społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu transferów społecznych % • Liczba osób biernych zawodowo, poszukujących pracy po opuszczeniu Programu • Liczba osób pracujących po opuszczeniu Programu • Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu Programu (w tym samo zatrudnieni) • Liczba osób, które podjęły kształcenie i szkolenie po opuszczeniu Programu • Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych • Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost jakości kapitału ludzkiego w dzięki inwestycjom promującym włączenie społeczne. • Rozwój lokalnej gospodarki - wzrost liczby podmiotów ekonomii społecznej oraz zwiększenie wsparcia dla istniejących.
OP 8 Nowoczesna edukacja	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem technik TIK 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost potencjału absolwentów – stawianie na nowoczesną edukację, we współpracy w pracodawcami (zwiększenie liczby uczniów

	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób świadczących usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego po opuszczeniu Programu Liczba osób, które nabyły kompetencje w ramach lub po opuszczeniu Programu Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu Programu 	<p>uczestniczących w zajęciach prowadzonych w oparciu o indywidualne podejście do ucznia, wsparcie szkół o najniższych wynikach edukacyjnych, wzrost liczby osób podnoszących swoje kwalifikacje);</p> <ul style="list-style-type: none"> Podniesienie jakości życia – wzrost dostępności do usług przedszkolnych, w szczególności na terenach wiejskich (pozytywna zmiana ilości dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej, wzrost liczby miejsc wychowania przedszkolnego).
OP Infrastruktura społeczna	9 <ul style="list-style-type: none"> Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym Liczba dzieci w wieku 3-5 lat w placówkach wychowania przedszkolnego w % ogółu dzieci w tej grupie wiekowej 	<ul style="list-style-type: none"> Pozytywna zmiana wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym - poprawa jakości życia mieszkańców - inwestycje w infrastrukturę zdrowia, zwiększenie dostępności usług medycznych, w szczególności tych o charakterze specjalistycznym; Wzrost kapitału ludzkiego (zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego i postęp w sytuacji rynku pracy) poprzez poprawę jakości infrastruktury społecznej, zdrowotnej i edukacyjnej; Podniesienia jakości i atrakcyjności kształcenia wyższego wiążące się ze wzrostem liczby absolwentów i ilości osób objętych tym poziomem kształcenia.

Źródło: Opracowanie własne

Realizacja RPO-L2020 nie pozostanie bez wpływu na sytuację regionu. Jej przewidywane oddziaływanie będzie w przeważającej większości pozytywne, nie odnotowano negatywnych przewidywanych efektów realizacji Programu, możliwy jest jednak brak zmiany sytuacji, pomimo podjętych działań. Przewidywany wpływ prezentuje poniższa tabela:

Tabela 18 Przewidywane efekty oddziaływania RPO-L2020

Pozytywne efekty	Przejawy braku zmiany sytuacji pomimo podjętej interwencji
<ul style="list-style-type: none"> Rozwój gospodarki regionu Rozwój przemysłu i usług Wzrost wskaźników gospodarczych Zmniejszenie poziomu bezrobocia Polepszenie stanu infrastruktury w regionie Zmniejszenie poziomu wykluczenia społecznego Poprawa sytuacji kobiet na rynku pracy Naprawa i zwiększenie sieci drogowej i kolejowej Wzrost dostępności usług medycznych Rozwój e-usług Lepszy dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej Rozwój sieci ścieżek rowerowych 	<ul style="list-style-type: none"> Nierównomierny rozwój społeczno-gospodarczy regionu i możliwość pogłębiania rozwarstwienia regionu w przypadku złego zarządzania i wdrażania RPO-L2020 Brak wzrostu ilości studentów i absolwentów szkół wyższych Niedoinwestowanie pobocznych linii kolejowych, infrastruktury kolejowej Brak zwiększenia liczby turystów odwiedzających region, mimo inwestycji w infrastrukturę Nierównomierny rozwój województwa, szybszy rozwój obszarów miejskich, stagnacja sytuacji społeczno-ekonomicznej w najstarszych w tej dziedzinie regionach (powiaty: strzelecko-

- Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza poprzez gospodarkę niskoemisyjną - Rozwój rynku turystycznego	drezdenecki, krośnieński, słubicki i nowosolski)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO-L2020 oraz Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego.

• Prognozowany wpływ projektów strategicznych na sytuację społeczno-gospodarczą

Wpływ proponowanych projektów strategicznych na realizację celów szczegółowych Priorytetów Inwestycyjnych i Programu, a tym samym na zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej regionu prezentuje tabela:

Tabela 19 Propozycje projektów strategicznych wpływające na sytuację społeczno – gospodarczą³¹

Tytuł projektu	Oś Priorytetowa	Priorytet Inwestycyjny	Cel szczegółowy Priorytetu Inwestycyjnego	Prognozowany wpływ
Utworzenie Regionalnego Centrum Badawczego Parku Naukowo –Technologicznego w Nowym Kisielinie (Park Naukowo-Technologiczny UZ)	OP 1	PI 1.2	Pobudzenie aktywności przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej oraz działalności innowacyjnej	Wzrost atrakcyjności gospodarczej województwa. Poprawa innowacyjności gospodarki, zwiększenie jakości kontaktów między przemysłem, a uczelniami i naukowcami. Wzrost PKB województwa lubuskiego. Wzrost jakości kapitału ludzkiego w województwie. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców regionu.
Rozwój Parku Technologii i Logistyki Przemysłu INTERIOR w Nowej Soli	OP 1	PI 1.2	Pobudzenie aktywności przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej oraz działalności innowacyjnej	Wzrost atrakcyjności gospodarczej województwa. Poprawa innowacyjności gospodarki, zwiększenie jakości kontaktów między przemysłem, a uczelniami

³¹ Przedstawiona lista projektów strategicznych jest propozycją i nie zamyka dyskusji nad jej kształtem.

				<p>i naukowcami. Wzrost PKB województwa lubuskiego. Wzrost jakości kapitału ludzkiego w województwie. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców regionu.</p>
<p>Utworzenie Parku Naukowo-Technologicznego - "Gorzowski Ośrodek Technologiczny"</p>	OP 1	PI 1.2	<p>Pobudzenie aktywności przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej oraz działalności innowacyjnej</p>	<p>Wzrost atrakcyjności gospodarczej województwa. Poprawa innowacyjności gospodarki, zwiększenie jakości kontaktów między przemysłem, a uczelniami i naukowcami. Wzrost PKB województwa lubuskiego. Wzrost jakości kapitału ludzkiego w województwie. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców regionu.</p>
<p>Rozwój infrastruktury badawczo-rozwojowej PWSZ Sulechów (Centrum Energii Odnawialnej, Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych)</p>	OP 1	PI 1.2	<p>Pobudzenie aktywności przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej oraz działalności innowacyjnej</p>	<p>Wzrost atrakcyjności gospodarczej województwa. Poprawa innowacyjności gospodarki, zwiększenie jakości kontaktów między przemysłem, a uczelniami i naukowcami. Wzrost PKB województwa lubuskiego. Wzrost jakości kapitału ludzkiego w województwie. Rozwój przedsiębiorczości i Wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców regionu</p>

Informatyzacja zasobów geodezyjnych powiatów Województwa Lubuskiego	OP 2	PI 2.3	Upowszechnienie i wzrost zastosowania technik informacyjnych i komunikacyjnych we wszystkich dziedzinach życia	Wzrost konkurencyjności województwa lubuskiego. Poprawa jakości obsługi mieszkańców i efektywności działań administracji. Poprawa jakości życia mieszkańców.
Mapowanie obszarów oddziaływania melioracyjnego na terenie Województwa Lubuskiego	OP 2	PI 2.3	Upowszechnienie i wzrost zastosowania technik informacyjnych i komunikacyjnych we wszystkich dziedzinach życia	Wzrost konkurencyjności województwa lubuskiego. Poprawa jakości obsługi mieszkańców i efektywności działań administracji. Poprawa jakości życia mieszkańców.
Cyfrowe Lubuskie	OP 2	PI 2.3	Upowszechnienie i wzrost zastosowania technik informacyjnych i komunikacyjnych we wszystkich dziedzinach życia	Wzrost konkurencyjności województwa lubuskiego. Poprawa dostępu do szeroko rozumianych e-usług, wzrost liczby mieszkańców korzystających z e-usług. Poprawa jakości obsługi mieszkańców i efektywności działań administracji. Poprawa jakości życia mieszkańców.
Promocja gospodarcza i turystyczna województwa lubuskiego	OP 1	PI 3.2	Promocja MŚP na rynkach krajowych i międzynarodowych.	Wzrost atrakcyjności gospodarczej województwa lubuskiego w odniesieniu do inwestorów zagranicznych, a także w stosunku do importerów produktów i usług. Wzrost potencjału turystycznego województwa, zwiększenie liczby turystów krajowych i zagranicznych odwiedzających

				województwo. Wzrost PKB Lubuskiego.
Zabezpieczenie przeciwpowodziowe Województwa Lubuskiego.	OP 4	PI 5.2	Poprawa stanu bezpieczeństwa w regionie, w tym zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, poprzez stałe podnoszenie poziomu wyposażenia służb ratowniczych w sprzęt do likwidacji skutków nadzwyczajnych zagrożeń oraz modernizację urządzeń przeciwpowodziowych	Zwiększenie bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców.
Rozbudowa i zmiana profilu działalności Regionalnego Centrum Animacji Kultury	OP 4	PI 6.3	Ochrona i zachowanie zasobów kultury oraz dziedzictwa naturalnego regionu.	Wzrost potencjału gospodarczego województwa. Rozwój aktywności społecznej mieszkańców regionu. Podniesienie poziomu edukacji artystycznej. Ochrona i promocja dziedzictwa narodowego.
Rozwój Transportu Drogowego Województwa Lubuskiego wraz ze Zintegrowanym Systemem Zarządzania Drogami	OP 5	PI 7.2	Poprawa przepustowości i sprawności infrastruktury transportowej w województwie poprzez pełne włączenie regionu w transeuropejskie sieci transportowe.	Poprawa jakości życia mieszkańców. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej. Zmniejszenie czasu dojazdów do ośrodków centralnych. Zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Wzrost atrakcyjności gospodarczej województwa
Rozwój Transportu Kolejowego Województwa Lubuskiego	OP 5	PI 7.4	Wzmocnienie systemu kolejowych regionalnych	Poprawa jakości życia mieszkańców. Zwiększenie

			przewozów pasażerskich i towarowych.	dostępności komunikacyjnej w regionie. Zmniejszenie czasu dojazdów do ośrodków centralnych. Zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu. Wzrost atrakcyjności gospodarczej województwa
Utworzenie Centrum Wielospecjalistycznego Pediatrii w Zielonej Górze	OP 9	PI 9.1	Poprawa jakości infrastruktury zdrowotnej i społecznej uwzględniająca obszary deficytowe.	Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców województwa, poprawa zdrowia i podniesienie jakości ich życia. Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług medycznych. Podniesienie jakości życia mieszkańców regionu. Wzrost atrakcyjności województwa lubuskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO – L2020

3.5.2 Ocena, w jakim stopniu fundusze unijne ukierunkowane są na wspieranie najbardziej efektywnych przedsięwzięć, które mogą generować potencjalnie największą wartość dodaną, a w jakim stopniu dotyczą inwestycji prokonsumpcyjnych

- Doświadczenia okresu programowania 2007 - 2013**

Interwencja współfinansowana ze środków EFS/EFRR w perspektywie finansowej 2007-2013 pozwoliła na realizację działań, które charakteryzowały się wysokim stopniem użyteczności. Poniżej przedstawiono działania w ramach poszczególnych Priorytetów obu realizowanych w województwie Programów Operacyjnych oraz oceniono stopień ich użyteczności.

Tabela 20 Ocena użyteczności działań podejmowanych w ramach interwencji w perspektywie 2007-2013

Działanie (Priorytet, którego dotyczy)	Ocena użyteczności (0 – działanie nie spełnia wymogów kryterium użyteczności; 1 – działanie częściowo spełnia wymóg kryterium użyteczności; 2 – działanie spełnia wymóg kryterium użyteczności)
Poprawa stanu infrastruktury transportowej w województwie (Priorytet I LRPO)	2
Budowa społeczeństwa opartego na wiedzy (Priorytet I LRPO)	2
Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej województwa (Priorytet I LRPO)	2
Wspieranie innowacyjnego charakteru przedsiębiorczości (Priorytet II LRPO)	2
Wzmocnienie konkurencyjności lubuskich przedsiębiorców (Priorytet II LRPO)	2
Aktywizacja kooperacji podmiotów o charakterze naukowo – badawczym z MSP (Priorytet II LRPO)	1
Wzmocnienie systemu wspierania przedsiębiorczości (Priorytet II LRPO)	2
Dalsza poprawa stanu środowiska przyrodniczego (Priorytet III LRPO)	2
Poprawa warunków życia mieszkańców (Priorytet III LRPO)	2
Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu (Priorytet III LRPO)	2
Poprawa jakości infrastruktury społecznej w województwie (Priorytet IV LRPO)	2
Wzmocnienie roli szkół wyższych i ośrodków naukowo-badawczych (Priorytet IV LRPO)	2
Poprawa jakości kształcenia i dostępu do wiedzy na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym (Priorytet IV LRPO)	2
Poprawa jakości dostępności usług ochrony zdrowia zarówno na szczeblu regionalnym, jak i lokalnym (Priorytet IV LRPO)	2
Aktywizacja obszarów strukturalnie słabych (Priorytet IV LRPO)	2
Tworzenie warunków do włączenia obszarów strukturalnie słabych w procesy rozwojowe (Priorytet IV LRPO)	2
Ułatwienie dostępu do podstawowej infrastruktury na terenach strukturalnie słabych (Priorytet IV LRPO)	2
Poprawa jakości i dostępności infrastruktury turystycznej, kulturowej i sportowej w województwie (Priorytet V LRPO)	2
Wzmocnienie potencjału turystycznego regionu (Priorytet V LRPO)	2
Wspieranie rozwoju produktów turystycznych regionu (Priorytet V LRPO)	1
Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy (Priorytet VI PO KL)	1
Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych (Priorytet VI PO KL)	2
Zmniejszenie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiety, osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne, osoby bezrobotne zamieszkujące na obszarach wiejskich) (Priorytet VI PO KL)	2

Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób starszych (Priorytet VI PO KL)	1
Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (Priorytet VII PO KL)	1
Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej (Priorytet VII PO KL)	1
Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej (Priorytet VIII PO KL)	1
Prawa funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą (Priorytet VIII PO KL)	2
Zmniejszenie nierówności w upowszechnieniu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi (Priorytet IX PO KL)	2
Zmniejszenie nierówności w jakości usług edukacyjnych szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi (w zakresie kształcenia ogólnego) (Priorytet IX PO KL)	2
Odniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego. (Priorytet IX PO KL)	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie LRPO 2007-2013, Sprawozdania z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Załącznik 2a do sprawozdania z realizacji LRPO, Postęp rzeczowy programu operacyjnego oraz Sprawozdanie z realizacji PO KL za 2013, załącznik 1: Osiągnięte wskaźniki, dane Głównego Urzędu Statystycznego, Instytutu Turystyki.

Powyższe zestawienie obrazuje, iż interwencja współfinansowana ze środków EFS/EFRR w perspektywie finansowej 2007-2013 była w ogólnej ocenie użyteczna.

W procesie realizacji LRPO 2007-2013 nie sporządzono poradnika dobrych praktyk, który byłby dostępny publicznie – za pomocą stron internetowych: <http://rpo2020.lubuskie.pl>, <http://www.lrpo.lubuskie.pl> oraz <http://efs.lubuskie.pl>. Natomiast na portalu sieci punktów informacyjnych funduszy europejskich w województwie lubuskim (<http://fundusze.lubuskie.pl>) istnieje zakładka o nazwie „dobre praktyki”. Przedstawia ona w wąski sposób projekty uznane przez IZ jako dobre praktyki. Opis tych przedsięwzięć składa się z tytułu projektu, jego wartości, kwoty dofinansowania, nazwy beneficjenta oraz krótkiej trzy, czterozdaniowej charakterystyki. Nie można mówić o podręczniku dobrych praktyk, w pełnym tego określenia znaczeniu.

Wszystkie przedsięwzięcia realizowane w perspektywie 2007-2013 w woj. lubuskim w ramach LRPO (finansowane z EFRR) i regionalnego PO KL (finansowane z EFS) realizowały cele wynikające także ze strategii krajowych oraz wojewódzkich, zatem ich wdrożenie powinno nastąpić niezależnie od dofinansowania z UE. Jednakże realizacja tych działań tylko za pomocą środków krajowych, znacznie (w wielu przypadkach kilkukrotnie) wydłużyłaby czas ich realizacji, a także zmniejszyła efektywność inwestycji (zarówno ilościową, jak i przestrzenną).

Przyczyną zewnętrzną, która miała szczególny wpływ na realizację interwencji ramach POKL oraz LRPO oraz efektywność niesionej interwencji był kryzys ekonomiczny. Pojawił się on w początku realizacji Programu, jednak już po okresie planowania. W całej Europie, w tym oczywiście w kraju nastąpiło pogorszenie koniunktury gospodarczej oraz wskaźników makroekonomicznych, co bezpośrednio spowodowało niższą dynamikę rozwoju przedsiębiorczości, mniejszy stopień innowacyjności. PKB województwa rósł wolniej niż zaplanowano, jednakże wpływ interwencji na jego wzrost był największy wśród wszystkich województw. Rynek pracy to obszar, w którym zogniskowały się negatywne tendencje. Brak nowych miejsc pracy, redukcja etatów, zwolnienia grupowe sprawiły, że sytuacja w tym obszarze stała się bardzo trudna. Należy zauważyć pozytywny wpływ funduszy na wzrost poziomu zatrudnienia w województwie. Województwo lubuskie zanotowało najwyższą wartość tego wskaźnika w skali kraju. Udało się osiągnąć wartości docelowe wskaźników rezultatu i produktu w Priorytecie VI PO KL.

Zrealizowane projekty współfinansowane ze środków EFRR/EFS w latach 2007-2013 miały niewątpliwie wpływ na osiągnięcie celów oraz realizację Programów LRPO i PO KL. Poniższa tabela prezentuje oddziaływanie projektów na realizację Programu:

Tabela 21 Wpływ realizowanych projektów na realizację celów, Priorytetów i Programów LRPO i PO KL w latach 2007-2013

Typ projektu	Priorytet	Prognozowany wpływ
Kluczowy (strategiczny)	1.1 Poprawa stanu infrastruktury transportowej w regionie	Wzrost dostępności komunikacyjnej zewnętrznej i wewnętrznej, poprawa jakości życia mieszkańców, wzrost potencjału gospodarczego i turystycznego województwa.
Kluczowy (strategiczny)	1.2 Tworzenie obszarów aktywności gospodarczej i promocja gospodarcza	Wzrost potencjału gospodarczego województwa, zwiększenia aktywności gospodarczej, stworzenie nowych miejsc pracy.
Kluczowy (strategiczny)	1.3 Rozwój społeczeństwa informacyjnego	Wzrost wykorzystanie technologii informatycznych w instytucjach publicznych oraz zwiększenie ich dostępności dla mieszkańców. Poprawa jakości życia mieszkańców dzięki zwiększeniu dostępu do usług za pomocą Internetu. Rozwój technologii na terenach wiejskich oraz małych miast.
Kluczowy (strategiczny)	2.4 Transfer badań, nowoczesnych technologii i innowacji ze świata nauki do przedsiębiorstw	Rozwój potencjału gospodarczego województwa poprzez inwestowanie w innowacje i nowoczesne technologie. Rozwój współpracy

		biznesu i naukowców. Wzrost konkurencyjności produktowej i technologicznej firm. Trwały, długoletni rozwój MŚP.
Kluczowy (strategiczny)	2.5 Rozwój regionalnych i lokalnych instytucji otoczenia biznesu	Rozwój potencjału gospodarczego województwa poprzez inwestowanie w innowacje i nowoczesne technologie. Rozwój współpracy biznesu i naukowców. Wzrost konkurencyjności produktowej i technologicznej firm. Trwały, długoletni rozwój MŚP. Wzmocnienie potencjału ekonomicznego przedsiębiorstw.
Kluczowy (strategiczny)	3.1 Infrastruktura ochrony środowiska przyrodniczego	Wzmocnienie potencjału województwa lubuskiego, jako ośrodka recepcyjnego dla ruchu turystycznego. Wzrost jakości życia mieszkańców.
Kluczowy (strategiczny)	3.2 Poprawa jakości powietrza, efektywności energetycznej oraz rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Wzrost jakości życia mieszkańców. Zmniejszenie kosztów energii. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu.
Kluczowy (strategiczny)	3.3 Zarządzanie środowiskiem przyrodniczym	Wzmocnienie potencjału województwa lubuskiego, jako ośrodka recepcyjnego dla ruchu turystycznego. Wzrost jakości i poprawa bezpieczeństwa życia mieszkańców.
Kluczowy (strategiczny)	4.1 Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia	Podniesienie jakości opieki zdrowotnej i jej dostępności. Wzrost poziomu życia mieszkańców województwa.
Kluczowy (strategiczny)	4.2 Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej	Podniesienie jakości edukacji w regionie, na wszystkich szczeblach. Wzmocnienie kształcenia zawodowego i ustawicznego. Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy. Zmniejszenie bezrobocia.
Kluczowy (strategiczny)	4.3 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich	Podniesienie jakości życia mieszkańców. Wzrost potencjału turystycznego regionu.
Kluczowy (strategiczny)	5.1 Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury turystycznej i kulturowej	Wzrost potencjału turystycznego regionu, możliwość kreowania produktu turystycznego. Rozwój turystyki zagranicznej.
Kluczowy (strategiczny)	4.2 Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej	Zwiększenie jakości edukacji, budowa nowoczesnej infrastruktury edukacyjnej.
Systemowy	7.1 Promocja integracji społecznej	Zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osobom wykluczonym, zagrożonym wykluceniem społecznym oraz dyskryminowanym

		<p>na rynku pracy, a także podwyższenie ich statusu zawodowego i społecznego, poprzez przygotowanie ich do wejścia lub powrotu na rynek pracy. Podniesienie jakości kapitału społecznego województwa.</p>
--	--	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Uchwały Nr 58/KM-LRPO/2012 Komitetu Monitorującego Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie przyjęcia kryteriów wyboru projektów systemowych w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 oraz Indykatywny Plan Inwestycyjny LRPO z 1 października 2013 roku.

Analiza dostępnych źródeł pozwala na stwierdzenie, iż fundusze unijne w perspektywie 2007-2013 były nakierowane przede wszystkim na realizację efektywnych przedsięwzięć, a ich użyteczność oceniana jest jako wysoka.

IV. PODSUMOWANIE

Analiza zebranego materiału – dokumentów w ramach desk-research oraz transkrypcji wywiadów indywidualnych oraz zogniskowanych pozwala na weryfikację postawionych pytań badawczych.

- **Czy interwencja publiczna w postaci Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 trafnie odpowiada na zdiagnozowane wyzwania i potrzeby społeczno-ekonomiczne?**

Stwierdza się, iż interwencja publiczna w postaci Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 trafnie odpowiada na zdiagnozowane wyzwania i potrzeby społeczno – ekonomiczne. Kluczowym jest tu rzetelna analiza sytuacji regionu, oparta na wiarygodnych danych oraz opiniach ekspertów. Warto wskazać również na priorytetyzację problemów oraz unikanie zbytniego rozdrobnienia działań. Koncentracja na obszarach uznanych za kluczowe powinna przynieść wymierne korzyści, zmianę sytuacji w obszarach objętych interwencją.

- **Czy zaproponowana w ramach Programu logika interwencji umożliwi realizację założonych celów rozwojowych?**

Przyjęta logika interwencji z dużym prawdopodobieństwem umożliwi realizację założonych celów rozwojowych. Jak wspomniano powyżej, jest to związane z gruntownym przygotowaniem podstaw pod sformułowanie Programu oraz dbałością o projektowanie realizacji działań, które są adekwatną odpowiedzią na zdiagnozowane potrzeby.

- **Czy założenia i cele RPO-L2020 są spójne z najważniejszymi politykami i strategiami na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym, w tym w szczególności ze strategią Europa 2020, Wspólnymi Ramami Strategicznymi oraz Umową Partnerstwa?**

Stwierdza się, iż RPO-L2020 w swoich zapisach jest całkowicie spójny z najważniejszymi politykami i strategiami na poziomie unijnym, krajowym oraz regionalnym. Zadbano o właściwe zapisy oraz odniesienie celów, działań w obrębie interwencji do zasad, jakie zostały zawarte w ww. dokumentach.

- **Czy i w jakim zakresie Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 uwzględni i przyczynia się do realizacji celów polityk horyzontalnych (realizacja zasad równości szans płci, niedyskryminacji), a w szczególności w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz zrównoważonego rozwoju)?**

RPO-L2020 w pełni uwzględnia cele polityk horyzontalnych. Sposób zastosowania w Programie wytycznych zawartych w politykach horyzontalnych pozwala na stwierdzenie, iż realizacja celów dokumentu przyczyni się do realizacji celów ww. polityk.

- **Czy założenia Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 umożliwiają skuteczną i efektywną realizację procesów monitorowania i ewaluacji?**

Założenia Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020, wyrażające się w precyzyjnym dostosowaniu działań do zdiagnozowanych problemów oraz zakładające rzetelny pomiar efektów za pomocą skwantyfikowanych wskaźników rezultatu i produktu, umożliwiają skuteczną oraz efektywną realizację procesów monitorowania oraz ewaluacji.

Podsumowując należy stwierdzić, iż RPO-L2020 jest dokumentem prawidłowo skonstruowanym, spełniającym wszystkie zalecenia, opracowane dla tego typu dokumentów.

Sformułowane przez ewaluatora rekomendacje dotyczą niewielkich usprawnień w obszarze zapisów Programu oraz czynników, na które warto zwrócić uwagę podczas realizacji, aby wspomóc osiągnięcie założonych celów.

V. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Tabela 22 Wnioski i rekomendacje

Lp.	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja	Adresat/ adresaci rekomendacji	Sposób wdrożenia	Możliwy termin wdrożenia	Oczekiwany efekt wdrożenia rekomendacji
Rekomendacje merytoryczne						
1.	Przewidziano minimalną alokację na OP 10 Pomoc Techniczna. Jej wysokość wynika z zaleceń, co do procentowego udziału alokacji dla tej OP w stosunku do alokacji w całym Programie. Kwota zapewnia bezpieczeństwo realizacji RPO 2014-2020. Wdrażanie programu jest niezagrożone, jednakże poziom alokacji nie zezwala na ewentualne rozszerzenie zakresu interwencji (w przypadku ewentualnego wystąpienia zmian, ryzyka i zarządzania nim). RK- str. 72	Rekomenduje się stworzenie matrycy do monitorowania wykorzystania alokacji, ścisłą kontrolę wydatków, bieżącą kontrolę pojawiających się ryzyk i odchyłeń podczas realizacji działań OP 10 „Pomoc techniczna”. W sytuacji zdiagnozowania ryzyka przekroczenia alokacji – rekomenduje się wnioskowanie o zwiększenie procentowego udziału OP 10 „Pomoc techniczna” w całości finansowych środków Programu. Przy braku takiej możliwości należy rozważyć możliwość zmniejszenia poziomu dofinansowania (poniżej 85%).	IZ RPO-L2020	Stworzenie tabeli ryzyk, zastosowanie jednoczesnej sprawozdawczości i monitoringu wydatkowania alokacji, ustalenie punktów weryfikujących poziom wykorzystanie alokacji, minimalizowanie ryzyk wystąpienia sytuacji mogących negatywnie wpływać na zaplanowaną alokację. W przypadku takiej możliwości, wnioskowanie o zwiększenie procentowego udziału OP „Pomoc techniczna” w całości środków finansowych Programu. Przy braku takiej możliwości zmniejszenie poziomu dofinansowania (poniżej 85%).	W ramach wdrażania Programu	Funkcjonowanie matrycy do monitorowania wykorzystania alokacji celem odpowiednio wczesnego reagowania na ryzyko przedwczesnego wydatkowania środków. Zwiększenie procentowego udziału OP „Pomoc techniczna” w całości środków finansowych Programu lub zmniejszenie poziomu dofinansowania.
2.	Diagnoza społeczno-gospodarcza oraz informacje uzyskane w ramach IDI, FGI, a także w panelu eksperckim wskazują, iż środki przeznaczone na OP 3 „Gospodarka niskoemisyjna” mogą okazać się zbyt wysokie w stosunku do realnych możliwości ich absorpcji w regionie. Jednocześnie diagnoza społeczno-gospodarcza oraz opinia ekspertów (IDI, FGI, panel	Rekomenduje się przygotowanie planu upowszechnienia oraz wdrożenia świadomości ekologicznej wśród mieszkańców województwa, przedsiębiorców, osób decyzyjnych w wszelkiego rodzaju instytucjach, celem zwiększenia absorpcji środków z OP3 w regionie. Plan powinien zostać przygotowany przez ekspertów w dziedzinie edukacji ekologicznej dopasowanej do specyficznych grup	IZ RPO-L2020	Przygotowanie planu upowszechnienia oraz wdrożenia świadomości ekologicznej w regionie. Kompleksowy plan powinien zawierać następujące instrumenty realizacji: finansowe (źródło finansowania), instytucjonalne (instytucja koordynująca działania - IZ RPO-L2020),	W ramach wdrażania Programu	Podniesienie świadomości ekologicznej w regionie oraz zwiększenie absorpcji środków w ramach OP „Gospodarka niskoemisyjna”

	<p>ekspertki) wskazują, iż znacznie więcej problemów występuje w obszarach OP 5, 9 i alokacja Programu w obszarze infrastruktury transportowej oraz społecznej może okazać się zbyt mała. RK – s. 65</p>	<p>odbiorców.</p>		<p>organizacyjne (określenie grup docelowych, działań, form przekazu, osób odpowiedzialnych za stworzenie i realizację planu), edukacyjne (dopasowanie treści/przekazu do poszczególnych grup docelowych), informacyjne (sposób upowszechniania informacji o podjętych działaniach – prasa regionalna, radio, telewizja, lokalne wydarzenia kulturalne, spotkania z przedsiębiorcami, itp.), społeczne (pozytywne efekty dla całego województwa, integracja społeczna, możliwość komplementarności działań dla różnych grup – np. przedsiębiorcy i uczniowie, przedsiębiorcy oraz samorząd terytorialny, itd.). Szczegółowy plan powinien zostać opracowany przez ekspertów w dziedzinie edukacji ekologicznej.</p>	
--	---	-------------------	--	---	--

		W sytuacji zdiagnozowania realnego niebezpieczeństwa niewykorzystania zalokowanych środków w ramach OP 3 „Gospodarka niskoemisyjna” rekomenduje się wnioskowanie o przesunięcie środków na obszary, w których zdiagnozowano większe potrzeby, niż możliwości finansowe Programu, tj. 5 „Transport” i 9 „Infrastruktura społeczna”.		Realokacja (jeśli będzie taka możliwość) środków z OP 3 na OP wymagające większych nakładów w regionie ze względu na zdiagnozowane potrzeby: OP 5,9.		Relokacja środków w ramach Programu – przesunięcie z 3 OP na OP wymagające większego wsparcia
Rekomendacje porządkujące						
3.	Zastosowano nieaktualne dane do diagnozy społeczno-gospodarczej RPO-L2020 dot. Produktu Krajowego Brutto na jednego mieszkańca. (RPO-L2020, sekcja 1.1. Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów/ sektorów objętych Regionalnym Programem Operacyjnym – Lubuskie 2020, pkt Innowacyjna gospodarka regionalna, ppkt Produkt Krajowy Brutto) RK- str. 20	Rekomenduje się użycie aktualnych danych (GUS, 2011) do diagnozy społeczno-gospodarczej RPO-L2020 dot. Produktu Krajowego Brutto na jednego mieszkańca. (RPO-L2020, sekcja 1.1. Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów/ sektorów objętych Regionalnym Programem Operacyjnym – Lubuskie 2020, pkt Innowacyjna gospodarka regionalna, ppkt Produkt Krajowy Brutto)	IZ RPO-L2020	Skorzystanie z danych Głównego Urzędu Statystycznego (2011).	Do momentu zatwierdzenia RPO-L2020	Uwzględnienie w RPO-L2020 aktualnych danych (GUS, 2011) do diagnozy społeczno-gospodarczej dot. PKB.
4.	Brak opinii krajowych organów ds. równości w sprawie zasady równości szans, zapobiegania dyskryminacji oraz zasady równości płci w rozdziale "Zasady horyzontalne" – IZ oczekuje na opinie. RK – str. 62	Rekomenduje się dołączenie opinii krajowych organów ds. równości w sprawie zasady równości szans, zapobiegania dyskryminacji oraz zasady równości płci do rozdziału „Zasady horyzontalne” RPO-L2020.	IZ RPO-L2020	Uwzględnienie w RPO-L2020 opinii krajowych organów ds. równości w sprawie zasady równości szans, zapobiegania dyskryminacji oraz zasady równości płci.	Do momentu zatwierdzenia RPO-L2020	Dołączenie do RPO-L2020 opinii krajowych organów ds. równości szans, zapobiegania dyskryminacji oraz zasady równości płci.

Rekomendacje wdrożeniowe						
5.	W ramach wdrażania RPO-L2020 planowane jest stworzenie spójnego systemu informatycznego do obsługi projektów. Zbudowanie nowego systemu jest niezbędne ze względu na niewydolność i niską jakość dotychczasowego. RK – str. 85	Rekomenduje się zaangażowanie w prace koncepcyjne nad nowym systemem informatycznym urzędników, którzy będą go użytkować, aby jak najlepiej dopasować nowy system do oczekiwań oraz potrzeb w IZ i IP.	IZ RPO-L2020	Zaangażowanie pracowników IZ i IP w prace koncepcyjne nad nowym systemem informatycznym.	W ramach wdrażania Programu	Zbudowanie systemu informatycznego adekwatnego do potrzeb, spełniającego oczekiwania użytkowników.
6.	Badania ewaluacyjne dot. poprzedniego okresu programowania 2007-2013, zarówno w EFRR i EFS wskazywały na potrzebę stworzenia podręcznika dobrych praktyk, służącego jako pomoc dla beneficjentów w aplikowaniu o środki oraz realizacji projektów. RK – str. 105	Rekomenduje się stworzenie podręcznika dobrych praktyk w ramach wdrażania Programu, stanowiącego integralną część planowanego spójnego oraz efektywnego systemu informacyjnego dla beneficjentów.	IZ RPO-L2020	Stworzenie podręcznika dobrych praktyk dla beneficjentów RPO-L2020, który będzie zawierał przykłady projektów z różnych obszarów interwencji. Zaprezentowane inicjatywy powinny wyróżniać się pod względem pomysłu, jakości wniosku aplikacyjnego, realizacji projektu oraz osiągniętych rezultatów. W podręczniku warto zawrzeć podstawowe zasady: aplikowania o środki, realizacji oraz rozliczania projektów, tj. procedury obowiązujące na etapie przygotowania wniosku aplikacyjnego; procedury przygotowania projektu do realizacji, po uzyskaniu rekomendacji do dofinansowania oraz procedury obowiązujące na etapie realizacji projektu. Opis powinien mieć charakter	W ramach wdrażania Programu	Podręcznik dobrych praktyk pełniący funkcję porządkującą zasady ubiegania się o dofinansowanie, pomocniczą dla beneficjentów. Podręcznik powinien zostać umieszczony na stronach dedykowanych programowi RPO-L2020

				ramowy, aby zachowywał aktualność pomimo zmian w dokumentach – warto, aby zawierał informację, gdzie znaleźć aktualne wersje dokumentów dot. poszczególnych etapów pozyskiwania środków oraz realizacji projektów. Na wszystkich etapach cyklu projektu warto zwrócić szczególną uwagę na poprawne rozumienie wskaźników (określanie ich, szacowanie) – ten problem pojawił się w perspektywie 2007-2013.		
7.	Badania ewaluacyjne dot. poprzedniego okresu programowania wskazywały na potrzebę stworzenia/uszczegółowienia jasnych ścieżek kariery, systemu motywowania oraz planu szkoleń. RK – str. 68	Rekomenduje się wdrożenie jasnych ścieżek kariery, systemu motywowania oraz planu szkoleń dla pracowników IZ oraz IP, uwzględniający nowe wyzwania jakie stoją przed ww. instytucjami w okresie programowania 2014-2020.	IZ RPO-L2020	Wdrożenie jasnych ścieżek kariery, systemu motywowania oraz powiązanego z nimi planu szkoleń.	W ramach wdrażania Programu	Funkcjonowanie w ramach IZ, IP ścieżek kariery, systemu motywowania oraz planu szkoleń. Pozytywne opinie pracowników instytucji dot. warunków pracy (badanie satysfakcji)
8.	Podczas badania IDI oraz FGI wskazano, iż w poprzednim okresie programowania koncentrowano się przede wszystkim na sprawozdawczości, nie zaś na aktywnej interpretacji danych i konstruowaniu na ich podstawie odpowiednich środków zaradczych w przypadku negatywnych tendencji, czy też wzmacniających te działania, które generują	Rekomenduje się cykliczne (kwartalne) spotkania zespołu odpowiedzialnego za monitoring Programu, których celem będzie analiza zebranych danych, diagnoza dot. stanu realizacji, identyfikacja ryzyk oraz ustalanie działań długookresowych oraz krótkookresowych (trzymiesięczna perspektywa).	IZ RPO-L2020	Wdrożenie harmonogramu spotkań zespołu odpowiedzialnego za monitoring Programu. Powyższy sposób jest propozycją. Wskazana rekomendacja może zostać wdrożona w inny sposób, który stanie się częścią systemu monitorowania realizacji Programu.	W ramach wdrażania Programu	System monitorowania pozwalający na uzyskanie aktualnej informacji o stanie realizacji Programu

	<p>pozytywne efekty. System monitorowania to zatem nie jedynie narzędzie informatyczne, ale również specjaliści potrafiący zebrane dane właściwie odczytać oraz zinterpretować.</p> <p>RK – str. 85</p>					
9.	<p>Analiza badań ewaluacyjnych dot. poprzedniego okresu programowania uwidoczniła, iż niezbyt sprawna okazała się ścieżka powiązań między Departamentem LRPO, a innymi jednostkami w Urzędzie Marszałkowskim. Hierarchiczny układ, w dodatku mocno rozbudowany nie wpływał na odpowiednie tempo przepływu informacji.</p> <p>RK – str. 86</p>	<p>Rekomenduje się wypracowanie planu komunikacji pomiędzy departamentami bezpośrednio odpowiedzialnymi za realizację RPO-L2020, a innymi jednostkami w Urzędzie Marszałkowskim. Plan powinien zawierać ścieżkę komunikacji (wyznaczone osoby z każdego departamentu, do których trafiają określone sprawy), uwzględniać harmonogram realizacji Programu (określenie okresów, w których następuje nasilenie pracy departamentach odpowiedzialnych za realizację RPO-L2020. Należy dokonać analizy zasadności wprowadzenia systemu priorytetyzacji spraw (np. poprzez odpowiednie oznaczenie dokumentów) – narzędzie będzie użyteczne w sytuacjach, w których niezbędne jest skrócenie standardowego czasu proceduralnego potrzebnego na zatwierdzenie danej sprawy, uzyskanie decyzji, itd.</p>	IZ RPO-L2020	<p>Wdrożenie planu komunikacji pomiędzy departamentami bezpośrednio odpowiedzialnymi za realizację RPO-L2020, a innymi jednostkami w Urzędzie Marszałkowskim., zawierającego: ścieżkę komunikacji, system priorytetyzacji spraw administracyjnych, uwzględniający harmonogram realizacji RPO-L2020.</p>	W ramach wdrażania Programu.	<p>Sprawny przepływ informacji pomiędzy departamentami bezpośrednio odpowiedzialnymi za realizację RPO-L2020, a innymi jednostkami w Urzędzie Marszałkowskim., pozwalający na bezproblemową realizację Programu.</p>

Źródło: Opracowanie własne

VI. ZAŁĄCZNIKI

6.1 Załącznik 1 - Plan ewaluacji LRPO-2020

6.2 Załącznik 2 - Rekomendacje oraz zakres i sposób ich uwzględnienia w raporcie

6.3 Załącznik 3 - Indeks odniesień do wymagań wynikających z art. 48 rozporządzenia ogólnego

6.4 Załącznik 4 - Suplement do prognozy OOŚ

6.5 Załącznik 5 - Streszczenie wyników

6.6 Załącznik 6 - Diagram spójności zewnętrznej z Europa2020

6.7 Załącznik 7 - Literatura

6.8 Załącznik 8 - Model logiczny RPO

6.9 Załącznik 9 – Raport metodologiczny